

Pruszcz
2016

Strategia Rozwoju Gminy Pruszcz na lata 2016 - 2022

Spis treści

1	Wstęp	3
2	Metodyka prac nad Strategią Gminy Pruszcz	5
3	Diagnoza stanu gminy Pruszcz	7
	3.1. Położenie i charakterystyka	7
	3.2. Zasoby środowiska przyrodniczego	9
	3.3. Stan zagrożenia środowiska przyrodniczego	10
	3.4. Tereny i obiekty podlegające ochronie prawnej	16
	3.5. Zasoby kulturowe	23
	3.6. Potencjał demograficzno - społeczny	35
	3.7. Potencjał gospodarczy i usługowy	42
	3.8. Infrastruktura techniczna i komunalna	51
	3.9 Infrastruktura społeczna	68
	3.10. Analiza finansów Gminy Pruszcz	89
4	Raport z badań ankietowych	104
5	Analiza SWOT	112
6	Analiza problemów i celów oraz uwarunkowania zewnętrzne	115
7	Wizja i misja gminy	119
8	Cele strategiczne i projekty	120
9	Wdrażanie i monitoring	127
	Spis tabel i wykresów	132

Autorzy dokumentu:

Barbara Buchholz, Sebastian Kendra, Ewelina Grumbliniak, Łukasz Pawlak,
Dorota Zmudzińska, Adam Pszczoliński, Alina Malanowska.

1. Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Pruszcz na lata 2016-2022 jest podstawowym i najważniejszym dokumentem samorządu Gminy, określającym obszary, cele i kierunki rozwoju. Stanowi narzędzie zmian struktury społeczno-ekonomicznej gminy.

Posiadanie strategii rozwoju ułatwia władzy samorządowej podejmowanie strategicznych decyzji. Ważny jest tu proces przygotowania tego dokumentu, zapewniający szeroki i aktywny udział liderów lokalnej społeczności. Dzięki zaangażowaniu szerokiej grupy reprezentantów różnych środowisk możliwe jest trafne wyznaczenie celów strategicznych rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy.

Praca nad strategią z udziałem lokalnych liderów pozwala na wyartykułowanie interesów lokalnej społeczności, a konsekwentnie realizowana daje mieszkańcom oraz podmiotom gospodarczym poczucie stabilizacji. Współudział partnerów społeczno-gospodarczych stanowi istotny wkład w budowę społeczeństwa obywatelskiego. Monitorowanie i czasowe aktualizacje służą dodatkowo zapewnieniu koncentracji środków i efektywności ich wykorzystania. Strategia jest dokumentem otwartym na modyfikacje i uzupełnienia. Ważne, aby była dokumentem, do którego odwołują się nie tylko władze, ale i mieszkańcy Gminy.

Innym istotnym zadaniem strategii jest możliwość racjonalnego i uporządkowanego planowania inwestycji i zadań oraz ich realizacji z udziałem środków z funduszy zewnętrznych, głównie funduszy z Unii Europejskiej. Określenie kierunków wieloletniego rozwoju w strategii uzasadnia celowość ubiegania się o zewnętrzne środki publiczne. Bez precyzyjnego planowania strategicznego nie jest możliwe pozyskanie środków finansowych z różnorodnych programów pomocowych (np. Unii Europejskiej). Dodatkowo dokument ten ułatwia opracowywanie dokumentacji projektowej i pozwala na łatwiejsze zawiązywanie porozumień międzygminnych. Zasadne jest aby schemat projektów wynikał z opracowanych planów rozwoju lokalnego.

Strategia Rozwoju Gminy Pruszcz została zaplanowana na lata 2016-2022. Jest to okres, w którym możliwe wydaje się osiągnięcie zamierzonych celów i realizacja planowanych zadań. Ponadto przyjęcie takiego zakresu czasowego realizacji strategii wynika m.in. z potrzeby zachowania zgodności z dokumentami strategicznymi opracowywanymi na poziomie kraju i województwa oraz wpisania się z projektami w regionalne i sektorowe

programy operacyjne. Czas ten pokrywa się z okresem wydatkowania i rozliczania środków z programów Unii Europejskiej, a więc daje możliwość pełnego wykorzystania zewnętrznych źródeł finansowania przeznaczonych na rozwój gmin i społeczności lokalnych.

W opracowanym dokumencie Strategii Rozwoju Gminy Pruszcz zostały przedstawione rezultaty planowania strategicznego z aktywnym uczestnictwem liderów lokalnej społeczności. Podczas warsztatów strategicznych, które miały miejsce w listopadzie 2015 roku, uczestnicy określili wizję rozwoju i misję Gminy Pruszcz oraz wyznaczyli cele strategiczne rozwoju i najważniejsze zadania.

Podczas opracowania strategii dokonano analizy najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych mających wpływ na możliwości rozwojowe Gminy Pruszcz m.in. *Strategia Rozwoju Kraju 2020, Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030, Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2007-2020, Plan Gospodarki Odpadami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2012 - 2017 z perspektywą na lata 2018-2023, Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014-2020, Założenia Polityki Terytorialnej Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, Kontrakt Terytorialny dla Województwa Kujawsko – Pomorskiego, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.*

Zintegrowany charakter strategii został osiągnięty dzięki zachowaniu spójności z innymi dokumentami planistycznymi Gminy Pruszcz m.in. *Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pruszcz na lata 2013-2020, Wieloletnim Planem Inwestycyjnym Gminy Pruszcz, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Pruszcz, Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Pruszcz, Planem Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Pruszcz, Programem usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Pruszcz na lata 2013-2032, Programem budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla Gminy Pruszcz, Planami Rozwoju Miejscowości, Lokalną Strategią Rozwoju Lokalnej Grupy Działania „Gminy Powiatu Świeckiego” na lata 2014-2020.*

2. Metodologia prac

Strategia Gminy Pruszcz została opracowana przez gminny zespół ds. strategii, powołany w urzędzie Gminy Pruszcz. Powstała w oparciu o diagnozę stanu obecnego, analizę danych statystycznych oraz wnioski zgłoszone podczas konsultacji społecznych, które odbyły się w listopadzie 2015 roku w formie badań ankietowych oraz spotkań warsztatowych z przedstawicielami najważniejszych grup społecznych i gospodarczych z terenu Gminy Pruszcz.

Polityka rozwoju regionalnego w Unii Europejskiej opiera się na zasadzie oddolnego planowania rozwoju z udziałem szerokiej społeczności lokalnej. Istotne podczas prac nad strategią było zachęcenie do debaty społecznej wszystkich najważniejszych podmiotów działających na obszarze Gminy Pruszcz reprezentujących głosy różnych sektorów i środowisk.

W wyniku przeprowadzonych prac zrealizowano następujące zadania:

- opracowano diagnozę stanu Gminy,
- dokonano wyboru trzech głównych obszarów strategicznych rozwoju Gminy: Społecznego, Gospodarczego, Środowiska naturalnego i infrastruktury technicznej.
- zdefiniowano silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia (analiza SWOT) dla każdego z wybranych obszarów,
- dokonano analizy problemów i celów oraz uwarunkowań zewnętrznych,
- wypracowano wizję i misję Gminy,
- wypracowano cele strategiczne i operacyjne oraz projekty/zadania realizujące każdy z celów,
- przyjęto zasady wdrażania i monitoringu Strategii Rozwoju Gminy Pruszcz.

Prace warsztatowe nad strategią

listopad 2015

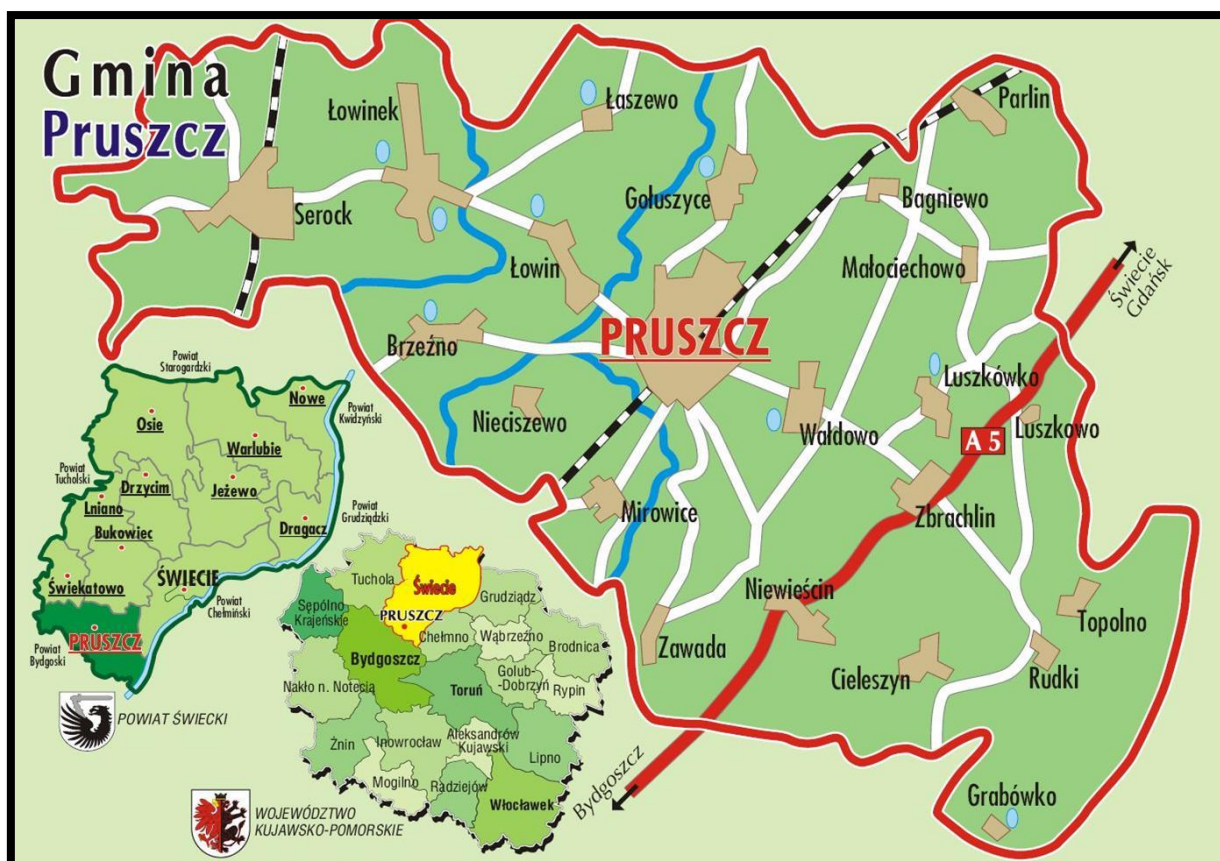

3. Diagnoza Gminy Pruszcz

3.1. Położenie i charakterystyka

Gmina Pruszcz wchodzi w skład powiatu świeckiego (woj. kujawsko-pomorskie), znajduje się w południowej jego części. Ogólna powierzchnia gminy wynosi 141,96 km², na jej terenie utworzono 20 sołectw. Miejscowość Pruszcz położona jest w odległości 35 km od Bydgoszczy oraz 21 km od Świecia n. Wisłą - siedziby powiatu. Gminę Pruszcz zamieszkuje 9.627 osób na dzień 30.06.2015r.. Gmina Pruszcz leży w środkowej części Wysoczyzny Świeckiej. Teren ten to lekko falista równina, wyniesiona w rejonie Pruszcza na wysokość 95-100 m n.p.m., od wschodu dochodząca do rzeki Wisły a od zachodu do rzeki Brdy.

Mapa 1. Gminy Pruszcz

Gmina charakteryzuje się małą powierzchnią lasów i jezior. Niewielkie jeziora znajdują się jedynie w południowo-wschodniej części Gminy oraz w rejonie wsi Serock przy trasie Pruszcz - Koronowo. Do walorów krajobrazowo-turystycznych należy niewątpliwie układ

przestrzenny gminy graniczący ze strony wschodniej z Zespołem Nadwiślańskich Parków Krajobrazowych. Administracyjnie gmina Pruszcz wchodzi w skład powiatu świeckiego. Na jej terenie znajdują się obszary krajobrazu chronionego, parki wiejskie, użytki ekologiczne itp., które stanowią ok.19 % powierzchni.

Pod względem fizyczno-geograficznym obszar gminy Pruszcz wchodzi w strefę Wysoczyzny Świeckiej z fragmentem sandru Brdy w rejonie jego kontaktu z wysoczyzną morenową, strefę zboczną przekształconą w wyniku procesów denudacyjnych oraz strefę dna doliny Wisły z częścią jej współczesnego koryta terasami zalewowymi i nadzalewowymi. Obszar dna doliny Wisły położony jest w południowo – wschodniej części gminy i obejmuje koryto Wisły, terasę zalewową i terasę nadzalewową. Ważnym elementem obszaru jest wał przeciwpowodziowy, który jest formą antropogeniczną wyraźnie zaznaczającą się w krajobrazie. Współcześnie rzeźba terenu ulega przemianom na terasie zalewowej, co jest związane z depozycją materiału wleczonego przez rzekę w czasie wezbrań. Zasięg oddziaływania przekształceń ograniczony jest sztucznie przez wał przeciwpowodziowy.

Przydatność rolnicza gleb ściśle wiąże się z ich właściwościami fizyczno-chemicznymi, położeniem, warunkami klimatycznymi, wodnymi i wyraża się przez zaliczenie poszczególnych obszarów do kompleksów rolniczej przydatności gleb.

Gmina Pruszcz charakteryzuje się bardzo niskim wskaźnikiem lesistości. Lasy zajmują zaledwie - 2,8 % powierzchni ogólnej gminy. Praktycznie zauważa się brak większych kompleksów leśnych. Te, które istnieją ograniczają się jedynie do strefy zboczowej doliny Wisły. W obszarze tym występują fragmentarycznie lasy mieszane i lasy świeże. Zajmują żyzne gleby zbielicowane o składzie mechanicznym piasków gliniastych. Są to drzewostany mieszane sosnowo-dębowe z domieszkami buka i świerka. W podszycie występuje leszczyna, kalina, jarzębina, kruszyna. Bór wilgotny i bagienny oraz olsy występują w dolinach o wysokim poziomie wody gruntowej.

Gmina pozbawiona jest wybitniejszych walorów krajobrazowych poza strefą zboczną doliny Wisły. Właśnie ta część gminy objęta jest ochroną prawną dla obszaru Nadwiślańskiego Parku Krajobrazowego wchodzącego w skład Zespołu Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego. Jest to najcenniejszy przyrodniczo i krajobrazowo obszar gminy - stanowiący fragment wieloprzestrzennego systemu obszarów chronionych województwa. W granicach parku krajobrazowego – położonych jest 1975 ha obszaru gminy. Wschodnia część gminy związana z doliną Wisły stanowi ważny szlak

migracji roślin i zwierząt a tym samym ważny korytarz ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym sieci ekologicznej EKONET – PL. Część tego obszaru włączona jest do sieci ekologicznej Natura 2000. Obszary Chronionego Krajobrazu na terenie Gminy Pruszcz: Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu obejmujący 203,13 ha oraz w południowo-zachodniej części gminy Obszar Chroniony Krajobrazu Zalewu Koronowskiego – 69,65 ha, charakteryzujący się wybitnymi walorami przyrodniczymi i turystycznymi.

Gmina Pruszcz położona jest na obszarze historycznego pogranicza Kujaw i Kociewia. Na obszarze gminy wiele obiektów zabytkowych objętych jest ochroną prawną przez wpisanie do rejestru zabytków i do ewidencji zabytków. Badania archeologiczne ujawniły bardzo intensywne zasiedlanie tego obszaru od epoki kamienia przez całe prądzieje po czasy średniowieczne.

3.2. Zasoby środowiska przyrodniczego

Obszar gminy charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu. Największą powierzchnię na terenie gminy zajmują krajobrazy glacialne powstałe w skutek akumulacji materiału lodowcowego w czasie powolnego topnienia. Na opisanym obszarze wyróżnić można strefę wysoczyzny morenowej płaskiej i falistej stanowiącej fragmenty Wysoczyzny Świeckiej z fragmentem sandru Brdy w rejonie jego kontaktu z wysoczyzną morenową, strefę zboczną przekształconą w wyniku procesów denudacyjnych oraz strefę dna doliny Wisły z częścią jej współczesnego koryta terasami zalewowymi i nadzalewowymi.

Wysoczyznę tworzy część moreny płaskiej i częściowo falistej, leżącej na wysokości 80 - 100 m n.p.m., której wysokości względne nie przekraczają 2 m, a nachylenia terenu ok. 5 %. Dolina Wisły – oddzielona jest od wysoczyzny wysoką i stromą krawędzią, opadającą ku terasie zalewowej i nadzalewowej. Terasa nadzalewowa, akumulacyjna zalega na wysokości 2 - 5 m nad poziom wód w rzece, tj. ok. 30 m n.p.m. (najniższy punkt 27.1 m n.p.t.). Największe wartości wysokości względnych koncentrują się w obrębie strefy zboczowej doliny Wisły i wynoszą nawet do 60 m.

Centralny obszar gminy jest typową wysoczyzną morenową, w formie moreny dennej płaskiej i falistej i jest to największa jednostka występująca na terenie gminy. Występująca na obszarze gminy strefa zbocza doliny Wisły oddzielająca dno doliny od wysoczyzny, której spadki terenu przekraczają 12%, charakteryzuje się zmienną szerokością, a jej przebieg

urozmaicają formy denudacyjne rozwinięte na skutek erozyjnej działalności wód. Obszar dna doliny Wisły położony jest w południowo – wschodniej części gminy i obejmuje koryto Wisły, terasę zalewową i terasę nadzalewową. Obszar gminy Pruszcz w całości położony jest w dorzeczu Wisły. Przez gminę przebiega dział wodny II rzędu, który oddziela zlewnię bezpośrednią rzeki Wisły od zlewni Brdy. Obszar zlewni bezpośredniej Wisły odwadniany jest przez systemy cieków i rowów melioracyjnych, spośród których do największych należą Struga Gruczno – Luskówko i Struga Niewieścińska. W granicach gminy leży dolny odcinek Wisły o długości ok. 7 km. Obszar gminy położony w zlewni Brdy również odwadniany jest przez system cieków i rowów melioracyjnych, z których należy wymienić: Kanał Pyszczyński oraz strugi: Kotomierzycę, Graniczną i Kręgiel. Gmina pozbawiona jest większych akwenów wód stojących, jedynie dwa jeziora Pluszno i Topolno mają powierzchnię większą niż 10 ha. Największe jeziora na terenie gminy są pochodzenia rynnowego o charakterze przepływowym i występują w dnach rynien polodowcowych np. Szukaj, Pluszno, Święte, Księżę czy Topolno. Pozostałe, stanowią małe jeziora o nieznaczących głębokościach, których zwierciadło wody uzależnione jest od występujących warunków atmosferycznych. Poza strefą zboczową doliny Wisły gmina Pruszcz pozbawiona jest wybitniejszych walorów krajobrazowych. Dolina Wisły objęta jest ochroną prawną w wyniku włączenia jej w obszar Zespołu Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego. Obszar parku krajobrazowego leży na 1975 ha powierzchni gminy. Gmina położona jest w obszarze przejściowym między chłodnym i wilgotnym rejonem północnym, a bardziej suchym i cieplejszym - rejonem południowym.

3.3. Stan i zagrożenia środowiska przyrodniczego

– opis poszczególnych profili środowiskowych

3.3.1. Ochrona gleby – gospodarka odpadami

Gminny system gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy Pruszcz obejmuje 100% nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy, natomiast odpady powstające na nieruchomościach niezamieszkałych (np. sklepy, szkoły itd.) powinny być odbierane przez przedsiębiorców wpisanych do rejestru działalności regulowanej prowadzonego przez Wójta Gminy Pruszcz, na podstawie odrębnych umów. Ponadto

właściciele nieruchomości zamieszkałych, mogą przekazać posegregowane odpady komunalne do Gminnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (GPSZOK) w Małociechowie, który został utworzony na terenie byłego składowiska odpadów komunalnych, na terenie którego docelowo planuje się również utworzenie punktu przeładunkowego.

Na terenie Gminy Pruszcz od II półrocza 2005 roku funkcjonuje w Małociechowie prywatne składowisko odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, które na komercyjnych warunkach przyjmuje z terenu całego kraju min. usuwane z dachów pokrycia eternitowe. Zarządcą składowiska jest firma ECO-POL Sp. z o.o. Umowa zawarta pomiędzy gminą, a właścicielem składowiska gwarantuje przyjmowanie azbestu od mieszkańców gminy Pruszcz w cenie symbolicznego 1 zł + vat za tonę.

3.3.2. Ochrona powietrza

W 2015 roku Gmina Pruszcz przystąpiła do opracowania Planu gospodarki niskoemisyjnej. Plan gospodarki niskoemisyjnej opracowywany dla Gminy Pruszcz jest finansowany z Funduszu Spójności w 85% w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 w ramach działania 9.3. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej priorytetu IX Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej to dokument strategiczny, którego celem jest ograniczenie emisji pyłu zawieszonego do powietrza. Plany gospodarki niskoemisyjnej mają m.in. przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w pakiecie klimatyczno-energetycznym do roku 2020, tj. redukcji emisji gazów cieplarnianych, zwiększenia udziału energii pochodzącej z źródeł odnawialnych, redukcji zużycia energii finalnej, poprzez podniesienie efektywności energetycznej, dodatkowo także do poprawy jakości powietrza na obszarze Gminy.

Gmina Pruszcz ma typowo rolniczy charakter. Na jej terenie nie działają duże zakłady przemysłowe ani przetwórcze. Jednak główne źródła emisji spalin, pochodzące z budynków użyteczności publicznej zostały już wyeliminowane poprzez zastosowanie ekologicznych technologii tj.:

- W osiemnastu kotłowniach ogrzewających budynki użyteczności publicznej (5 budynków szkół, 2 ośrodki zdrowia, 2 domy kultury, Przedszkole w Serocku z

budynkiem remizy OSP w Serocku, Budynek Urzędu Gminy w Pruszczu, Międzygminny Ośrodek Opiekuńczy w Pruszczu, Gminna Biblioteka Publiczna, Zaplecze Sportowe wraz z Remizą OSP w Pruszczu oraz Świetlice Wiejskie w Parlinie, Łowiniu, Brzeźnie oraz Świetlica w Zawadzie) zastąpiono tradycyjne kotły spalające węgiel i miał węglowy kotłami przystosowanymi do spalania biomasy (obecnie spalany jest brykiet z trocin drzewnych).

Stan jakości powietrza na terenie Gminy Pruszcz kształtowany jest głównie przez:

- rozproszone źródła ciepła: indywidualne kotłownie w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej oraz podmiotach gospodarczych,
- komunikację samochodową,
- emisję z poza obszaru gminy.

Jakość powietrza atmosferycznego może być efektem zarówno czynników aktualnych, takich jak erupcje wulkaniczne, jak i antropogenicznych. Jakość powietrza jest zatem wypadkową naturalnych procesów i zjawisk zachodzących w atmosferze jak również emisji substancji związanych z działalnością człowieka.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 roku w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. nr 47, poz. 281) określa dopuszczalne poziomy substancji w powietrzu, zróżnicowane ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin. Poziomy te stanowią wartości odniesienia do klasyfikacji stref, w obrębie których dokonuje się oceny jakości powietrza.

Wg zapisów „Rocznej oceny jakości powietrza atmosferycznego w województwie kujawsko-pomorskim za rok 2014”, wykonanej przez WIOŚ w Bydgoszczy, Gmina Pruszcz zaliczona jest do strefy kujawsko-pomorskiej (PL0404), wg podziału wykonanego na potrzeby Programów Ochrony Powietrza, a jako kryterium zakwalifikowania strefy do klasy C przyjęto poziom PM10 (24h).

Poniżej zestawienie wynikowe klas strefy kujawsko-pomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za rok 2014 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi.

Tabela 1. Klasy strefy kujawsko-pomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2014 r. dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia.

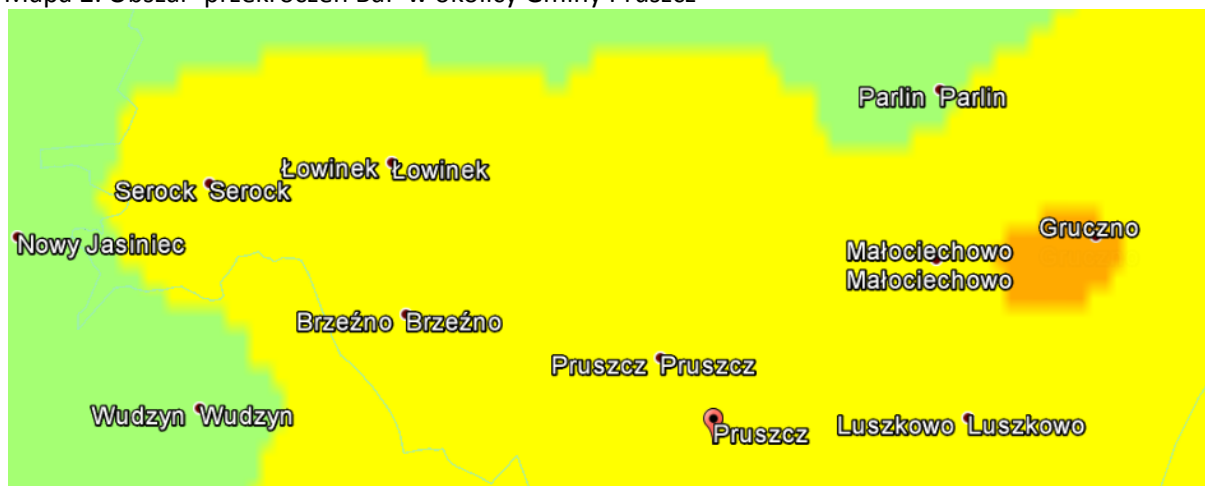
L.p.	Substancja	Strefa
1	SO ₂ (dwutlenek siarki)	A
2	NO ₂ (dwutlenek azotu)	A
3	CO (tlenek węgla)	A
4	Benzen	A
5	PM ₁₀ (pył zawieszony 10)	C
6	PM _{2,5} (pył zawieszony 2,5)	A
7	Pb (ołów)	A

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz

A - nie przekracza poziomu dopuszczalnego C - powyżej poziomu dopuszczalnego
Z powyższej tabeli wynika, iż większość wymienionych substancji w 2014 r. nie przekroczyło poziomów dopuszczalnych.

Na poniższej mapie przedstawiającej obszary przekroczeń BaP można zauważyć, że na terenie Gminy Pruszcz nie odnotowany przekroczeń w/w substancji – jasne kolory (żółty, zielony) oznaczają brak przekroczeń szkodliwych substancji na danym terenie.

Mapa 2. Obszar przekroczeń BaP w okolicy Gminy Pruszcz

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego

3.3.3. Gospodarka wodno-ściekowa

Gmina Pruszcz w 2001 roku powołała do działalności Spółkę Komunalną BŁYSK celem realizacji zadań min. w zakresie gospodarki wodno-ściekowej w tym celu spółka na podstawie umowy użyczenia administruje siecią wodociągową, kanalizacyjną, dwoma

oczyszczalniami ścieków w Pruszczu i Luszku oraz trzema stacjami uzdatniania wody w Pruszczu, Serocku i Topolnie.

3.3.4. Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna mieszkańców gminy Pruszcz prowadzona jest na kilku szczeblach poprzez:

1. Systemy nauczania – począwszy od zajęć w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach:
 - a) Szkoły z terenu Gminy Pruszcz, co roku organizują wiele imprez mających na celu wszczęcie w młode umysły świadomości ekologicznej poprzez:
 - cykl wycieczek do lasów, oczyszczalni ścieków, schroniska zwierząt, stacji uzdatniania wody oraz Sanepidu w Świeciu,
 - realizacja ścieżek między przedmiotowych o różnej tematyce przyrodniczej.
 - b) Gmina Pruszcz organizuje coroczny konkurs dla dzieci i młodzieży na szczeblu gminnym i wojewódzkim pt. „Eko – Teatr” i plastyczny o tematyce ekologicznej.
 - c) Organizowane są przez Gminę w szkołach akcje – Sprzątanie Świata, Dzień Ziemi, akcje grabienia liści – Pomóżmy kasztanowcom,
2. Gmina Pruszcz dzięki pozyskaniu środków z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu systematycznie prowadzi nasadzenia drzewek, krzewów, iglaków m.in. nasadzenia zostały wykonane wokół szkoły w Serocku, Niewieście, Zbrachlinie, w Pruszczu na Skwerze, w Wałdowie wokół Kościoła, w Parlinie koło Świetlicy. Wykonanie nowych nasadzeń uatrakcyjnia miejscowość poprzez poprawę estetyki, zmniejszenia zanieczyszczenia CO₂ oraz poziom hałasu. Wpływa to na kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody.
3. Akcje dla dorosłych:
 - a) Zebrania wiejskie, podczas których poruszane są problemy związane z ochroną środowiska (np. szkodliwe następstwo wypalania traw na łąkach oraz rowach melioracyjnych i przydrożnych, selektywna zbiórka odpadów, gromadzenie obornika na płytach gnojowych, stosowanie odnawialnych źródeł energii, utylizacja pokryć dachowych zawierających azbest, zanieczyszczenie gruntu i wód nieczystościami ciekłymi i inne)

b) Prelekcje, konferencje ze specjalistycznymi firmami zajmującymi się stosowaniem odnawialnych źródeł energii m.in. budową kolektorów słonecznych, pomp ciepła, wiatraków. Spotkania z rolnikami na temat stosowania nawozów, pasz dla zwierząt i ochrony środowiska w gospodarstwach.

c) Akcje edukacyjne dla dorosłych – z pomocą środków masowego przekazu, kurend kierowanych do wszystkich mieszkańców, informacji umieszczanych na stronie internetowej gminy www.bip.pruszcz.pl. Materiały edukacyjne ulotki broszury przekazywane mieszkańcom przez Sołtysów m.in. na temat wymiany pokryć azbestowych, czy segregacji odpadów. Publikacje zawierające informacje o organizowanych akcjach proekologicznych, zamieszczane na stronie internetowej Gminy Pruszcz oraz na łamach lokalnej prasy.

3.3.5. Stopień dostosowania Gminy Pruszcz do dyrektyw unijnych w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju

Proces dostosowawczy samorządów do dyrektyw unijnych w zakresie ochrony środowiska to nie tylko dostosowanie praw, to przede wszystkim skutki, jakie wywiera to prawo na życie gospodarcze kraju członkowskiego. Zmiany prawa pociągają za sobą szereg następstw widocznych bezpośrednio w zmianie dotychczas stosowanych technologii, nowych obowiązkach spoczywających na przedsiębiorstwach i jednostkach administracji publicznej, jak również w konieczności podjęcia nowych inwestycji. Zakres procesu dostosowawczego został ujęty w dokumencie Agenda 2000, gdzie ogólnie można wyróżnić cztery grupy przepisów:

- regulacje dotyczące produktów – np. kontrola hałasu z urządzeń budowlanych, transport odpadów, kontrola emisji z pojazdów, kontrolę zawartości niebezpiecznych substancji chemicznych w niektórych wyrobach, kontrola niebezpiecznych substancji chemicznych i preparatów, warunków importu i eksportu gatunków zagrożonych.
Gmina Pruszcz posiada zakład utylizacji odpadów komunalnych oraz składowisko materiałów niebezpiecznych w Małociechowie.
- ochronę jakości środowiska – np. ochronę przyrody i zasobów naturalnych oraz różnorodności biologicznej, ograniczenie ilości substancji niebezpiecznych w powietrzu, wodzie i glebie.

Na terenie Gminy Pruszcz w 13 obiektach użyteczności publicznej zamontowano ekologiczne kotłownie spalające brykiet ze słomy, co w bezpośredni sposób przedłożyło się na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery.

- działania lub procesy produkcyjne – mogące wpływać na środowisko lub zdrowie – budownictwo, eksploatacja zakładów przemysłowych, składowanie odpadów, ochrona przyrody.

Występujące na terenie Gminy Pruszcz zakłady zaliczane do kategorii sektora małych i średnich przedsiębiorstw, wśród których wiodącą rolę odgrywają zakłady przetwórstwa mięsnego, posiadają wysoki stopień zaawansowania odnośnie ich dostosowania do standardów Unii Europejskiej.

- procedury lub prawa proceduralne – np. ocena oddziaływania inwestycji na środowisko, dostęp do informacji i konsultacji społecznych.

Dla wszelkich inwestycji tego wymagających, realizowanych na terenie gminy, sporządzana jest ocena oddziaływania na środowisko. Ponadto na terenie gminy prowadzona jest szeroko zakrojona edukacja ekologiczna promująca wśród jej mieszkańców ekologiczne aspekty ochrony środowiska.

3.4. Tereny i obiekty podlegające ochronie prawnej

3.4.1. Strefa zboczowa doliny Wisły wzdłuż wschodniej granicy Gminy Pruszcz

Gmina pozbawiona jest wybitniejszych walorów krajobrazowych poza strefą zboczową doliny Wisły. Właśnie ta część gminy objęta jest ochroną prawną w wyniku włączenia jej w obszar **Nadwiślańskiego Parku Krajobrazowego** zarządzanego przez Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego z siedzibą w Świeciu, ul. Sądowa 5 (Rozporządzenie Nr 20/2005 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 8 września 2005 r. w sprawie Nadwiślańskiego Parku Krajobrazowego). Jest to najcenniejszy przyrodniczo i krajobrazowo obszar gminy - stanowiący fragment wielkoprzestrzennego systemu obszarów chronionych województwa. W granicach parku krajobrazowego – położonych jest 1975 ha obszaru gminy.

Ochroną objęto tu naturalny krajobraz doliny Wisły, gdzie zachowały się naturalne ekosystemy z przylegającymi do rzeki łąkami, lasami łągowymi oraz stromymi zboczami, dolinkami erozyjnymi, wąwozami porośniętymi grądami, roślinnością kserotermiczną

i zbiorowiskami zaroślowymi. Dolina jest również miejscem bytowania i szlakiem wędrówek wielu gatunków zwierząt, a szczególnie ptaków. Położenie tego rejonu gminy w granicach parku krajobrazowego wpłynie na zachowanie i upowszechnienie tych wartości w warunkach racjonalnego gospodarowania.

Wschodnia część gminy związana z doliną Wisły stanowi ważny szlak migracji roślin i zwierząt, a tym samym ważny korytarz ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym sieci ekologicznej EKONET – PL. Część tego obszaru włączona została do sieci ekologicznej **Natura 2000**, jako specjalny obszar ochrony ptaków Dolina Dolnej Wisły PLB040003 oraz specjalny obszar ochrony siedlisk Solecka Dolina Wisły PLH040003.

3.4.2. Północno – wschodni fragment gminy położony w Nadwiślańskim Obszarze Chronionego Krajobrazu

Północno – wschodni fragment gminy (o powierzchni ok. 203,13 ha) objęty jest ochroną prawną jako Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu podjęty Uchwałą nr X/232/15 w sprawie Nadwiślańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego poz. 2553).

Celem ochrony jest ochrona roślin metodami biologicznymi, ochrona zieleni wiejskiej oraz kształtowanie zróżnicowanego krajobrazu rolniczego przez ochronę istniejących oraz formowanie nowych zadrzewień śródpolnych i przydrożnych, proponowanie nasadzeń gatunków rodzimych drzew i krzewów liściastych.

3.4.2. Południowo-zachodni fragment gminy położony w Obszarze Chronionego Krajobrazu Zalewu Koronowskiego

Południowo-zachodni fragment gminy (o powierzchni ok. 70 ha) objęty jest ochroną prawną, przyjęty Uchwałą nr X/256/15 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 sierpnia 2015 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Zalewu Koronowskiego (Dz. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego poz. 2577).

Celem ochrony jest zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk, ochronę zbiorników wód powierzchniowych (naturalnych i sztucznych, płynących i stojących) wraz z pasem otaczającej roślinności, prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej w Dolinie Brdy,

zwiększenie istniejącego stopnia pokrycia terenów drzewostanami, w szczególności na terenach porolnych tam, gdzie z przyrodniczego i ekologicznego punktu widzenia jest to możliwe, sprzyjanie tworzeniu zwartych kompleksów leśnych o racjonalnej granicy polno-leśnej, tworzenie i utrzymywanie leśnych korytarzy ekologicznych.

3.4.4. Użytki ekologiczne

Kolejnymi formami ochrony przyrody występującymi na obszarze gminy są – użytki ekologiczne - ustanowione Rozporządzeniem nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 stycznia 2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne.

1 użytek ekologiczny **bagno** zlokalizowany w miejscowości Serock dz. nr ewidencyjny 173/7LP, 173/9LP; oddział leśny: 173Ah,Bb,Bd;Bg Nadleśnictwo Zamrzenica, obręb leśny Świąkatówko, mające duże znaczenie dla zachowania unikatowych typów środowisk.

5 użytków ekologicznych **pastwiska i łąki** zlokalizowane w miejscowości Topolno dz. nr ewidencyjny 1/9LP; oddział leśny: 1Ab; 1Ad; 1Ah; 1Ai; 1Al; Nadleśnictwo Żółdowo, ustanowione dla objęcia ochroną niewielkich powierzchniowo obiektów, ale cennych pod względem przyrodniczym.

3.4.4. Pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej

Na terenie gminy wyróżniono również szereg pomników przyrody - ożywionej i nieożywionej, w poniższej tabeli wymieniono pomniki przyrody występujące na terenie Gminy Pruszcz.

Fot. 1. Aleja Dębowa.

Tabela 2. Rejestr pomników przyrody – Gmina Pruszcz stan na 31.12.2015 r.

Lp.	Nazwa pomnika przyrody	Obwód [cm]*	Obręb ewid. i nr działki ewidencyjnej	Opis lokalizacji	Forma własności, zarządca	Data utworzenia	Uwagi
1	2	3	6	7	8	9	10
Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego							12
1	Dąb szypułkowy-2szt Klon jesionolistny	415, 370 274	Brzeźno dz. nr 98	Park wiejski w Brzeźnie	Własność Gminy	26.10.1993 r. Rozporządzenie Woj. Bydgoskiego nr 305/93 Dziennik Urzędowy nr 20 poz. 316 z dn. 26.10.1993r.	Pielęgnacja czerwiec 2012 r., wrzesień 2013 r.
2	Dąb szypułkowy- 2 szt.	442, 375	Gołuszycze dz. nr 16/1	Głuszycze Dom Pomocy Społecznej	Własność Powiat Świecki, Dom Pomocy Społecznej w Gołuszcach	30.07.1991 r. Rozporządzenie Woj. Bydgoskiego z dnia 1 lipca 1991 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 15, poz. 120)	Pielęgnacja wrzesień 2013
3	Lipa drobnolistna-4 szt.	400-384	Grabowo dz. nr 25/3	Park wiejski Grabowo	Własność Agencji Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa w Bydgoszczy, użytkowanie wieczyste Państwowy Instytut Weterynarii w Puławach	26.10.1993 r. Rozporządzenie Woj. Bydgoskiego nr 305/93 Dziennik Urzędowy nr 20 poz. 316 z dn. 26.10.1993r.	Pielęgnacja wrzesień 2014 r. - brak 1 lipy
4	Dąb szypułkowy- 4 szt.	390, 331, 330, 290	Luszkówko dz. nr 74/12	Park dworski w Luszkówku	Własność prywatna	30.07.1991 r. Rozporządzenie Woj. Bydgoskiego z dnia 1 lipca 1991 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 15, poz. 120)	- 1 dąb szypułkowy zniesiony Uchwałą nr LIV/328/2014 z dnia 26 września 2014 r.
5	Dąb czerwony, robinia grochodrzew (akacja) lipa drobnolistna, wiąz szypułkowy, platan klonolistny-2 szt.	330 278 412 377 305,300	Luszkówko dz. nr 74/12	Park dworski w Luszkówku	Własność prywatna	26.10.1993 r. Rozporządzenie Woj. Bydgoskiego nr 305/93 Dziennik Urzędowy nr 20 poz. 316 z dn. 26.10.1993r.	Pielęgnacja lipy drobnolistnej wrzesień 2013 r.
6	Klon jesionolistny	280	Łaszewo dz. nr 20	Park dworski w Łaszewie	Własność Skarbu Państwa pod zarządem Agencja Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa w Bydgoszczy	26.10.1993 r. Rozporządzenie Woj. Bydgoskiego nr 305/93 Dziennik Urzędowy nr 20 poz. 316 z dn. 26.10.1993r.	Pielęgnacja wrzesień 2014 r.
7	Wiąz szypułkowy-2szt., dęby szypułkowe-5 szt.,	507, 265, 395-265 340	Łowinek dz. nr 2	Park wiejski w Łowinku	Własność prywatna	26.10.1993 r. Rozporządzenie Woj. Bydgoskiego nr 305/93 Dziennik Urzędowy nr 20 poz. 316 z dn. 26.10.1993r.	Pielęgnacja wrzesień 2013-2014 r.

	kasztanowiec zwyczajny, lipa drobnolistna- 2 szt, grab zwyczajny, żywotnik zachodni,	312 308 240 123					
8	Lipa drobnolistna, Cis pospolity – 3 szt.	402 187, 152, 90	Łowinek dz. nr 2	Park wiejski w Łowinku	Własność prywatna	30.07.1991 r. Rozporządzenie Woj. Bydgoskiego z dnia 1 lipca 1991 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 15, poz. 120)	Pielęgnacja wrzesień 2013-2014
9	Modrzew europejski, Sosna zwyczajna, świerk pospolity, buk zwyczajny	250 240 256	Łowinek dz. nr 2	Park podworski w Łowinku	Własność Prywatna	29.12.1995r. Rozporządzenie Woj. Bydgoskiego nr 322/95 z dnia 29.12.1995 r. Dziennik Urzędowy nr 6 poz. 30 z dn. 29.03.1996 r.	Pielęgnacja wrzesień 2013-Sosna zwyczajna - brak
10	Aleja przydrożna – 90 dębów szypułkowych	380-180	Łowinek dz. nr 3, 18,	Przy drodze Serock- Łowin nr 1266C	Własność Powiat Świecki pod zarządem Powiatowego Zarządu Dróg w Świeciu	30.07.1991 r. Rozporządzenie Woj. Bydgoskiego z dnia 1 lipca 1991 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 15, poz. 120)	Pielęgnacja 2012 r. 11 szt. 2014 r. 4 szt.
11	Aleja przydrożna- 45 jarzębów szwedzkich	308-217	Łowin- Łowinek dz. nr 3 w Łowinku i dz. nr 15 w Łowiniu	Przy drodze Serock-Łowin nr 1266C	Własność Powiat Świecki pod zarządem Powiatowego Zarządu Dróg w Świeciu	30.07.1991 r. Rozporządzenie Woj. Bydgoskiego z dnia 1 lipca 1991 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 15, poz. 120)	Pielęgnacja 2010 r. 20 drzew 2011 r. i 41 drzew 2014 r. – 5 drzew 2015 – 2 szt.
12	Dąb burgundzki, Dąb szypułkowy – 3 szt.	400, 310, 309, 309	Niewieścin dz. nr 4/51	Park dworski w Niewieścinie	własność prywatna	26.10.1993 r. Rozporządzenie Woj. Bydgoskiego nr 305/93 Dziennik Urzędowy nr 20 poz. 316 z dn. 26.10.1993r.	
13	Dąb szypułkowy	333	Wałdowo dz. nr 140	Przy drodze Wałdowo- Niewieścin	Własność prywatna	30.07.1991 r. Rozporządzenie Woj. Bydgoskiego z dnia 1 lipca 1991 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 15, poz. 120)	Pielęgnacja wrzesień 2013 r.
14	Lipa drobnolistna- 2 szt., lipa drobnolistna dwuwierzchoł kowa buk zwyczajny, buk zwyczajny odmiany czerwonej,	332, 303 403/ 180 310 300 308	Parlin dz. nr 8/68	Park wiejski w Parlinie	Własność Skarbu Państwa pod zarządem Agencja Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa w Bydgoszczy	26.10.1993 r. Rozporządzenie Woj. Bydgoskiego nr 305/93 Dziennik Urzędowy nr 20 poz. 316 z dn. 26.10.1993r.	Pielęgnacja wrzesień 2013 r. brak: buk zwyczajny, buk zwyczajny odmiany czerwonej

	klon jesionolistny						
15	Dąb szypułkowy	410	Parlin dz. nr 25	Przy drodze nr 05280 Różanna- Gruczno	Własność Zarządu Dróg Powiatowych	29.12.1995r. Rozporządzenie Woj. Bydgoskiego nr 322/95 z dnia 29.12.1995 r. Dziennik Urzędowy nr 6 poz. 30 z dn. 29.03.1996 r.	Pielęgnacja wrzesień 2013 r.
16	Dąb szypułkowy	383	Parlin dz. nr 41	Przy drodze nr 05280 Różanna- Gruczno	Własność Zarządu Dróg Powiatowych	29.12.1995r. Rozporządzenie Woj. Bydgoskiego nr 322/95 z dnia 29.12.1995 r. Dziennik Urzędowy nr 6 poz. 30 z dn. 29.03.1996 r.	Pielęgnacja wrzesień 2013 r.
17	Topola osika	550	Pruszcz dz. nr 7	Cmentarz w Pruszczu	Własność Skarbu Państwa	30.07.1991 r. Rozporządzenie Woj. Bydgoskiego z dnia 1 lipca 1991 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 15, poz. 120)	stan zdrowotny zły
18	Głaz narzutowy Obwód 630 cm, długość 215 cm, szerokość 160 cm, wysokość 110 cm. Ochrona ze względu na rzadkość występowania		Serock dz. nr 678	Łąka przy zabudowania ch w Serocku	Własność Prywatna	30.07.1991 r. Rozporządzenie Woj. Bydgoskiego z dnia 1 lipca 1991 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 15, poz. 120)	
19	Źródło „Św. Rocha”		Topolno dz. nr 1/9LP	Nadwiślański Park Krajobrazowy ch	Własność Skarbu Państwa pod zarządem Nadleśnictwa Żołędowo	30.07.1991 r. Rozporządzenie Woj. Bydgoskiego z dnia 1 lipca 1991 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 15, poz. 120)	
20 21 22 23 24 25 26 27 28	-12 szt.- dębów szypułkowyc h ,	300, 265, 257, 255, 275, 342, 270, 266, 246, 338, 274, 273,	Niewieścín dz. nr 4/51	Park podworski w Niewieścínie	Własność Prywatna	09.12.2005 16.12.2005 Uchwała nr XLIII/265/05 Rady Gminy Pruszcz w sprawie uznania drzew za pomniki przyrody. Dz. U. Woj. Kuj-Pom. Nr 148, poz 2840 z dn. 16.12.2005 r.	Pielęgnacja 2015 r. 12 szt dębów szypułowyc h
29 30 31	4 szt wiązów górkich	270, 253, 277, 300	Niewieścín dz. nr 4/51	Park podworski w Niewieścínie	Własność Prywatna	j.w. j.w.	
32 33 34 35	1szt lipy drobnołistne j	295	Niewieścín dz. nr 4/51	Park podworski w Niewieścínie	Własność Prywatna	j.w. j.w.	
36	-1szt. jesiona wyniosłego	265	Niewieścín dz. nr 4/51	Park podworski w Niewieścínie	Własność Prywatna	j.w. j.w.	
37 38 39 40	-3 szt. klonów pospolitych	245, 265, 245	Niewieścín dz. nr 4/51	Park podworski w Niewieścínie	Własność Prywatna	j.w. j.w.	

41	Dąb szypułkowy	340	Serock dz. nr 403/1		Własność Prywatna	24.04.2009 14.05.2009 Uchwała nr XXXVII/269/09 Rady Gminy Pruszcz z dn. 24 kwietnia 2009 roku w sprawie uznania drzew za pomniki przyrody. Dz. U. Woj. Kuj-Pom. Nr 50, poz 1059 z dn. 14.05.2009 r.	Pielęgnacja wrzesień 2014r.
----	----------------	-----	---------------------	--	-------------------	---	-----------------------------

Źródło: Dane Gminy Pruszcz.

Tabela 3. Zestawienie liczbowe pomników przyrody występujących na terenie Gminy Pruszcz.

Ogółem	Pojedyncze drzewa	Grupy drzew	Aleje	Krzewy	Źródła, wodospady, wywierzyska	Skałki	Jary	Głazy	Jaskinie	inne
Liczba obiektów										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
41	27	10	2	0	1	0	0	1	0	0

Źródło: Dane Gminy Pruszcz.

Fot.2. Aleja Jarzębów Szwedzkich.

3.5. Zasoby kulturowe

Gmina Pruszcz położona jest na obszarze historycznego pogranicza Kujaw i Kociewia. Na obszarze gminy wiele obiektów zabytkowych objętych jest ochroną prawną przez wpisanie do rejestru zabytków i do ewidencji zabytków. Badania archeologiczne ujawniły bardzo intensywne zasiedlanie tego obszaru od epoki kamienia przez całe prądzieje po czasy średniowieczne. Osadnictwo w tym rejonie jest bardzo ciekawe, o dużej wartości naukowej. Przez obszar gminy już w XIII w. prowadził trakt nadwiślański (zwany też wschodnim), łączący Kujawy i Mazowsze z Pomorzem Gdańskim, przebiegający przez Wyszogród - Włóki - Gruczno - Świecie - Sartowice - Nowe - Gniew - Lubiszewo (Tczew) - Gdańsk.

W pradolinie Wisły, kolonizacja - ze względu na częste wylewy rzeki - rozpoczęła się dopiero w XVI w., a w 2 poł. XVI w. osiedlili się tutaj holenderscy mennonicy, prowadzący gospodarkę rolną na trudnych terenach zalewowych (odgradzając rozległe rozlewiska, budując wały ochronne).

Tabela 4. Obiekty wpisane do rejestru zabytków prowadzonego przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu Delegatura w Bydgoszczy.

Lp	Nazwa zabytku	Miejscowość	Nr rejestru
1.	Założenie dworsko – parkowe: (dwór, park i kaplica)	Gołuszyce	A/1044
2.	Budynek mieszkalno- gospodarczy (drewniany z częścią działki nr 31)	Luszkowo	A/193
3.	Zespół pałacowo-parkowy: (Pałac i park)	Luszkówko	A/501
4.	Dom mieszkalny nr 31 z kuźnią	Łowin	A/1149
5.	Założenie dworsko – parkowe	Nieciszewo	A/1437
6.	Kościół parafialny Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny dawniej oo. Paulinów	Topolno	A/760
7.	Kościół filialny p.w. Podwyższenia Krzyża i Św. Andrzeja Boboli	Wałdowo	A/832
8.	Grodzisko	Topolno	C/161

Źródło: Rejestr Zabytków Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Pozostałe obiekty zabytkowe lub zespoły obiektów na terenie gminy Pruszcz znajdują się w ewidencji zabytków i mają ustalone strefy ochrony konserwatorskiej. Wykaz obiektów zabytkowych wpisanych do ewidencji zabytków oraz objętych strefami ochronnymi na obszarze gminy Pruszcz przedstawia się następująco:

Wieś Bagniewko

Dom mieszkalny nr 24/25
Dom mieszkalny nr 26/27
Cmentarz ewangelicki, strefa „B”

Wieś Brzeźno

Browar dworski, obecnie dom mieszkalny nr 16
Zabudowa zagrodowa nr 48, dom mieszkalny i obora
Dom mieszkalny nr 13
Dom mieszkalny nr 20
Dom mieszkalny nr 28
Dom mieszkalny nr 30
Dom mieszkalny nr 44
Dom mieszkalny nr 45
Dom mieszkalny nr 53
Dom mieszkalny nr 54
Dom mieszkalny nr 59
Kuźnia
Spichlerz obecnie dom mieszkalny
Zespół wiejski, strefa „B”
Cmentarz ewangelicki, strefa „B”
10 stanowisk archeologicznych, strefa „W”

Wieś Cieleszyn

Budynek szkoły obecnie dom mieszkalny
Dom mieszkalny nr 9
Dom mieszkalny nr 10
Dom mieszkalny nr 16
Dom mieszkalny nr 41
Zespół wiejski, strefa „B”
Cmentarz ewangelicki, strefa „B”
Cmentarz poepidemiczny, strefa „B”
9 stanowisk archeologicznych, strefy „W”

Wieś Gołuszyce

Budynek szkoły i budynek gospodarczy
Dom mieszkalny nr 34
Budynek gospodarczy położony przy domu mieszkalnym nr 34
Dom mieszkalny nr 43
Dom mieszkalny nr 45

Kuźnia w zagrodzie
Zespół wiejski, strefa „B”
Zespół pałacowo-parkowy, strefa „A”
Zespół folwarczny, strefa „B”
Cmentarz ewangelicki, strefa „B”
Stanowisko archeologiczne, strefa „W”

Wieś Grabowo

Kapliczka
Zespół pałacowy (pałac, stajnia, spichlerz i park) strefa „A”
Zespół folwarczny z kolonią mieszkaniową, strefa „B”,
Cmentarz ewangelicki, strefa „B”

Wieś Grabówko

stanowisko archeologiczne, strefa „W”

Wieś Konstantowo

Cmentarz poepidemiczny, strefa „B”

Wieś Luskowo

Zespół dworsko-parkowy, strefa „A”,
Zespół folwarczny, strefa „B”
Cmentarz ewangelicki, strefa „B”
2 stanowiska archeologiczne, strefa „W”

Wieś Luskówko

Zespół pałacowo-parkowy, strefa „A”
Zespół folwarczny, strefa „B”
Cmentarz, strefa „B”
stanowisk archeologicznych, strefy „W”

Wieś Łaszewo

Zespół dworsko-parkowy, strefa „B”
Zespół folwarczny i kolonia mieszkaniowa, strefa „B”

Wieś Łowin

Dom mieszkalny nr 60
Obora przy domu mieszkalnym nr 60
Dom mieszkalny nr 4
Dom mieszkalny nr 5
Dom mieszkalny nr 67
Cmentarz ewangelicki, strefa „B”
stanowisk archeologicznych, strefy „W”

Wieś Łowinek

Zespół: szkoły i budynek gospodarczy ul. Szkolna 2
Dom mieszkalny nr 9 przy ul. Dębowej
Dom mieszkalny nr 5 przy ul. Jedności
Dom mieszkalny nr 2 przy ul. Postępowej
Dom mieszkalny nr 6 z oborą przy ul. Szkolnej
Dom mieszkalny nr 25 przy ul. Szkolnej
Dom mieszkalny nr 27 przy ul. Szkolnej
Zespół piekarni przy ul. Młyńskiej 13, piekarnia, dom mieszkalny, obora i budynek gospodarczy
Zespół wiejski, strefa „B”
Zespół dworsko-parkowy, strefa „B”
Cmentarz ewangelicki, strefa „B”
Cmentarz ewangelicki - rodzinny, strefa „B”
Cmentarz ewangelicki, strefa „B”
6 stanowisk archeologicznych, strefy „W”

Wieś Małociechowo

Szkoła
Dom mieszkalny nr 19
Dom mieszkalny nr 21
Cmentarz ewangelicki, strefa „B”
2 stanowiska archeologiczne, strefy „W”

Wieś Mirowice

Szkoła
Dwór obecnie dom mieszkalny nr 21
Dom mieszkalny nr 15
Zespół wiejski, strefa „B”
5 stanowisk archeologicznych, strefy „W”

Wieś Nieciszewo

Rządówka położona przy domu mieszkalnym nr 7
Stajnia położona przy magazynie nawozów
Obora
Stodoła
Zespół dworsko-parkowy, strefa „A”
Zespół folwarczny z kolonią mieszkaniową, strefa „B”
5 stanowisk archeologicznych, strefy „W”

Wieś Niewieścín

Kościół parafialny p.w. św. Jakuba Apostoła
Dom mieszkalny nr 3 z oborą
Dom mieszkalny nr 36
Dom mieszkalny nr 37 z kuźnią

Zespół pałacowo-parkowy, strefa „A”
Zespół kościelny, strefa „A”
Cmentarz, strefa „B”
Stanowiska archeologiczne, strefy „W”

Wieś Parlin

Szkoła
Domy pracowników kolei nr 18, 21 i 22
Zabudowa zagrodowa nr 28 – dom i stajnia z wozownią
Dom mieszkalny nr 24
Obora
Zespół pałacowo-parkowy – dwór, stajnia i park, strefa „A”

Wieś Pruszcz

Zespół dworski tzw. Zamek przy ul. Poniatowskiego 13, strefa „A”
Zespół kościelny (dawny dom parafialny, ob. budynek Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji) strefa „A”
Szkoła, ob. Przedszkole Samorządowe w Pruszczu ul. Kościelna 9
Pozostałości zespołu dworca kolejowego (poczta przy ul. Dworcowej 9, dwa domy pracownicze przy ul. Kolejowej 1 i 2
Dom mieszkalny, ul. Dworcowa 8
Dom mieszkalny, ul. Dworcowa 11
Dom mieszkalny, ul. Główna 5
Dom mieszkalny, ul. Główna 7
Dom mieszkalny, ul. Główna 11
Dom mieszkalny, ul. Poniatowskiego 7
Dom mieszkalny, ul. Witosa 13
Dom mieszkalny, ul. Witosa 17
Dom mieszkalny, ul. Zamknięta 11
Młyn, ul. Dworcowa 3
Mleczarnia, ul. Dworcowa 10
Dom mieszkalny, ul. Dworcowa 12
Dom mieszkalny, ul. Dworcowa 14
cmentarz parafialny, strefa „B”
cmentarze ewangelicki i wojskowy, strefa „B”
2 stanowiska archeologiczne, strefy „W”

Wieś Rudki

11 stanowisk archeologicznych, strefy „W”

Wieś Serock

Zespół kościelny parafia pw. Niepokalanego Poczęcia NMP (kościół i plebania)
strefa „A”
Zespół kościelny (dawny kościół ewangelicki ob. kościół Rzymskokatolicki filialny pw.
Przemienienia Pańskiego), strefa „A”
Cmentarz parafialny, strefa „B”

Cmentarz ewangelicki, strefa „B”

Szkoła przy ul. Dworcowej 1

Zespół dworca kolejowego: (dworzec, warsztaty naprawcze, wodociągowa wieża ciśnień, drogówka i dróżnicówka – ul. Kolejowa 8, dwa budynki gospodarcze, dom pracowniczy i magazyn – ul. Kolejowa 2, dom pracowniczy – ul. Kolejowa 4, dom pracowniczy – ul.

Kolejowa 6

Dom mieszkalny przy ul. Wyzwolenia 13

Dom mieszkalny i budynek gospodarczy przy ul. Wyzwolenia 14

Dom mieszkalny, obora i budynek gospodarczy przy ul. Wyzwolenia 31

Dom mieszkalny przy ul. Wyzwolenia 38,

Dom mieszkalny przy ul. Wyzwolenia 39,

Zespół wiejski, strefa „B” ochrony konserwatorskiej

4 stanowiska archeologiczne, strefa „W”

Wątrobowo - część wsi Serock:

Cmentarz ewangelicki, strefa „B”

Stanowisko archeologiczne, strefa „W”

Szukaj - część wsi Serock:

Dwór,

Wieś Topolno

Zespół kościelny, strefa „A”

Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park krajobrazowy, obora obecnie bukaciarnia, stodoła oraz dwa domu – Topolno 46 i 47, strefa „B”

Szkoła

Dom mieszkalny nr 6,

Zespół folwarczny, strefa „B”

Cmentarz parafialny, strefa „B”

Cmentarz ewangelicki, strefa „B”

Cmentarz poepidemiczny, strefa „B”

23 stanowiska archeologiczne, strefa „W”

Wieś Wałdowo

Zespół wiejski, strefa „B”

Zespół podworski - dwór, strefa „A”

Dom mieszkalny nr 31

Dom mieszkalny nr 33

Zespół kościelny, strefa „A”

Cmentarz parafialny, strefa „B”

4 stanowiska archeologiczne, strefy „W”

Wieś Zawada

Cmentarz ewangelicki, strefa „B”

3 stanowiska archeologiczne, strefa „W”

Wieś Zbrachlin

Dwór obecnie szkoła

Dom mieszkalny nr 20

Dom mieszkalny nr 41

Mleczarnia

Cmentarz ewangelicki, strefa „B”

11 stanowisk archeologicznych, strefy „W”

Z obiektów zabytkowych o szczególnej wartości architektoniczno-artystycznej należy wymienić:

Kościół parafialny pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny w Topolnie

Dawniej kościół oo. Paulinów w Topolnie z lat 1691 - 93 stanowiący interesujący przykład barokowej architektury prowincjonalnej. Okres pochodzenia: Zbudowany został w latach 1681-1683 z fundacji braci Adama Konarskiego, proboszcza fromborskiego, kanonika plockiego i sekretarza królewskiego oraz Andrzeja Konarskiego, właściciela Topolna.

Fot.3. Kościół parafialny pw. Nawiedzenia NMP w Topolnie.

Na szczególną uwagę zasługują:

Cudowny Obraz Matki Boskiej został wykonany na świerkowym drewnie w XV – XVI w. w stylu jasnogórskim przez nieznanego autora.

Organy, które znajdują się na chórze, którego balustrada jest ozdobiona obrazami przedstawiającymi historię Zakonu Paulinów. Prospekt organowy posiada bogaty wystrój plastyczny, który wieńczą herby rodziny Konarskich (fragment koła – dwie szprychy i piasta) i Zakonu Paulinów (palma, a pod nią dwa lwy). Organy zostały wykonane w 1695 r. Pierwotny instrument posiadał zaledwie cztery rejestry, obecny instrument muzyczny pochodzi z pocz. XX w. i posiada dziewięć rejestrów.

Witraże - W kościele znajduje się 11 okien witrażowych: 4 – ornamentowe i 7 – figuralnych. Zostały wykonane w latach 1907 – 1911. Witraże figuralne przedstawiają świętych: Wojciecha, Stanisława Kostkę, Marię Magdaleny, Annę, Rocha, i Andrzeja Bobolę. Zostały one poddane całkowitej renowacji w latach 1998 – 1999.

Ołtarze - We wnętrzu kościoła znajduje się aż 7 ołtarzy. Wszystkie wykonane zostały pod koniec XVII w. i posiadały one jednorodną kolorystykę – czerń i złoto. Obecnie trwają cały czas prace konserwatorskie, które przywróciły już pierwotne piękno ołtarzowi głównemu, ołtarzowi św. Józefa, św. Pawła Pustelnika i ambonie.

Konfesjonały - Odkryto, że konfesjonały w kościele w Topolnie, pochodzące z XVII w., pod starą farbą kryją tajemnicę. Zostały one poddane gruntownym zabiegom konserwatorskim w latach 1996 – 1997. Są one ozdobione malowidłami przedstawiającymi diabła skutego łańcuchami, ziejącego ogniem i otoczonego obrzydliwymi gadami z napisem:

„Spójrz przechodniu i ty możesz znaleźć się w podobnej sytuacji” Są one jednymi z najstarszych i najciekawszych tego typu dzieł na terenie Polski. Przed świątynią możemy zobaczyć dzwon odlany w Gdańsku w 1744 r. przez ludwisarza Jana Gotfryda Schlaubitz. Kościół w Topolnie jest idealnym miejscem na spokojną modlitwę i chwilę refleksji. Jego "cudowna" atmosfera przywraca człowiekowi wiarę i daje poczucie szczęścia.

Kościół parafialny pw. Matki Bożej Różańcowej w Serocku

Kościół parafialny pod wezwaniem Matki Bożej Różańcowej należał początkowo do gminy ewangelickiej. Został zbudowany w 1873 r. przez Towarzystwo Gustawa Adolfa. Świątynia obecnie posiada 540 metrów kwadratowych powierzchni. Do budowy użyto cegły, a dach pokryto dachówką. Kościół posiada także wieżę z zegarem. Nie był przebudowywany od czasów jego powstania. Zbudowano go w stylu neogotyckim. Jest jednonawowy, strop wykonano z drewna.

W czasie II wojny światowej ucierpiała wieża oraz dach, ale zaraz po ukończeniu działań wojennych szkody naprawiono. W 1953 roku założono instalację elektryczną, a wnętrze świątyni odrestaurowano w 1979 roku.

Fot. 4. Kościół parafialny pw. Matki Bożej Różańcowej w Serocku

Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła w Niewieście

W 1390 r. wymieniona jest parafia p. w. św. Jakuba. Prawdopodobnie ok. 1400 r. był zbudowany drewniany kościół. Z dokumentów wiadomo, że miał trzy wieże, pięć ołtarzy i dwa chóry. W 1865 r. Grzegorz Niewieściński, w obecności biskupa wrocławskiego, ofiarował proboszczowi trzy włóki ziemi (ok. 58 ha). Kościół został rozebrany w latach 1830 – 1840 z powodu złego stanu technicznego.

Obecny kościół z XIX w. został zbudowany w latach 1865 – 1866 według projektu Lichterhanda w miejscu poprzedniego drewnianego z XVI w. Budowlę charakteryzują schodkowe szczyty, które ożywiają ostrołukowe blendy. Ostrymi łukami zamknięte są także okna. Wnętrze kościoła cechuje się krótkim prezbiterium, a jego wyposażenie pochodzi głównie z epoki baroku - ołtarz główny datowany jest na 1700 rok. Ołtarze boczne pochodzą z końca XVII wieku. W kościele znajduje się również chrzcielnica barokowa w kształcie anioła dźwigającego kolistą czarę oraz konfesjonał rokokowy z końca XVIII wieku.

Fot. 5. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła w Niewieścinnie

Kościół filialny pw. Podwyższenia Krzyża i Św. Andrzeja Boboli w Wałdowie

Kościół filialny w Wałdowie pw. Podwyższenia Krzyża i Św. Andrzeja Boboli usytuowany jest w centrum wsi w swej ciekawej neorenesansowej architekturze z wieżą kościoła z wbudowanym dużym zegarem stanowi dominatę w krajobrazie wsi i góruje nad pozostałymi również ciekawymi w swej formie okazałymi zabudowaniami z przełomu wieku XIX i XX. Kościół jako najcenniejszy zabytek Wałdowa zachował się do dnia dzisiejszego w pierwotnej formie, jego charakterystyczne oryginalne elementy tj. gzymsy z jasnożółtego piaskowca – wykonane jako element modułarny wzorowany na profilach rzymskich, portale kamienne również z piaskowca (wejście główne i dwa boczne) bezrynnowy system odprowadzania wód deszczowych poprzez wysunięty gzyms okapowy oraz drewniane konstrukcje empor, słupów z głowicami, belek wspornikowych i balustrad do dziś stanowią perłę sztuki rzemieślniczego.

Fot.6. Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Św. Andrzeja Boboli

Dwór w Gołuszycach

Pierwsze wzmianki o Gołuszycach pochodzą ze średniowiecza. Folwark był własnością prywatną. Właścicielem majątku w latach 1843-1880 był Leopold Mieczkowski i jego żona Olimpia z Kalksteinów. W tym czasie wybudowano dworek wraz z otaczającym go parkiem i zabudowaniami gospodarskimi. W 1954 r. został on przemianowany na "Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych" z gospodarstwem pomocniczym, które obejmowało dawniej budynki folwarczne oraz 60 ha gruntów ornych. Na przełomie 1962 i 1963 r. oddany został do użytku pawilon, w którym mieszkało wówczas 170 podopiecznych. 13 marca 1989 r. spłonęły zabudowania gospodarcze, a w marcu 1990 r. rozwiązano umowę o prowadzeniu gospodarstwa pomocniczego. 16 maja 1991 r. do rejestru zabytków wpisano założenie dworsko-parkowe w Gołuszycach (dwór, park, kaplica). W dniu 28 sierpnia 2003 r. siostry Albertynki zakończyły swoją misję w tutejszym domu.

Fot. 7. Dwór w Gołuszycach obecnie Dom Pomocy Społecznej

Zachowało się też kilka, niewielkich powierzchniowo (od 0,54 - 2,94 ha) XIX-wiecznych, w części zdewastowanych, parków podworskich w takich wsiach jak: Gołuszyce, Luskowo, Luskówko, Nieciszewo i Niewieścín. Jedynie dwór w Nieciszewie został wpisany do rejestru zabytków. Ponadto należy wymienić obiekty w następujących miejscowościach:

Luszkowo

W dziewiczych parowach Luszkowa znajduje się drewniana chata kryta strzechą. Chata powstała w roku 1801 w miejscowości Luszkowo. Budynek mieszkalny powstał w 1801 roku, a jego wzniesienie należy wiązać z osadnictwem olenderskim na terenach nadrzecznych wzdłuż Wisły. Układ przestrzenny budynku łączy pod wspólnym dachem izbę mieszkalną i pomieszczenie niegdyś dla zwierząt łącznie ze stodołą, który reprezentuje charakterystyczny model domu-zagrody, nierozzerwalnie związany z olendrami zasiedlającymi dolinę. W najbliższym sąsiedztwie chaty stoi równie gruntownie i starannie odbudowany spichlerz.

Fot.8. Chata w Luszkowie

Grabowo

Przy samym wjeździe do wsi Grabowo znajduje się mały cmentarz, tuż obok uwagę przykuwa piękna murowana kapliczka w kształcie kwadratu o krzyżowym sklepieniu, wg tradycji wzniesiona w 1616 r. z fundacji ksieni benedyktynek chełmińskich Magdaleny Mortęskiej. Przy niej odprawiali nabożeństwa ojcowie paulini z Topolna.

Łaszewo

Murowany, klasycystyczny dwór z 1 połowy XIX w., parterowy, posiada elewację frontową pięcioosiową, z szerszą osią środkową z wejściem o wysuniętym ganku, wspartym na czterech kolumnach, zwieńczoną niskim, trójkątnym przyczółkiem. Przy krótszym boku neogotycka przybudówka. Dach naczółkowy kryty dachówką. Park (0,54 ha) z XIX w.

3.6. Potencjał demograficzno-społeczny

3.6.1. Sytuacja demograficzna – informacje ogólne

Sytuacja demograficzna gminy jest istotnym czynnikiem wpływającym na rozwój społeczno-gospodarczy. W świetle powyższego przedstawione poniżej dane, dotyczące wielu aspektów sfery społecznej Gminy Pruszcz, należy uznać za bardzo istotne, gdyż wzajemne zależności zachodzące pomiędzy poszczególnymi jej czynnikami decydują o potencjale rozwojowym gminy. Gmina Pruszcz jest typową pod tym względem gminą wiejską. Pod względem liczby mieszkańców plasuje się w czołówce gmin wiejskich województwa kujawsko – pomorskiego.

Według ewidencji prowadzonej przez Urząd Gminy (stan na dzień 30.06.2015) gminę Pruszcz zamieszkiwało 9627 osób. Gęstość zaludnienia wynosi obecnie 68 osób/km² i jest najwyższa wśród gmin wiejskich powiatu świeckiego. Na terenie gminy umiejscowione są 23 wsie i 3 osady, z których utworzono 20 sołectw. Sieć osadnicza gminy jest zdominowana przez ośrodek gminny, miejscowość Pruszcz, w której zamieszkuje 2633 mieszkańców i przez wieś Serock, która liczy 1385 mieszkańców. Obie miejscowości koncentrują ponad 40 % ludności gminy. Na ich rozwój duży wpływ mają przebiegające przez nie linie południkowe bardzo ważne linie kolejowe. Główną linią jest linia znaczenia państwowego nr 131 /C-E 65/ Tczew – Bydgoszcz – Inowrocław – Chorzów z dwoma stacjami kolejowymi w Pruszczu i Parlinie.

Na linii Tczew – Chorzów wykonywana jest znaczna praca przewozowa, zarówno w sektorze pasażerskim, jak i towarowym. Linia obsługuje połączenia międzynarodowe w relacjach: Gdynia – Berlin, Gdynia – Praga i Gdynia – Odessa. Drugą linią jest linia znaczenia państwowego nr 201 Gdynia – Kościerzyna – Maksymilianowo – Bydgoszcz – Nowa Wieś Wielka, linia jednotorowa, ze stacją w Serocku. Linia ta czynna jest dla przewozów pasażerskich na odcinku Bydgoszcz – Wierzchucin dla relacji w kierunku Chojnic.

Na terenie gminy obserwuje się nieznaczne różnice liczby stałych mieszkańców (na koniec roku 2010 gmina liczyła 9687 mieszkańców, natomiast w połowie 2015 roku 9627 osób zamieszkiwało na terenie gminy Pruszcz). W wieku produkcyjnym jest ok. 6 100 osób (stan na dzień 30.06.2015). Zakładamy, że liczba mieszkańców gminy będzie się utrzymywała dotychczasowym poziomie.

3.6.2. Ludność – charakterystyka ogólna

W okresie 1.01.2010r. – 30.06.2015 obszar Gminy Pruszcz zamieszkiwało przeciętnie ok. 9 666 osób. Całkowita gęstość zaludnienia w gminie kształtuje się na stałym poziomie (68 osób/km²). Jest najwyższa na obszarach wiejskich powiatu świeckiego.

Teren gminy tylko w 8% stanowi powierzchnia zajmowana przez łąki, pastwiska i obszary leśne, co pozwala przypuszczać, iż stopień zaludnienia w najbliższych latach będzie wzrastał, co niewątpliwie pozytywnie wpłynie na rozwój społeczno-gospodarczy gminy.

Wykres 1. Gęstość zaludnienia na 1 km kwadratowy w latach 2010 – 2014.

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz

3.6.3. Sieć osadnicza gminy

Gmina Pruszcz należy do największych, pod względem liczby mieszkańców, gmin wiejskich województwa kujawsko – pomorskiego.

Na terenie gminy zauważalny jest stosunkowo regularny rozkład wielkości miejscowości. Najliczniej reprezentowaną grupą są wsie średnie, które koncentrują blisko 20% ogółu ludności gminy. Jednakże największa część mieszkańców, w liczbie 4018, zamieszkuje dwie największe wsie czyli Pruszcz i Serock. Grupa ta, stanowi ponad 40 % struktury zaludnienia gminy. Tak duży udział mieszkańców zamieszkujących największe wsie tutejszej gminy musi być uznany za korzystny, ponieważ są one bardziej podatne na postępujące procesy urbanizacji, a także różnorodne przemiany zmierzające do poprawy

życia mieszkańców, jak np. rozwój infrastruktury. Wieś gminna (Pruszcz) należy do największych miejscowości wiejskich województwa.

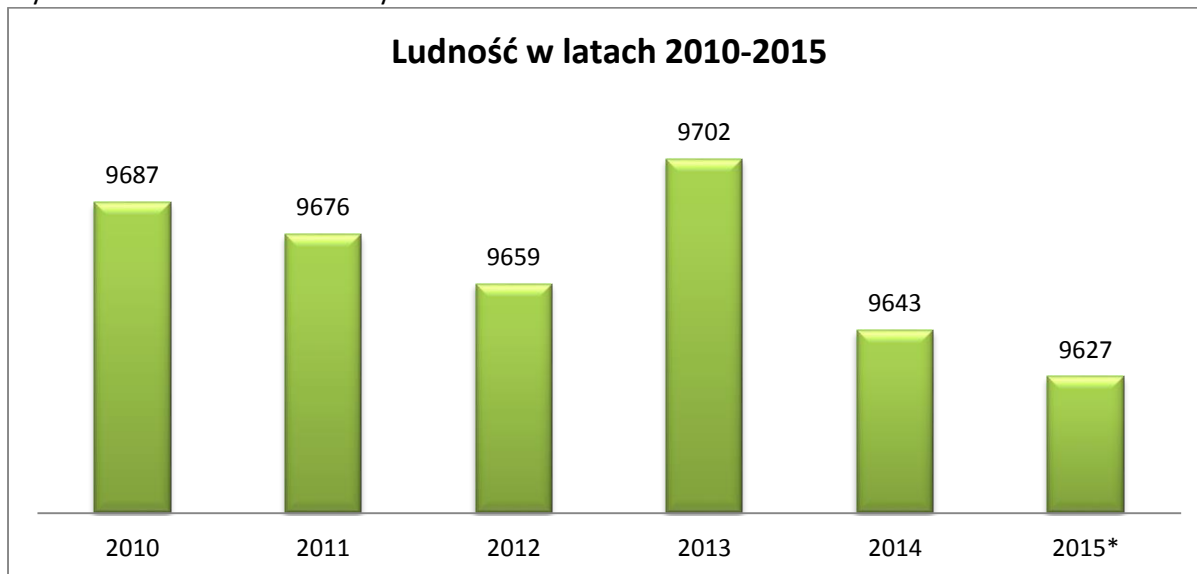
Sieć osadniczą gminy można uznać za dobrze rozwiniętą ze względu na liczbę miejscowości wiejskich, których na terenie Gminy Pruszcz jest 26. Dzięki takiej liczbie miejscowości gmina zajmuje czołowe lokaty wśród jednostek samorządowych z terenu powiatu świeckiego. Według danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, w 2014 roku większą liczbę miejscowości wiejskich odnotowano jedynie w obrębie granic administracyjnych jednostek samorządowych z Jeżewa (27), Osia (31), Świecia (29) oraz Warlubia (39). Kolejna w klasyfikacji Gmina Pruszcz posiada w swoich strukturach 26 miejscowości. Jednakże pod względem ogólnej liczby mieszkańców, wspomniane powyżej gminy (poza Świeciem) wyraźnie ustępują jednostce samorządowej z Pruszcza. Można zatem domniemywać, iż rozkład wielkości miejscowości w tych gminach jest bardziej nieregularny, niż ma to miejsce na terenach wiejskich gminy Pruszcz.

W gminie Pruszcz 20 miejscowości posiada status sołectwa, co stanowi 77% wszystkich miejscowości ujętych w ramach miejscowej jednostki samorządowej. Sytuacja taka świadczy o dobrym wykształceniu struktury i funkcji wsi. Średnia odległość pomiędzy miejscowościami wiejskimi wynosi 2,3 km. Z kolei średnia wielkość miejscowości wiejskiej na terenie miejscowej jednostki samorządowej, wg danych z lat 2010 – 2015, wynosi 372 osoby.

3.6.4 Ewidencja ludności

W latach 2010 – 2015 Gmina Pruszcz charakteryzowała się dosyć ustabilizowaną liczbą mieszkańców. Jednakże, z wyjątkiem roku 2013, można zauważyć nieznaczny spadek populacji ludności zamieszkującej gminę, dokładnie od roku 2010 do 30 czerwca 2015 roku liczba mieszkańców gminy zmniejszyła się o 60 osób. Mimo wszystko ciężko tutaj mówić o wyraźnej tendencji spadkowej w poziomie zaludnienia gminy Pruszcz w analizowanym okresie kształtującym się na poziomie 9627 osób.

Wykres 2. Liczba ludności Gminy Pruszcz w latach 2010 – 2015.

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz * - stan na dzień 30.06.2015

3.6.5 Przyrost naturalny

W latach 2010 – 2015 w gminie Pruszcz przeciętna liczba urodzeń kształtowała się na poziomie liczby 120, a do połowy roku 2015 urodziło się 65 osób, co daje nadzieję, na utrzymanie średniej urodzeń lub też jej nieznaczny wzrost. Niestety, tendencja urodzeń jest spadkowa, co ilustruje poniższa tabela, bo w 2010 urodziło się 136 osób, to w 2014 już tylko 102. Jak wynika z powyżej przytoczonej liczby urodzeń w pierwszych dwóch kwartałach 2015 roku, pojawiła się szansa, że liczba urodzeń na terenie gminy ponownie zbliży się do liczby 120.

Tabela 5. Stosunek liczby urodzeń do zgonów w gminie Pruszcz.

Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2010	136	102	34
2011	121	100	21
2012	123	101	22
2013	118	101	17
2014	102	99	3
2015*	65	51	14

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz * - stan na 30.06.2015r.

Wskazane w powyższej tabeli dane potwierdzają, że od 2010 roku do połowy 2015 różnica liczby urodzeń do zgonów na terenie gminy Pruszcz wynosi 111 na korzyść urodzeń.

Wskaźnik liczby zawieranych małżeństw w latach 2010 – 2015 wykazuje początkowo na tendencję wzrostową (2010 – 47 małżeństw, 2011 – 58; 2012 – 67), to jednak potem nastąpił dość gwałtowny spadek zawieranych małżeństw (2013, 2014 – po 45, w połowie roku 2015 – 19). Jak wynika z danych przedstawionych powyżej, największą ilość małżeństw w gminie Pruszcz zanotowano w roku 2012, po którym to nastąpił znaczny spadek do pułapu 45 zawartych małżeństw w latach kolejnych. Na podstawie zauważalnego spadku liczby zawieranych małżeństw można przypuszczać, iż w najbliższych latach będzie miała miejsce niwelacja wyżu demograficznego.

3.6.6. Struktura ludności

a) wskaźnik feminizacji

Gminę Pruszcz w latach 2010 – 2015 statystycznie zamieszkiwała większa liczba kobiet aniżeli mężczyzn, o czym świadczy podana poniżej wartość wskaźnika feminizacji. W badanym okresie parametr ten zawierał się w przedziale 104 – 105. Wskaźnik feminizacji charakteryzuje się zatem małą plastycznością, o czym może świadczyć struktura zaludnienia terenu miejscowej jednostki samorządowej przez przedstawicieli obu płci w okresie 2010 – 2015, która przedstawiała się następująco:

- 2010 rok – 4964 kobiet wobec 4723 mężczyzn,
- 2011 rok – 4959 kobiet wobec 4717 mężczyzn,
- 2012 rok – 4920 kobiety wobec 4739 mężczyzn,
- 2013 rok – 4940 kobiet wobec 4762 mężczyzn,
- 2014 rok – 4912 kobiety wobec 4731 mężczyzn
- 2015 rok – 4900 kobiety wobec 4727 mężczyzn.

Wykres 3. Wskaźnik feminizacji na terenie gminy w latach 2010 – 2015.

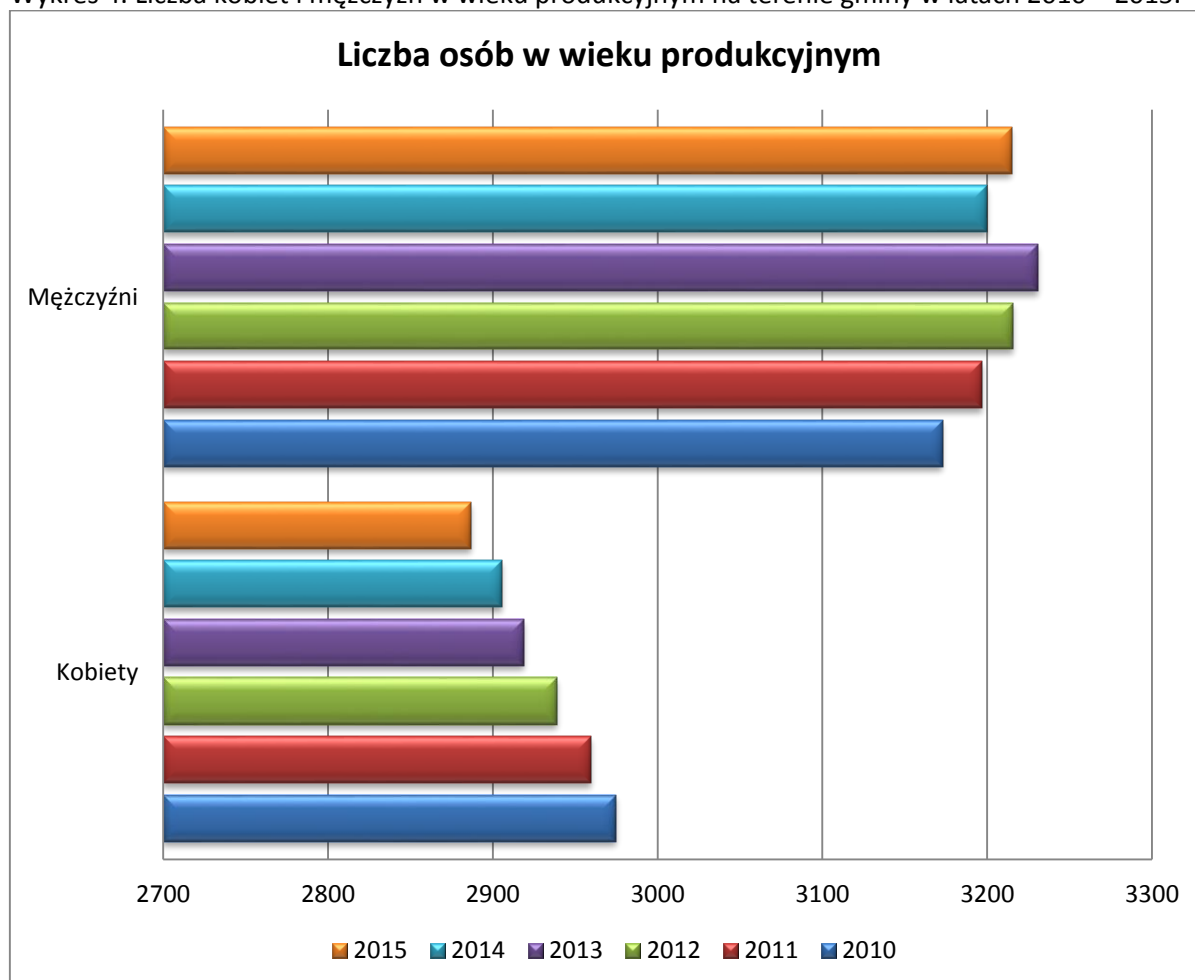

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz

Wartość wskaźnika feminizacji w Gminie Pruszcz jest jedną z najwyższych, jakie notuje się w ostatnim okresie na terenie województwa kujawsko – pomorskiego. W roku 2010 roku w regionie kujawsko – pomorskim statystycznie na 100 mężczyzn przypadało 106 kobiet, podczas, gdy obszar Pruszcza i okolic zamieszkiwało przeciętnie 105 kobiet wobec 100 mężczyzn.

Powyższe zestawienie potwierdza wcześniejsze spostrzeżenia, iż jednostka samorządowa z Pruszcza jest obszarem, na którym w strukturze zaludnienia dominują kobiety. W tym miejscu należy nadmienić, że gdy weźmiemy pod uwagę tylko osoby w wieku produkcyjnym (mężczyźni w wieku od 19 do 65 lat, kobiety 19 - 60) współczynnik ten znacznie przechyla się w stronę mężczyzn, co przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4. Liczba kobiet i mężczyzn w wieku produkcyjnym na terenie gminy w latach 2010 – 2015.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

b) wskaźnik obciążenia demograficznego

W analizowanym okresie, obejmującym lata 2010 – 2014, gmina Pruszcz cechowała się stosunkowo korzystną wartością wskaźnika obciążenia ekonomicznego. W analizowanym okresie parametr ten zawierał się w przedziale 56,1 – 57,0. Pozytywny jest fakt, iż w całym okresie objętym opisem na terenie miejscowej jednostki samorządowej mimo iż w latach 2010-2012 zauważalna była tendencja wzrostowa wskaźnika obciążenia demograficznego (od 56,1 do 57,0), to w kolejnych latach wskaźnik ten ulega obniżeniu (od 57,0 do 56,5), tzn. maleje liczba osób w wieku pozaprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym.

c) Wskaźnik dynamiki demograficznej

W przypadku wskaźnika dynamiki demograficznej można zauważyć ciągły regres jego wartości. W analizowanym okresie, jedynie w latach 2011 – 2012 odnotowano na terenie gminy Pruszcz tendencję wzrostową stosunku liczby urodzeń do zgonów. Natomiast w pozostałych latach, jak pokazują dane zamieszczone w poniższej tabeli widać poważny regres: od 1,33 w 2010 do 1,03 w roku 2014). Pierwsza połowa roku 2015 daje jednak nadzieję, na szybki wzrost liczby urodzeń w stosunku do zgonów, gdyż do dnia 30.06.2015 roku wyniósł on 1,27.

Tabela 6. Wskaźnik dynamiki demograficznej.

Rok	Wskaźnik dynamiki demograficznej**
2010	1,33
2011	1,21
2012	1,22
2013	1,17
2014	1,03
2015*	1,27

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz * stan na 30.06.2015 ** stosunek liczby urodzeń do zgonów

3.7. Potencjał gospodarczy i usługowy

3.7.1 Rolnictwo

Obszar gminy Pruszcz ma typowo rolniczy charakter i jest dostatecznie wyposażony w obiekty obsługi rolnictwa, jak i również obiekty przetwórstwa rolno – spożywczego. Gleby na terenie gminy uważane są za stosunkowo dobre, stąd bardzo wysoki udział użytków rolnych w strukturze zagospodarowania ziemi i bardzo małe zalesienie terenu. Biorąc pod uwagę obszar Gminy wynoszący 14249 ha oraz użytki rolne 11644 ha, więc ok 82% powierzchni gminy stanowią użytki rolne, wg danych z Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii stan na dzień 1 stycznia 2015r. struktura użytkowania gruntów rolnych przedstawia się następująco:

Tabela 7. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych.

Wyszczególnienie	Ogółem
Użytki rolne	11 644
Grunty orne	10 472
Sady	155
Łąki	498
Pastwiska	293
Grunty rolne zabudowane	192
Grunty pod stawami	2
Grunty pod rowami	32

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz

Po analizie otrzymanych danych z Urzędu Gminy oraz z GUS stwierdzono jedynie większe rozbieżności w zakresie powierzchni upraw sadowniczych, wg danych Urzędu Gminy sadów na jej terenie jest o 63 ha więcej. Na średnie gospodarstwo przypada 12,9 ha ziemi. Na 1035 gospodarstw rolnych powyżej 30 % specjalizuje się w uprawie ziemniaków, 60% w uprawie zbóż. W Tabeli 8 podano podstawowe informacje nt. struktury gospodarstw rolnych. Największy odsetek stanowią gospodarstwa rolne zaliczane do grupy obszarowej 5-15 ha, których jest ponad 30%. Gospodarstw dużych o powierzchni przekraczającej 50 ha jest w gminie o 2 % więcej niż średnio w województwie, co jest szansą na rozwój rolnictwa towarowego zdolnego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej zintegrowanej z Unią Europejską. Większość gruntów rolnych znajduje się we władaniu prywatnym.

Tabela 8. Gmina Pruszcz - liczba gospodarstw rolnych z podziałem na powierzchnię.

Powierzchnia gospodarstwa [ha]	Ilość gospodarstw [szt.]
1,0 - 1,49 ha	186
1,5 - 1,99 ha	134
2,0 - 2,99 ha	117
3,0 - 4,99 ha	114
5,0 - 6,99 ha	74
7,0 - 9,99 ha	137
10,0 - 14,99 ha	138
15,0 - 19,99 ha	84
20,0 - 29,99 ha	84
30,0 - 49,99 ha	52
50,0 - 99,99 ha	18
powyżej 100,0 ha	3
RAZEM	1141

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz

Wykres 5. Liczba gospodarstw rolnych w gminie Pruszcz, 2015.

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz

Tabela 9. Sytuacja agrarna w Gminie Pruszcz, 2015.

Nazwa miejscowości	1,0-1,49 ha	1,5-1,99 ha	2,0-2,99 ha	3,0-4,99 ha	5,0-6,99 ha	7,0-9,99 ha	10,0-14,99 ha	15,0-19,99 ha	20,0-29,99 ha	30,0-49,99 ha	50,0-99,99 ha	powyżej 100,0 ha	Suma
Bagniewko	3	8	3	3	2	2	4	2	1	0	0	0	28
Bagniewo	2	1	5	0	1	3	2	2	2	0	0	0	18
Brzeźno	5	9	3	5	5	12	9	5	3	1	0	0	57
Cieleszyn	3	2	4	2	3	4	8	6	3	1	0	0	36
Gołuszycze	3	4	5	4	2	7	9	0	5	2	2	0	43
Grabówko	3	2	5	1	4	3	1	4	1	3	0	0	27
Luszkowo	2	1	1	1	1	1	2	0	2	0	0	1	12
Luszkówko	6	5	5	3	2	4	6	5	2	3	1	0	42
Łaszewo	6	5	7	2	3	8	1	0	2	0	1	0	35
Łowinek	16	11	8	8	4	8	15	9	8	6	2	0	95
Łowin	11	5	7	6	2	11	9	3	6	8	3	1	72
Małociechowo	4	4	4	5	3	7	5	5	5	1	1	0	44
Mirowice	4	1	1	4	3	7	2	5	6	1	1	0	35
Niciszewo	1	3	1	0	1	3	5	0	2	0	0	1	17
Niewieścín	17	11	9	11	6	7	8	3	5	5	3	0	85
Parlin	10	8	9	11	3	9	7	4	5	2	0	0	68
Pruszcz	22	14	11	6	3	3	5	3	1	0	1	0	69
Rudki	2	2	3	6	3	4	2	4	4	4	0	0	34
Serock	22	23	15	17	6	12	16	7	7	4	3	0	132
Topolno	14	5	4	6	5	5	4	9	2	2	0	0	56
Wałdowo	10	3	1	6	6	5	9	1	4	3	0	0	48
Zawada	8	1	4	1	4	5	6	4	4	3	0	0	40
Zbrachlin	12	6	2	6	2	7	3	3	4	3	0	0	48

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz

Z uwagi na stosunkowo urodzajne gleby występujące na terenie Gminy Pruszcz dominuje produkcja roślinna, która w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych jest powyżej średniej krajowej. Według danych statystycznych z dnia 01.07.2015 r. wynika, że powierzchnie zasiewów gruntów rolnych wynoszą:

- Pszenica ozima 1300 ha,
- Pszenica jara 280 ha,
- Żyto 700 ha,
- Jęczmień ozimy 220 ha,
- Jęczmień jary 1640 ha,
- Owies 160 ha,
- Pszenżyto ozime 1720 ha,

- Pszenżyto jare 50 ha,
- Mieszanki zbożowe ozime 60 ha,
- Mieszanki zbożowe jare 1640 ha,
- Kukurydza 570 ha,
- Mieszanki zbożowo - strączkowe jare 110 ha,
- Ziemniaki 350 ha,
- Buraki cukrowe 200 ha,
- Rzepak ozimy 1740 ha.

Przy dużym potencjale produkcji rolniczej gminy Pruszcz oraz pomocy finansowej ze środków krajowych oraz unijnych, rolnictwo jak i też przetwórstwo rolne powinno ulec poprawie jakościowej.

3.7.2 Gospodarka i usługi

Gmina Pruszcz będąc wybitnie rolniczą gminą charakteryzuje się dobrze rozwiniętą gałęzią przedsiębiorczości zwłaszcza w zakresie usług, handlu i przetwórstwa. Na terenie gminy działa 466 podmiotów gospodarczych sklasyfikowanych w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (źródło – Urząd Gminy Pruszcz). W strukturze przedsiębiorstw zdecydowanie dominują jednostki prowadzące działalność w sektorze budownictwa – 112 prowadzonych działalności oraz w sektorze handlu hurtowego i detalicznego (97) wraz z zaprawą pojazdów samochodowych (28) - razem 125 prowadzonych działalności. Ponadto silnie reprezentowana jest również branża transportowa, w której działalność prowadzi 41 przedsiębiorców. Na podobnym poziomie kształtuje się udział przedsiębiorców w sektorze przetwórstwa – 46 przedsiębiorców. Nieco mniej firm związanych jest z sektorem rolnictwa - 30.

Tabela 10. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Pruszcz w roku 2015.

Sektor działalności	Ilość wpisów
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	30
Przetwórstwo przemysłowe	46
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i	2

powietrze do układów klimatyzacyjnych	
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3
Budownictwo	112
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	125
Transport i gospodarka magazynowa	41
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	13
Informacja i komunikacja	8
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	14
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	14
Edukacja	5
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	18
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	8
Pozostała działalność usługowa	20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Referatu Działalności Gospodarczej.

3.7.3 Wsparcie dla przedsiębiorczości

Władze gminy chcąc przyczynić się do wzrostu i ożywienia gospodarczego przyjęły Uchwałę Nr XII/82/15 z dnia 28 sierpnia 2015 r. w sprawie określenia warunków udzielania pomocy de minimis dla przedsiębiorców w zakresie zwolnień w podatku od nieruchomości. Zwolnienie od podatku od nieruchomości dotyczy przedsiębiorców, którzy w związku z realizacją nowej inwestycji nabyli, zmodernizowali lub rozbudowali budynki, budowle lub grunty, co było związane ze wzrostem zatrudnienia. Zwolnienie, o którym mowa powyżej przysługuje na okres: 1 roku, jeżeli w wyniku inwestycji utworzono 1-2 miejsca pracy, 2 lata – dla 3-4 miejsc pracy, 3 lata dla co najmniej 5 miejsc pracy.

Obecnie na terenie Gminy Pruszcz obowiązuje 25 uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które to swoim obszarem obejmują powierzchnię 2633 ha, co stanowi ponad 18,5% całkowitej powierzchni gminy. Gmina Pruszcz sukcesywnie, w miarę posiadanych środków przystępuje do opracowywania nowych planów.

3.7.4. Bezrobocie

Liczba osób bezrobotnych w gminie:

na dzień 31.12.2011 – 511 osób w tym 271 kobiet,

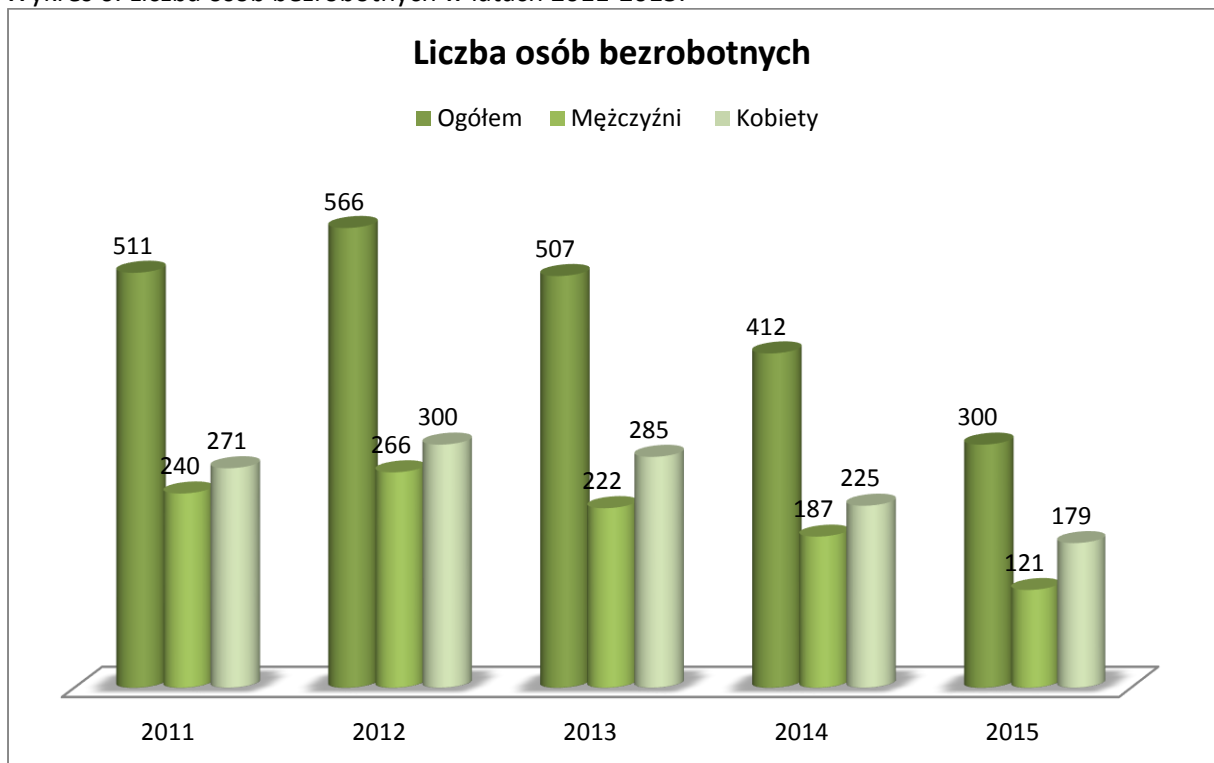
na dzień 31.12.2012 – 566 osób w tym 300 kobiet,

na dzień 31.12.2013 - 507 osób w tym 285 kobiet,

na dzień 31.12.2014 - 412 osób w tym 225 kobiet,

na dzień 31.12.2015 - 300 osób w tym 179 kobiet.

Wykres 6. Liczba osób bezrobotnych w latach 2011-2015.

Źródło: Dane PUP Świecie

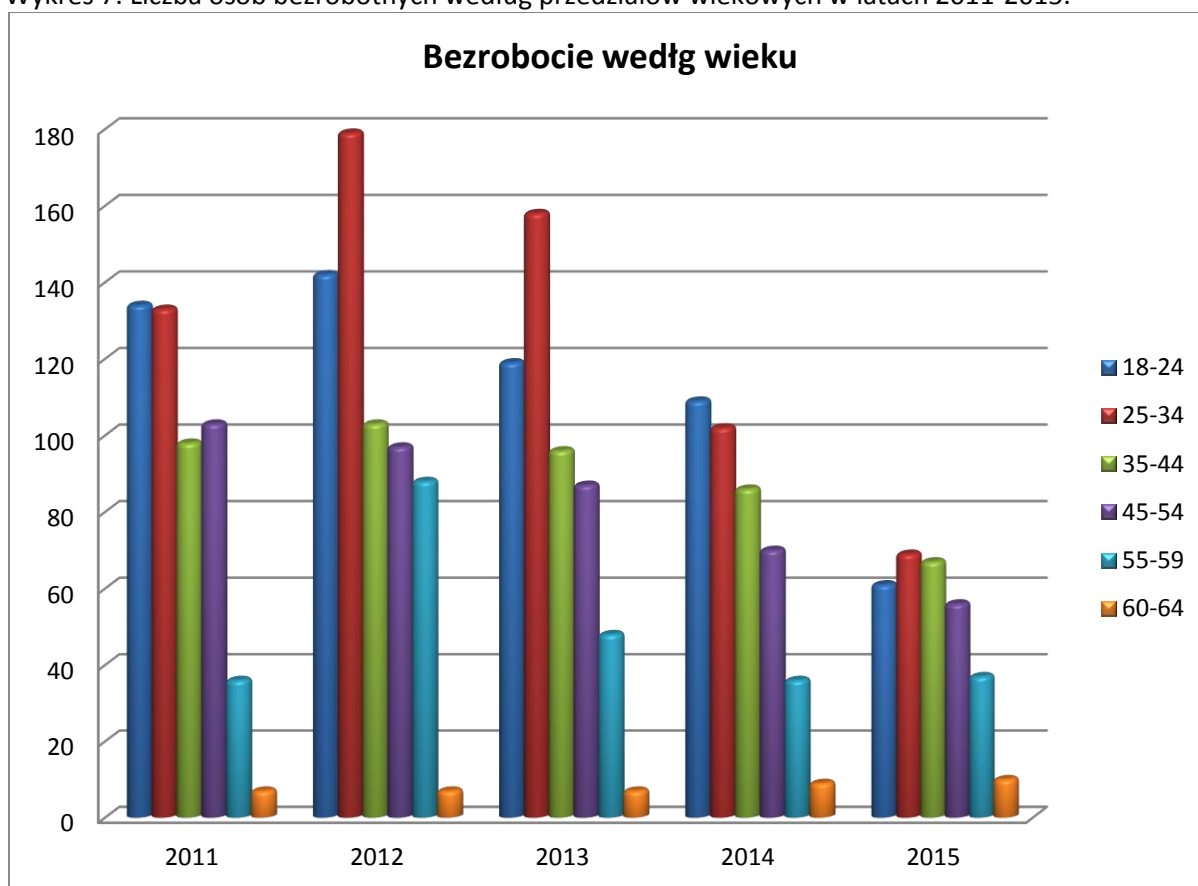
Liczba bezrobotnych w ostatnich latach zmniejsza się, co jest zgodne z ogólnym trendem. Najniższy poziom bezrobocia notowano w roku 2015, jest to aż o 47 % mniej w stosunku do 2012 roku, kiedy to notowano najwyższy poziom bezrobocia w gminie.

Tabela 11. Bezrobotni według wieku i płci w latach 2011-2015.

Przedział wiekowy	2011		2012		2013		2014		2015	
	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety
18-24	134	74	142	74	119	75	109	58	61	44
25-34	133	78	179	99	158	89	102	66	69	44
35-44	98	54	103	61	96	62	86	54	67	43
45-54	103	50	97	49	87	44	70	36	56	33
55-59	36	15	38	17	48	17	36	11	37	14
60-64	7	0	7	0	7	0	9	0	10	1

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Świeciu

Wykres 7. Liczba osób bezrobotnych według przedziałów wiekowych w latach 2011-2015.

Źródło: Dane PUP Świecie

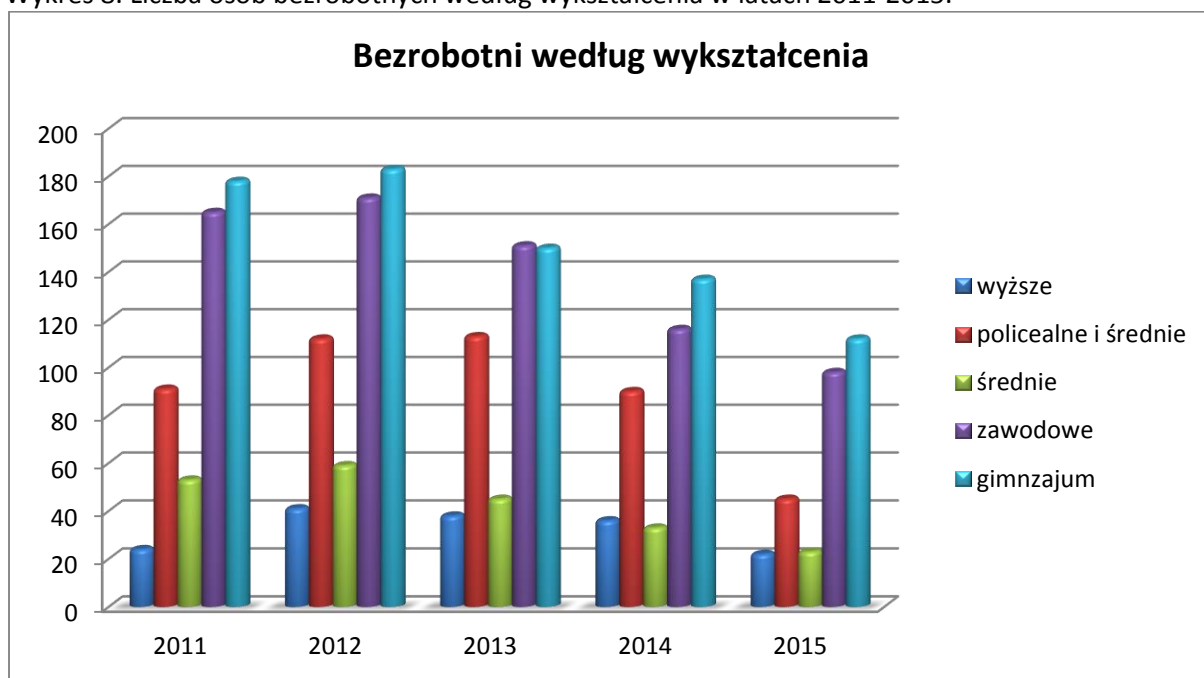
Największą grupę bezrobotnych w gminie stanowią osoby w przedziałach wiekowych 18-24 oraz 25-34 lata.

Tabela 12. Bezrobotni według wykształcenia i płci w latach 2011-2015.

	2011 ogółem w tym kobiety	2012 ogółem w tym kobiety	2013 ogółem w tym kobiety	2014 ogółem w tym kobiety	2015 ogółem w tym kobiety
wyższe	24 - 14	41-29	38-30	36-25	22-14
policealne i średnie	91 - 58	112-68	113-71	90-56	45-35
średnie	53-36	59-39	45-31	33-22	23-17
zawodowe	165-84	171-87	151-85	116-63	98-63
gimnazjalne	178-79	183-77	160-68	137-59	112-50

Źródło: Dane PUP Świecie

Wykres 8. Liczba osób bezrobotnych według wykształcenia w latach 2011-2015.

Źródło: Dane PUP Świecie

Największą grupę wśród bezrobotnych na terenie gminy to osoby z wykształceniem gimnazjalnym. Natomiast najmniej osób bezrobotnych widzimy w grupie osób z wykształceniem wyższym. Tendencja powyższa utrzymuje się od 5 lat.

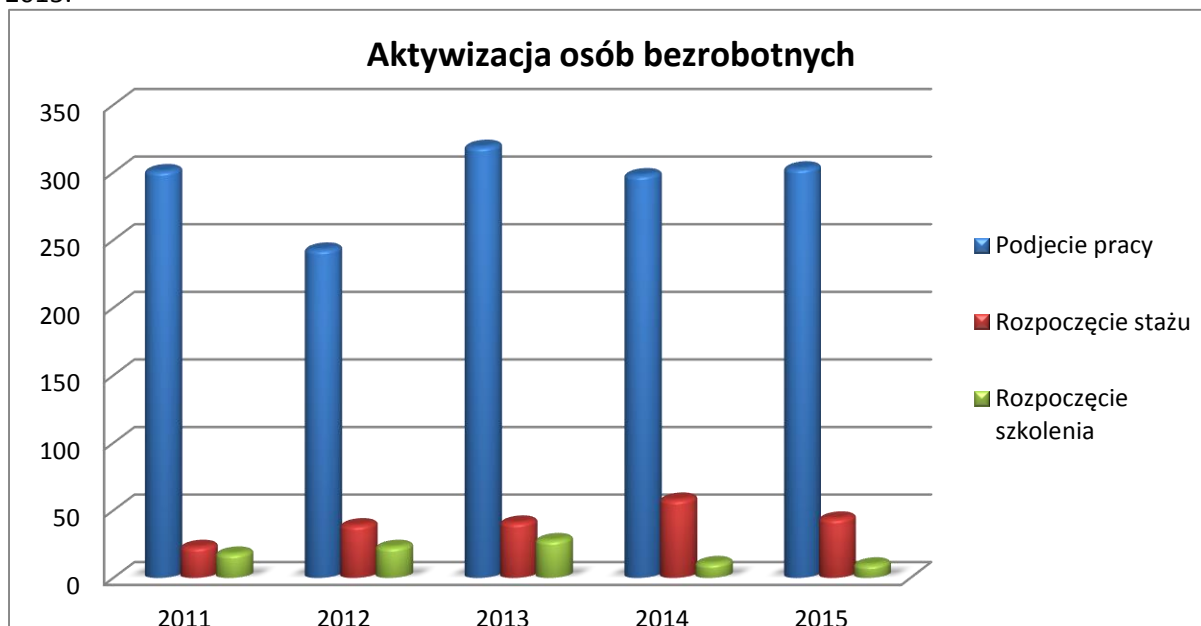
Długotrwałe bezrobocie w 2015 roku obejmowało 175 osób w tym 111 kobiet. W porównaniu do roku 2011 spadło o 59 %.

Tabela 13. Zatrudnienie w latach 2011-2015.

	2011 ogółem w tym kobiety	2012 ogółem w tym kobiety	2013 ogółem w tym kobiety	2014 ogółem w tym kobiety	2015 ogółem w tym kobiety
Podjęcie pracy w tym subsydiowane	301-161 25-10	243-117 30-9	319-162 17-6	292-153 22-7	303-150 48-15
Rozpoczęcie stażu	23-16	39-29	41-29	58-32	44-33
Rozpoczęte szkolenia	19-1	23-4	28- 9	11-0	10 -3

Źródło: Dane PUP Świecie

Wykres 9. Liczba osób bezrobotnych, które podjęły pracę, rozpoczęły staż i szkolenie w latach 2011-2015.

Źródło: Dane PUP Świecie

Jak wynika z powyższych danych, co roku pracę podejmuje ok. 300 osób. Spadła natomiast liczba osób rozpoczynających szkolenia o ok. 50 %.

Wskaźnik liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2015 wynosił w gminie 4,9 %. Wśród gmin powiatu świeckiego Gmina Pruszcz lansuje się w grupie o najniższym wskaźniku.

3.8. Infrastruktura techniczna i komunalna

3.8.1 Położenie komunikacyjne i sieć dróg

Gmina Pruszcz dysponuje relatywnie dobrze rozwiniętą siecią dróg komunikacji lokalnej, regionalnej i ponadregionalnej. Połączenie drogowe z siedzibami władz wojewódzkich (rządowych i samorządowych) i powiatowych realizowane jest drogą krajową nr 5 (E-261), nr 80 i drogą powiatową nr 1266 C. Przez obszar gminy przebiegają ważne w skali kraju, szlaki komunikacji kołowej i kolejowej, do których w szczególności należy zaliczyć:

- droga krajowa nr 5 (E-261), relacji: Świecie nad Wisłą – Bydgoszcz – Poznań – Wrocław – Lubawka,
- droga wojewódzka nr 248, relacji: Zbrachlin – Topolno – Borówno (gmina Chełmno) - znaczenia strategicznego,
- linia kolejowa znaczenia państwowego nr 131 (C-E 65), relacji: Tczew – Bydgoszcz – Inowrocław – Chorzów
- linia kolejowa znaczenia regionalnego nr 201 relacji: Nowa Wieś Wielka - Gdynia.

Droga nr 5 (E-261) Świecie nad Wisłą – Bydgoszcz – Poznań – Wrocław – Lubawka ze względu na standard techniczny zaliczona jest do klasy GP (droga główna ruchu przyspieszonego), a z uwagi na pełnioną funkcję w europejskim układzie drogowym ma status drogi międzynarodowej (E-261). 12 października 2015r. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Bydgoszczy zawarła umowy na zaprojektowanie i budowę drogi ekspresowej S5 na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, w których znajduje się odcinek drugi Dworzysko-Aleksandrowo, obejmujący przebudowę drogi na terenie Gminy Pruszcz.

DROGA EKSPRESOWA S5 NOWE MARZY - BYDGOSZCZ

Źródło: GDDKiA Oddział Bydgoszcz

Droga krajowa przeznaczona jest dla wszystkich użytkowników, zapewnia spójność całej sieci dróg krajowych, stanowi połączenie ponadregionalnych ośrodków gospodarczych, administracyjnych i turystycznych oraz obsługuje międzynarodowy ruch tranzytowy.

Droga nr 248 Zbrachlin – Topolno – Borówno jako droga wojewódzka jest przeznaczona dla wszystkich użytkowników, stanowi połączenie regionalnych ośrodków gospodarczych i administracyjnych w województwie. Pod względem standardu technicznego droga zaliczona jest do klasy Z (droga zbiorcza).

Jednocześnie gmina ma gęstą sieć dróg powiatowych zapewniającą dobrą obsługę większości dużych miejscowości. Drogi powiatowe to drogi stanowiące połączenie regionalnych ośrodków z gminnymi ośrodkami i ośrodków gminnych między sobą. Zaliczone są do klasy G (drogi główne), do klasy Z (drogi zbiorcze) i do klasy L (drogi lokalne). Teren gminy obsługuje 18 dróg powiatowych.

Fot. 9. Przebudowana w 2014r. droga powiatowa nr 1282C w Parlinie

Najniższą kategorię połączeń stanowią 43 drogi gminne, które zaliczone są do klasy L. Ulice na terenach wiejskich należą do tej samej kategorii i klasy technicznej, co te drogi.

Tabela 14. Długość dróg na terenie gminy.

Kategoria drogi	Ogółem km	W tym drogi o nawierzchni twardej km	% trwale utwardzonych dróg
Droga krajowa	8,95	8,95	100
Droga wojewódzka	4,6	4,6	100
Drogi powiatowe	69,20	65,04	94
Drogi gminne publiczne	100,32	20,08	20
Drogi gminne wewnętrzne- osiedlowe	20,15	5,63	28
Ogółem	205,62	95,61	68

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz

Gęstość dróg w gminie stawia ją w rzędzie gmin o średnim stopniu wyposażenia w sieć drogową. Wynika to z faktu, że tylko ok. 20 % gminnych dróg publicznych posiada nawierzchnię trwale utwardzoną i tylko 2,8% powierzchni gminy stanowią lasy.

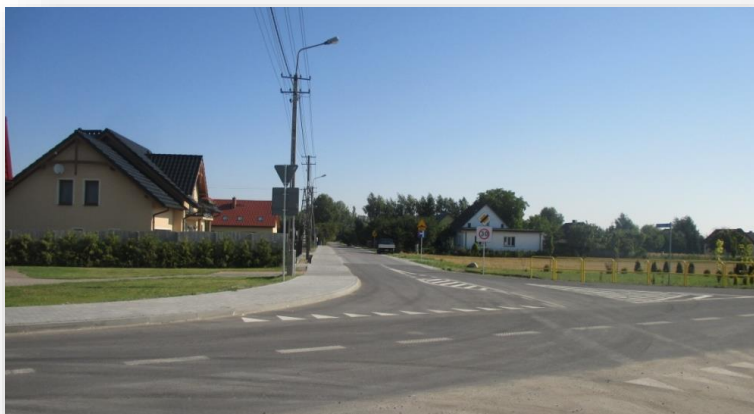
Bezpośrednim czynnikiem wpływającym na obciążenie sieci drogowej jest szybki wzrost motoryzacji indywidualnej i znaczny wzrost ruchu wynikający z dynamicznie rozwijającej się gospodarki. Te czynniki oraz wieloletnie niedoinwestowanie drogownictwa ograniczyły możliwość utrzymania odpowiedniego standardu technicznego poszczególnych kategorii dróg. W latach 2007-2015 dzięki uruchomionym programom UE RPO WK-P oraz Krajowych NPPDL i Wojewódzkich- FOGR Gmina Pruszcz na przebudowę dróg pozyskała dofinansowanie na realizację 8 projektów w tym min. droga Bagniewo-Parlin, Niewieścina-Zawada, droga w Zbrachlinie (dojazd do szkoły), Serock-Glinki, Pruszcz ul. Pocztaowa i Sikorskiego, droga w m. Rudki, Pruszcz ul. Ogrodowa i Różana.

Fot. 10. Ul. Krótka w Serocku - Przebudowa drogi w 2014r.

Fot.11. Droga gminna – ul. Wąska w Serocku - Przebudowa drogi w 2015r

Fot. 12. Droga gminna – skrzyżowanie ul. Równa/Okrężna w Pruszczu Przebudowa drogi w 2015r.

Komunikacja zbiorowa i pasażerska

Obsługę komunikacyjną ludności gminy zapewniają trzy rodzaje transportu: kolejowy, autobusowo-mikrobusowy i indywidualny – samochodowy. Komunikację kolejową zapewniają 2 linie kolejowe: linia znaczenia państwowego nr 131 Tczew – Bydgoszcz – Chorzów poprzez 2 stacje: w Pruszczu i w Parlinie obsługuje gminę w zakresie pasażerskich przewozów regionalnych i częściowo lokalnych, pociągi kwalifikowane, tj. pociągi pospieszne i ekspresowe nie zatrzymują się na tych stacjach oraz linia znaczenia państwowego nr 201 Gdynia - Kościerzyna – Bydgoszcz – Nowa Wieś Wielka poprzez stację w Serocku dla przewozów w relacji Bydgoszcz – Chojnice.

Komunikacja autobusowa (PKS) zapewnia przewozy przede wszystkim o charakterze lokalnym i regionalnym. Funkcjonuje również komunikacja mikrobusowa w relacjach Koronowo – Pruszcz – Świecie i Serock – Bydgoszcz.

Coraz większą rolę w obsłudze komunikacyjnej spełnia transport indywidualny.

Od 2017 roku organizatorem publicznego transportu zbiorowego - gminnych przewozów pasażerskich na terenie gminy będzie Gmina Pruszcz.

Układ kolejowy

Przez gminę przebiegają 2 linie kolejowe. Główna linia to linia znaczenia państwowego nr 131 (C-E 65) Tczew - Bydgoszcz - Inowrocław - Chorzów, pod względem technicznym

magistrala, dwutorowa, zelektryfikowana. Linia przebiega w VI paneuropejskim korytarzu transportowym i jest ujęta w systemach: AGC /międzynarodowe linie-E dla transportu pasażerskiego/ i AGTC (międzynarodowe linie dla transportu kombinowanego) jako linia uzupełniająca. Druga linia to linia znaczenia państwowego nr 201 Gdynia - Kościerzyna – Bydgoszcz – Nowa Wieś Wielka poprzez stację w Serocku dla przewozów w relacji Bydgoszcz – Chojnice.

Wymienione wyżej linie zostały objęte przez PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. planem modernizacji. Linia przebiegająca przez Serock w ramach przygotowywanego projektu "Prace na alternatywnym ciągu transportowym Bydgoszcz - Trójmiasto, obejmującym linie 201 i 203". Linia przebiegająca przez Pruszcz w ramach opracowania „ Dokumentacji przedprojektowej dla prac na linii kolejowej C-E 65 na odcinku Chorzów Batory-Tczew”

Oba projekty są realizowane w ramach prac przygotowawczych dla wybranych projektów perspektywy 2014-2020.

Komunikacja lotnicza

Gmina znajduje się w III strefie (obszar o promieniu do 100 km) zasięgu obsługi lotniska komunikacyjnego w Bydgoszczy. Port lotniczy w stosunku do gminy jest korzystnie położony pod względem dostępności drogowej i kolejowej.

Komunikacja wodna

Wschodnią granicę gminy stanowi rzeka Wisła. Jest to droga wodna sklasyfikowana w II klasie żeglownej. Pod względem technicznym jest to rzeka swobodnie płynąca bez urządzeń hydrotechnicznych. Droga ta ma znaczenie krajowe.

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013, Oś. Priorytetowa 6. Wsparcie Rozwoju Turystyki, Działanie 6.1 Rozwój Usług Turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze zrealizowane zostało zadanie pn. „Rowerowy szlak turystyczny wzdłuż Wisły w Województwie Kujawsko-Pomorskim”. Na terenie Gminy Pruszcz przebiega po terenie wsi: Grabowo, Grabówko, Rudki, Topolno.

3.8.2 Gospodarka wodno-ściekowa

Zaopatrzenie w wodę.

- Gmina Pruszcz jest zwodociągowana w 96,4 %. Kolejne przyłącza są realizowane na bieżąco. Wodę pobieraną ze studni głębinowych uzdatniają trzy stacje uzdatniania wody znajdujące się w Pruszczu, Topolnie i w Serocku. Sieć wodociągowa Gminy Pruszcz wg. danych na 31.12.2014 roku liczy blisko 265,75 km, a ilość przyłączy kształtuje się na poziomie 2203 odbiorców. Wydajności istniejących wodociągów są wystarczające jednakże z uwagi na ok. 30 lat eksploatacji niektórych odcinków wymaga częściowych remontów.
- W układzie gminy woda dostarczana jest z ujęć zlokalizowanych we wsiach: Pruszcz, Serock i Topolno.

Wydajność poszczególnych ujęć przedstawia się następująco:

- ujęcie – Pruszcz - wydajność 140 m³/godzinę - pobór wody z utworów czwartorzędowych a wodę otrzymują mieszkańcy wsi: Pruszcz, Wałdowo, Mirowice, Gołuszyce, Łowin, Bagniewo i Łaszewo; Woda jest pobierana ze studni głębinowych o głębokości ok. 50 m.
- ujęcie – Serock - wydajność 126 m³/godzinę - pobór wody z utworów czwartorzędowych a wodę otrzymują mieszkańcy wsi: Serock, Łowinek, Brzeźno, Nieciszewo i Wudzynek;
- ujęcie – Topolno- wydajność 134 m³/godzinę - pobór wody z utworów czwartorzędowych a wodę otrzymują mieszkańcy wsi: Topolno, Zbrachlin, Niewieścín, Luskówko, Zawada, Luskowo, Rudki, Grabówko,, Cieleşzyn, Małocíechowo i Parlin;
- Na terenie gminy Pruszcz zlokalizowanych jest kilka ujęć indywidualnych wykorzystywanych min. do celów produkcyjnych w gospodarstwach rolnych. Pozostała część mieszkańców niepołączonych do sieci wodociągowej użytkuje studnie kopane wody pitnej.

Spółka Komunalna BŁYSK zakłada w niedalekiej przyszłości podjąć działania celem modernizacji stacji uzdatniania wody w Topolnie. Planowana jest również realizacja projektu pn. „Poprawa gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Pruszcz - Przebudowa i remont stacji uzdatniania wody na dz. nr 36/27 w Pruszczu. Część nr 1. przy planowanym pozyskaniu dofinansowania ze środków UE w ramach Regionalnego programu Operacyjnego 2014-2020, Priorytet Inwestycyjny 6b - Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie.

Gospodarka ściekowa:

Gmina Pruszcz skanalizowana jest w ok. 33,5 % pozostały odsetek stanowią przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz zbiorniki bezodpływowe czasowo opróżniane. Na terenie gminy Pruszcz funkcjonują dwie oczyszczalnie ścieków w Pruszczu i Luszkowie.

W granicach administracyjnych Gminy Pruszcz Sejmik Województwa K-P Uchwałą Nr XXI/377/12 z dnia 28 maja 2012 wyznaczył aglomerację o RLM 3164. Aglomeracja obejmuje miejscowość Pruszcz, Dom Pomocy Społecznej w Gołuszycach oraz Zakład Przetwórstwa Mięsnego „NIEWIEŚCIN” i pod względem wielkości RLM mieści się przedziale aglomeracji od 2 tys. do 10 tys. RLM i jest uwzględniona w KPOŚK oraz Masterplanie dla wdrażania dyrektywy 91/271/EWG dot. oczyszczania ścieków komunalnych zawierającym listę potrzeb inwestycyjnych w poszczególnych aglomeracjach.

- **Kanalizacja sanitarna:** Ogólna długość kanalizacji sanitarnej w Gminie Pruszcz wg. danych na 31.12.2014 roku wynosi około 35,00 km. Kanalizację sanitarną wybudowano jako układ kanalizacji grawitacyjnej przepompowywanej przez przepompownie ścieków oraz tłocznie, które zastosowano w obszarach zwartej zabudowy. Wg. danych na koniec 2014 roku do sieci kanalizacji sanitarnej jest podłączonych 711 nieruchomości.

Tabela 15. Długości kanalizacji sanitarnej (bez przykanalików i przyłączy) na terenie Gminy Pruszcz.

Rok zakoń. budowy	Długość kolektora tłoczego [mb]	Długość kolektora głównego, grawitacyjnego bez przykanalików i przyłączy [mb]	Długość ogółem sieci kanalizacji sanitarnej [mb]	Zakres objęty budowa w danym roku
2000-2002	6.359	-	6.359	Luszkowo –Niewieścín (zabudowania wielorodzinne)
2001	1.000	560	1.560	Pruszcz – tłoczny od oczyszczalni do P-1 i P-6
2002	2.663		2.663	Pruszcz – Niewieścín (podłączenie masarni)
2003	-	2.740	2.740	Pruszcz etap I zad.1 (min. ul. Cicha, Szkolna, Poniatowskiego)
2004	363	1.964	2.327	Pruszcz etap I zad. 2 (min. ul. Bydgoska, Dworcowa)
2010	1.172	6.338	7.510	Pruszcz zad. 3, 4, 5 i 11 (min. ul. Witosa, Łowińska, Pocztowa, 3-Maja, Ogrodowa, Różana)
2011	2.361	2.512	4.873	Pruszcz zad. 6 i 14 (min. ul. Okrężna, Słoneczna, Równa) oraz Gołuszyce DPS zad. 7
2013	-	1.782	1.782	Pruszcz, Zad. 8 i 9 (ul. Główna, Zamknięta, Sportowa)
2014	1.127	4.063	5.190	Pruszcz, zad. 10, 12 i 13 (ul. Kwiatowa, Wyzwolenia, Torowa)
RAZEM	15.045	19.959	35.004	

- **Przydomowe oczyszczalnie ścieków:** Wg. danych na dzień 31.12.2015 r. na terenie gminy Pruszcz funkcjonuje ok. 164 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków. Gmina Pruszcz realizuje program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków przyjęty Uchwałą nr XXVIII/151/2012 Rady Gminy Pruszcz z dnia 30 sierpnia 2012 r. w sprawie przyjęcia "Programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Pruszcz". Celem programu jest poprawa stanu środowiska w gminie Pruszcz poprzez ograniczenie ilości przesączających się i odprowadzanych nie oczyszczonych ścieków bytowych z budynków mieszkalnych, bezpośrednio do gruntu lub wód, a co za tym idzie przerwanie procesu ich degradacji. Drugim celem niniejszego programu jest stworzenie alternatywy

dla zagospodarowania ścieków bytowych dla nieruchomości dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie niemożliwa lub ekonomicznie nieuzasadniona, na obszarze wyłączonym aglomeracji Pruszcz. W ramach realizacji niniejszego programu mieszkańcy gminy mogą składać wnioski o przyznanie nagród za wybudowanie przydomowych oczyszczalni ścieków. Nagroda wynosi do 3000 zł, jednak nie więcej jak połowa poniesionych kosztów inwestycji. Od 2012 r. do 2015 r. wpłynęło do urzędu Gminy 77 wniosków o przyznanie niniejszej nagrody.

- **Zbiorniki bezodpływowe „szamba”:** Podczas ankietyzacji przeprowadzonej w marcu 2015 roku zinwentaryzowano 695 zbiorników bezodpływowych przy szacowanej ilości nieruchomości nie przyłączonych do kanalizacji sanitarnej w ilości 1634 szt.

- **Oczyszczalnie ścieków:**
 - Pierwszą wybudowaną w 1995 roku na terenie Gminy Pruszcz jest oczyszczalnia w Pruszczu, przebudowana w 2007 roku o przepustowości **700m³/d**, przyjmuje skanalizowane ścieki z aglomeracji Pruszcz (około **647 szt.** przyłączy), w tym z Domu Pomocy Społecznej w Gołuszycach, Zakładu Przetwórstwa Mięsnego Gminnej Spółdzielni Samopomoc Chłopska w Pruszczu, Zakładu Przetwórstwa Mięsnego w Niewieście oraz ścieki dowożone z terenów nieskanalizowanych całej gminy. W 2007 roku zrealizowano przebudowę oczyszczalni ścieków w Pruszczu, stanowiła pierwszy etap, który polegał na zwiększeniu przepustowości z 360m³/dobę do 700m³/dobę oraz przebudowie obiektów technologicznych i administracyjnych. Rozbudowana oczyszczalnia przeznaczona jest do przyjęcia i oczyszczenia ścieków bytowo-gospodarczych doprowadzanych systemem kanalizacji grawitacyjno-ciśnieniowej z aglomeracji Pruszcz w ilości ok. 500m³/d, ścieków przemysłowych z zakładów przetwórstwa mięsnego GS SCh w Pruszczu oraz Niewieścín sp. z o.o. w ilości ok. 50m³/d oraz ścieków dowożonych wozami asenizacyjnymi w ilości 80m³/dobę. Ilość ścieków oczyszczonych odprowadzonych do odbiornika (kanał melioracyjny do strugi Luskówko – Gruczno (dopływ do rz. Wisły od Gawrońca) wg. danych na 2014 rok wynosi 180,800 tys m³/r. Obecnie planuje się w ramach realizacji projektu pn. „Poprawa gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Pruszcz - Przebudowa i remont oczyszczalni ścieków w Pruszczu z budową zbiorników

retencyjno-uśredniających i wymianą wyeksploatowanych urządzeń. Część nr 2” oraz rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej na obszarze objętym planem miejscowym zagospodarowania przestrzennego przy planowanym pozyskaniu dofinansowania ze środków UE w ramach Regionalnego programu Operacyjnego 2014-2020, Priorytet Inwestycyjny 6b - Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie.

- Druga oczyszczalnia ścieków zlokalizowana w miejscowości Luskowo o wielkości 47 m³/d oczyszcza ścieki przyjmowane kanalizacją sanitarną z miejscowości Luskowo oraz z części miejscowości Niewieścín, Zbrachlin i Luskówko. Do obiektu tego nieczystości doprowadzane są wyłącznie za pomocą przepompowni rurociągami sanitarno – tłocznymi na trasie Niewieścín – Zbrachlin – Luskowo – Luskówko. Całkowita długość kolektorów tłoczących ścieki wynosi 6,3 km. Głównymi dostarczycielami nieczystości są rodziny użytkujące budynki mieszkaniowe po byłych Państwowych Gospodarstwach Rolnych w Niewieścínie i Luskowie oraz zabudowań dawnego Domu Pomocy Społecznej w Luskówku. Nieliczny odsetek stanowią użytkownicy indywidualni. Łącznie do oczyszczalni w Luskowie podłączone są 64 gospodarstwa domowe.

Fot. 13. Oczyszczalnia ścieków w Pruszczu.

3.8.3 Gospodarka odpadami

Gminny system gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie Gminy Pruszcz obejmuje 100% nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy tj. ok. 2452 gospodarstw domowych, z czego 2333 gospodarstw prowadzi segregację odpadów komunalnych (dane z systemu GOK+; stan na dzień 29.12.2015 r.). Nieruchomości, których właściciele zadeklarowali selektywną zbiórkę odpadów komunalnych wyposażono w pojemniki do popiołu oraz worki do segregacji. Natomiast odpady powstające na nieruchomościach niezamieszkałych (np. sklepy, szkoły itd.) mogą być odbierane przez przedsiębiorców wpisanych do rejestru działalności regulowanej prowadzonego przez Wójta Gminy Pruszcz tj.: Spółkę Komunalną „Błysk” Sp. z o.o. w Pruszczu, Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Świeciu, Remondis Bydgoszcz Sp. z o.o. oraz Zakład Wielobranżowy WIAŻAR z Warlubia, z którymi właściciele tych nieruchomości powinni zawrzeć odrębne umowy. Mieszkańcy gminy prowadzą selektywną zbiórkę odpadów komunalnych poprzez umieszczanie odpadów komunalnych w oznaczonych kolorystycznie workach z podziałem na papier, tworzywa sztuczne i szkło. Częstotliwość odbioru odpadów regulują obowiązujące w tym zakresie uchwały rady gminy, zgodnie z którymi odpady segregowane odbierane są raz w miesiącu, odpady zmieszane 2 razy w miesiącu oraz popiół i odpady zielone 2 razy w miesiącu (na przemian sezonowo). Zmieszane oraz zielone odpady komunalne odebrane od mieszkańców kierowane są bezpośrednio do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Sulnówku, natomiast selektywnie zebrane odpady do instalacji odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, o której mowa w art. 17 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach.

Ponadto właściciele nieruchomości zamieszkałych, mogą w ramach opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, przekazać posegregowane odpady komunalne do Gminnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (GPSZOK) w Małociechowie. GPSZOK został utworzony na terenie byłego składowiska odpadów komunalnych, którego kwatery numer II została przeznaczona do zamknięcia i rekultywacji do dnia 31 grudnia 2020 r. (zgodnie z decyzją Marszałka Województwa Kujawsko – Pomorskiego z dnia 20 czerwca 2014 r.). Rekultywacja składowiska odpadów komunalnych jest kolejnym etapem unieszkodliwiania odpadów. Będzie ona polegała na wykonaniu warstwy okrywowej zamkniętego składowiska i nie spowoduje istotnych zmian w istniejącym zagospodarowaniu

i wykorzystaniu terenu. Celem nadrzędnym prowadzonej rekultywacji jest minimalizacja potencjalnego negatywnego oddziaływania na środowisko. Jako metodę eliminacji możliwych zagrożeń zastosowana zostanie metoda biologiczna, a docelowym kierunkiem rekultywacji jest kierunek rolny. W ramach rekultywacji planuje się ubicie odpadów, wstępne ukształtowanie terenu, ułożenie warstwy kształtującej czasę składowiska i warstwy odgazowującej, usprawnienie układu odgazowania czaszy, uszczelnienie składowiska warstwą izolującą, ułożenie warstwy wierzchniej okrywającej i obsianie wierzchołki składowiska roślinnością.

Docelowo planuje się również utworzenie na terenie byłego składowiska punktu przeładunkowego, który stanowi nieodzowną część systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, ponieważ śmieciarki dostarczają odebrane od mieszkańców odpady komunalne do stacji, gdzie są one przeładowywane do większych kontenerów, a tym samym większymi partiami wywożone do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych. Wpływa to w znacznym stopniu na obniżenie kosztów transportu.

Fot. 14. Teren składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne oraz składowisko materiałów niebezpiecznych zawierających azbest w Małociechowie.

3.8.4 Elektroenergetyka

Źródło zasilania, sieć najwyższych i wysokich napięć

Źródłem zasilania Gminy Pruszcz w energię elektryczną są główne punkty zasilania (GPZ) WN/SN, zlokalizowane w Świeciu – Przechowie i Kotomierzu (gmina Dobrcz). Z tych GPZ-ów w kierunku gminy wyprowadzone zostały po dwie linie napowietrzne średniego napięcia, które poprzez stacje transformatorowe zasilają obszar gminy.

Przez obszar gminy przebiegają następujące linie najwyższych i wysokich napięć:

- linia napowietrzna najwyższych napięć (NN) 220 kV z zespołu elektrowni Konin-Adamów-Pątnów poprzez Bydgoszcz Jasiniec w kierunku Gdańska; linia ta przebiega na osi północny-wschód – południe w środkowej części gminy,
- linia wysokiego napięcia (WN) 110 kV relacji elektrownia wodna Żur (gmina Osie) – GPZ Kotomierz, przebiegająca na osi północ-południe, również w środkowej części gminy,
- linia wysokiego napięcia (WN) 110 kV relacji Bydgoszcz Jasiniec – GPZ Świecie; linia ta przebiega na osi północ – południe we wschodniej części gminy.

Trasy linii przewidziane są do utrzymania.

Sieć średniego napięcia

Z głównego punktu zasilania zlokalizowanego w Przechowie, w kierunku obszaru gminy Pruszcz wyprowadzone zostały dwie linie napowietrzne średniego napięcia, przewodami stalowo-aluminiowymi. Są to linie:

- „*Gruczno*” - z której zasilani są odbiorcy zamieszkali w Wałdowie oraz częściowo w Małociechowie, Luskówku i Niewieścinie,
- „*Poledno*” - zasila odbiorców zlokalizowanych w Łaszewie, Gołuszycach, Bagniewku, Parlinie i częściowo Małociechowie oraz w rejonie jednej stacji transformatorowej w Pruszczu – stacja *Osiedle* (w północnej części siedziby gminy).

Z kolei z głównego punktu zasilania zlokalizowanego w Kotomierzu, w kierunku obszaru gminy Pruszcz wyprowadzone zostały również dwie linie napowietrzne średniego napięcia, przewodami stalowo-aluminiowymi. Są to linie:

- „Świecie” - z której zasilani są odbiorcy zamieszkali w Zawadzie, Niewieścinie, Zbrachlinie, Luskowie, Topolnie, Cieleszynie, Grabowie, Grabówku, Mirowicach, Nieciszewie, oraz częściowo w Luskówku i Pruszczu (w zachodniej części wsi),
- „Serock” - zasila odbiorców zlokalizowanych w Serocku, Łowinku, Łowinie, Brzeźnie oraz Pruszczu.

Linie główne, wyprowadzone z głównych punktów zasilania wykonane zostały jako linie napowietrzne o przekrojach AFL 3x70, 3x50 i 3x35 mm². Odgałęzienia z linii głównych zasilających poszczególne stacje wykonane zostały liniami napowietrznymi o przekrojach AFL 3x35 i AFL 3x25 mm². Jedynie jedna stacja transformatorowa *Pruszcz 9* zasilana jest krótkim odcinkiem linii kablowej średniego napięcia. Budowa każdej nowej stacji transformatorowej spowoduje rozbudowę sieci średniego napięcia.

Stacje transformatorowe

Na terenie gminy zlokalizowanych zostało 105 stacji transformatorowych, pracujących na potrzeby bytowo-komunalne mieszkańców i drobnego przemysłu oraz jedna stacja dla zasilania oczyszczalni ścieków w Pruszczu. Większą część stanowią stacje słupowe nowego typu: STS 20/250 (42 sztuki) i STS 20/100 (46 sztuk), 14 stacji żelbetowych typu ŻH15, dwie stacje wieżowe oraz jedna stacja parterowa w Pruszczu. Łączna moc zainstalowanych transformatorów w tych stacjach wynosi ok. 9.460 kVA. Na podstawie gabarytów stacji transformatorowych istnieje możliwość ustawienia w nich transformatorów o łącznej mocy 18.770 kVA. Moc ta jest w stanie pokryć wszystkie potrzeby gminy w okresie docelowym. Jednakże z uwagi na zbyt długie w niektórych przypadkach obwody niskiego napięcia, jak również i na przestarzały typ stacji ŻH, konieczne będzie w niektórych miejscowościach dogęszczenie stacji oraz wymiana na nowy typ. Również dla każdej nowej większej inwestycji, lokalizowanej na terenie gminy, konieczna jest budowa urządzeń elektroenergetycznych zgodnie z warunkami technicznymi wydanymi przez odpowiednie służby energetyczne.

3.8.5 Odnawialne źródła wytwarzania energii elektrycznej:

Energia wiatrowa

Gmina Pruszcz znajduje się w III bardzo korzystnej strefie energetycznej wiatru na lądzie. Energia użyteczna wiatru w gminie Pruszcz na wysokości 10 m w terenie otwartym wynosi 500-750 kWh/m², natomiast na wysokości 30 m 750-1000 kWh/m². Głównymi parametrami umożliwiającymi oszacowanie wielkości zasobów energetycznych wiatru są: prędkość wiatru i częstotliwość powtarzania się poszczególnych prędkości. Warunki wiatrowe w Pruszczu są odpowiednie, a instalacja siłowni wiatrowych spełniłaby swoje zadanie. Dobrym rozwiązaniem w gminie byłyby małe elektrownie wiatrowe posiadające moc do 50 kW. Są one w stanie zaspokoić zapotrzebowanie na energię elektryczną w pojedynczych gospodarstwach domowych lub nawet małych firmach. W warunkach przydomowych stosuje się najczęściej elektrownie 3-5 kW. Wspomaganie mocy takich elektrowni wiatrowych, energią zmagazynowaną w akumulatorach, wystarcza do zasilania oświetlenia, sprzętu i urządzeń domowych, czy układów pompowych.

W związku z powyższym na terenie Gminy Pruszcz zaplanowano budowę parku wiatrowego „Pruszcz” składającego się z 35 szt. elektrowni wiatrowych. Lokalizację działek elektrowni wiatrowych wskazuje ogłoszona w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwała nr V/30/2011 Rady Gminy Pruszcz z dnia 4 lutego 2011 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru obejmującego część sołectw Serock, Łowinek, Łowin, Łaszewo, Gołuszyce, Bagniewo, Brzeźno, Nieciszewo, Mirowice i Pruszcz z przeznaczeniem na park wiatrowy (Dz. U. Woj. Kuj-Pom. Nr 63, poz. 434 z dnia 14 marca 2011 r.). Rada Gminy Pruszcz podjęła również uchwałę nr LV/338/2014 dnia 24 października 2014 w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w rejonie miejscowości: Mirowice, Zawada, Niewieścín, Serock, Łowinek, Małociechowo i Luskówko, w którym wyznaczono tereny dla lokalizacji 9 elektrowni wiatrowych. (opublikowany w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom dnia 28 listopada 2014 r. poz. 3512). Na podstawie w/w planu dla budowy 2 elektrowni wiatrowych o mocy 3MW każda wydano decyzję pozwolenia na budowę nr 550/2015 z 18.09.2015 r. oraz wydano decyzję pozwolenia na budowę linii kablowej dla przyłączenia w/w elektrowni decyzją nr 591/2015 z dnia 12.10.2015 r. Wójt Gminy Pruszcz 29 września 2015 roku wydał decyzję o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego Nr 3/cp/2015 dla termomodernizacji

budynku Urzędu Gminy w ramach, której przewiduje się lokalizację dwóch turbin wiatrowych o pionowej osi obrotu na dachu budynku Urzędu Gminy w Pruszczu o łącznej mocy 6 kW.

Fotowoltaika (Energia słoneczna):

Energia słoneczna jest dla ziemi pierwotnym źródłem energii, z punktu widzenia ekologii najbardziej atrakcyjnym (brak efektów ubocznych, szkodliwych emisji). Może być wykorzystywana do produkcji energii elektrycznej, do produkcji ciepłej wody, bezpośrednio poprzez zastosowanie specjalnych systemów do jej pozyskiwania i akumulowania.

W województwie kujawsko-pomorskim istnieją dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego. Roczna gęstość promieniowania słonecznego na terenie całego województwa kujawsko-pomorskiego na płaszczyznę poziomą wynosi ok. 985 kWh/m², natomiast średnie usłonecznienie wynosi 1600 godzin na rok. Słonecznego waha się w granicach 990 – 1000 kWh/m². Roczne nasłonecznienie na terenie Gminy Pruszcz wynosi ok. 1500 – 1550 godzin. Uwzględniając trendy europejskie oraz powyższe uwarunkowania, najbardziej efektywne wykorzystanie energii słonecznej skierowane jest głównie na cele grzewcze (kolektory słoneczne) oraz wytwarzanie energii elektrycznej (ogniwa fotowoltaiczne).

Najpopularniejszym urządzeniem wykorzystującym energię słoneczną są kolektory słoneczne zainstalowane w systemie podgrzewania c.w.u. (ciepłej wody użytkowej). Całkowite koszty jednostkowe kolektorów słonecznych wynoszą od 1800 zł do 3000 zł/m² powierzchni czynnej instalacji. Koszt jednostkowy jest uzależniony od wielkości powierzchni kolektorów słonecznych. Drugim urządzeniem, które zyskuje coraz większą popularność na rynku, wykorzystującym energię słoneczną są ogniwa fotowoltaiczne. Fotowoltaika to technologia bezpośredniej konwersji energii światła słonecznego na energię elektryczną prądu stałego.

Wójt Gminy Pruszcz 29 września 2015 roku wydał decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego Nr 2/cp/2015, Nr 3/cp/2015 i Nr 4/cp/2015 celem realizacji projektu pn. : „Kompleksowa termomodernizacja energetyczna Urzędu Gminy w Pruszczu i budynków szkół podstawowych w miejscowościach: Niewieścin i Łowinek” w ramach, którego przewiduje się lokalizację na budynkach szkół podstawowych w Łowinku i Niewieścinie oraz budynku Urzędu Gminy w Pruszczu montaż ogniw fotowoltaicznych o łącznej mocy ok. 30 kW celem wytworzenia energii elektrycznej.

3.9. Infrastruktura społeczna

3.9.1 Edukacja

W Gminie Pruszcz funkcjonują dwa przedszkola samorządowe i jeden punkt przedszkolny, w których na dzień 30.09.2015 r. opieką objętych było 244 dzieci. Cztery szkoły podstawowe w Pruszczu, Serocku, Łowinku i Niewieście, do których uczęszczało ogółem 625 uczniów, oraz trzy szkoły gimnazjalne mieszczące się w Pruszczu, Serocku i Zbrachlinie, w których naukę pobierało 287 uczniów.

Tabela 16. Placówki oświatowo-wychowawcze w gminie w roku szkolnym 2015/2016.

nazwa i adres placówki	liczba dzieci, uczniów	liczba nauczycieli
Przedszkole Samorządowe w Pruszczu, ul. Kościelna 4, 86-120 Pruszcz	244	17
Przedszkole Samorządowe w Serocku, Serock, ul. Dworcowa 1, 86-120 Pruszcz		
Punkt Przedszkolny przy Gimnazjum Nr 3 im. Ziemi Nadwiślańskiej w Zbrachlinie, Zbrachlin 17, 86-120 Pruszcz		
Szkoła Podstawowa w Pruszczu, ul. Kościelna 4, 86-120 Pruszcz	625	70
Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Niewieście, Niewieścín 45, 86-120 Pruszcz		
Szkoła Podstawowa w Łowinku, Łowinek, ul. Szkolna 1, 86-120 Pruszcz		
Szkoła Podstawowa w Serocku, Serock (funkcjonuje w ramach Zespołu Szkół w Serocku), ul. Wyzwolenia 47, 86-120 Pruszcz	287	40
Gimnazjum nr 1 im. M. Kopernika w Pruszczu, ul. Kościelna 4, 86-120 Pruszcz		
Gimnazjum Nr 2 w Serocku (funkcjonuje w ramach Zespołu Szkół w Serocku), Serock, ul. Wyzwolenia 47, 86-120 Pruszcz		
Gimnazjum Nr 3 im. Ziemi Nadwiślańskiej w Zbrachlinie, Zbrachlin 17, 86-120 Pruszcz		

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz

Zadania opiekuńczo-wychowawcze połączone z działaniami terapeutycznymi i psychoedukacyjnymi realizuje w gminie także Gminna Komisja ds. Rozwiązywania problemów Alkoholowych i Narkomanii. W gminie istnieją również: Świetlica Środowiskowa „Santiago”, która działa przy Parafii pw. Św. Jakuba Apostoła w Niewieście, oraz Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza dla Dziewcząt w Topolnie.

3.9.2. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Tabela 17. Wykaz Placówek NZOZ działających na terenie gminy.

Przychodnia Rodzinna ALMEDIC ul. Wtosa 3, Pruszcz
Nowy Szpital w Świeciu Przychodnia POZ Pruszcz, ul. Zamknięta 7, Pruszcz Przychodnia POZ Serock, ul. Mickiewicza 8
Agamed. NZOZ, ul.Dworcowa , Pruszcz

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz

Zadania pomocy społecznej w Gminie Pruszcz wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pruszczu. Jednostka ta realizuje również zadania wynikające z innych, aniżeli ustawa o pomocy społecznej, aktów prawnych. Należą do nich w szczególności: ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawa o powszechnym ubezpieczeniu społecznym oraz ustawa o ochronie zdrowia psychicznego.

Na koniec 2015 roku kadre GOPS-u stanowiło 10 osób. W tym: kierownik, 5 pracowników socjalnych i 1 pracownik wykonujący usługi opiekuńcze, 1 asystent rodziny, 2 osoby w obsłudze księgowości.

W wykonywaniu zadań GOPS współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi gminy i sołectw, innymi jednostkami organizacyjnymi gminy, służbą zdrowia, policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną.

Tabela 18. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2013-2015.

powód przyznania pomocy	Liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
ubóstwo	290	278	252	897	829	752
bezdomność	285	274	269	809	770	720
potrzeba ochrony macierzyństwa	3	4	7	3	4	9
bezrobocie	93	95	89	446	453	407
niepełnosprawność	205	182	162	661	580	491
długotrwała lub ciężka choroba	185	166	173	496	411	415
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i	39	41	52	84	75	112

prowadzenia gospodarstwa domowego						
przemoc w rodzinie	82	26	12	322	88	53
alkoholizm	4	3	5	19	8	18
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	14	7	13	45	24	42
zdarzenie losowe	10	6	8	24	15	13

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszczu.

W latach 2013-2015 najczęstszymi przyczynami przyznawania pomocy społecznej w gminie były ubóstwo i bezrobocie. Liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia GOPS-u z tych powodów spadała (ubóstwo: z 897 w 2013 r. do 752 w 2015 r., bezrobocie: z 446 w 2013 r. do 403 w 2015r.). Ważną przyczyną udzielania pomocy była również niepełnosprawność.

Tabela 19. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez GOPS w latach 2009-2011.

formy pomocy	liczba osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenie			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2013r.	2014 r.	2015 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
pieniężna	345	328	297	320	315	285	891	885	727
rzeczowa	335	258	252	186	134	14	741	553	547
praca socjalna	x	x	x	97	122	98	280	372	275
poradnictwo specjalistyczne	x	x	x	x	x	x	x	x	x
schronienie	5	4	9	5	4	9	5	4	19
usługi opiekuńcze	11	8	14	11	8	14	17	18	22
specjalistyczne usługi opiekuńcze	14	15	12	14	15	12	45	46	41
pobyt w domu pomocy społecznej	11	14	16	11	14	16	11	14	19

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszczu.

W latach 2013-2015 najczęściej udzielanymi mieszkańcom gminy formami wsparcia były pomoc finansowa i rzeczowa, głównie w postaci zasiłków stałych, celowych i w naturze, zasiłków okresowych oraz posiłku. W przypadku wsparcia pieniężnego liczba rodzin i osób w rodzinach z roku na rok spadała, a w przypadku pomocy rzeczowej ulegała wahaniom.

Istotną formą wsparcia beneficjentów była prowadzona z nimi praca socjalna. Polegała ona m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej.

Pomoc społeczna polega m.in. na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Składają się na nią zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. Do tych, które obok Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonują w gminie Pruszcz, należą: Dom Pomocy Społecznej w Gołuszycach, Międzygminny Ośrodek Opiekuńczy w Pruszczu, Poniżej zamieszczone karty zasobów przedstawiają szczegółową informację na temat części tych jednostek.

Dom Pomocy Społecznej

Gołuszyce, 86-120 Pruszcz.

Podmiot prowadzący jednostkę:

Starostwo Powiatowe w Świeciu.

Zakres usług oferowanych przez jednostkę:

Całodobowa opieka nad osobami przewlekle psychicznie chorymi. W jej ramach organizowane są m.in.: spotkania rodzin i przyjaciół mieszkańców DPS-u oraz spotkania okazjonalne z dziećmi z przedszkola oraz uczniami szkół podstawowych i gimnazjów.

Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem w 2015 r.:

Osoby przewlekle psychicznie chore. W 2015 r. jednostka objęła wsparciem 140 osób, w tym 111 kobiety i 11 mężczyzn.

Międzygminny Ośrodek Opiekuńczy

ul. Łowińska 9, 86-120 Pruszcz.

Podmiot prowadzący jednostkę:

Związek Gmin.

Zakres usług oferowanych przez jednostkę:

Całodobowa opieka nad osobami starszymi. W ramach Ośrodka zaspakajane są niezbędne potrzeby seniorów:

bytowe – polegające na zapewnieniu odpowiedniego miejsca zamieszkania, wyżywienia, utrzymaniu czystości i higieny, zapewnieniu odzieży, obuwia mieszkańcom, którzy nie byli w stanie sami sobie tego zapewnić,

opiekuńcze – polegające na udzieleniu pomocy w podstawowych czynnościach życiowych, pielęgnacji, usprawnianiu i rehabilitacji, niezbędnej pomocy w załatwianiu spraw osobistych, wspomagające – polegające na organizacji terapii zajęciowej, zaspakajaniu potrzeb religijnych i kulturowych, zapewnieniu warunków do rozwoju samorządności, podnoszeniu aktywności i sprawności, nawiązywaniu i utrzymywaniu kontaktu z rodziną, usamodzielnianiu, zapewnieniu bezpiecznego przechowywania środków pieniężnych i przedmiotów wartościowych, przestrzeganiu praw, sprawnym załatwianiu skarg i wniosków,

zdrowotne – polegające na umożliwieniu korzystania w pełni z przysługujących świadczeń, zaopatrywaniu w leki i środki pomocnicze oraz ortopedyczne za odpłatnością ryczałtową lub ulgową.

Ośrodek zapewnia bezpieczeństwo i godne życie, poszanowanie niezależności i intymności, warunki spokoju i bezpieczeństwa na terenie Ośrodka, opiekę podczas zajęć poza nim, opieką terminalną, warunki do godziwej śmierci, sprawienie pogrzebu lub pomoc rodzinie zgodnie z wyznaniem zmarłego. Ośrodek organizuje także święta i uroczystości okolicznościowe.

Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem w 2015 r.:

Osoby w podeszłym wieku. W 2015 r. jednostka objęła wsparciem 57 osób umieszczonych na podstawie decyzji Przewodniczącego Zarządu Międzygminnego Ośrodka Opiekuńczego w Pruszczu (w tym 34 kobiety i 23 mężczyzn).

3.9.3 Bezpieczeństwo Publiczne

Bezpieczeństwu publicznemu zagraża przestępczość, która jest zjawiskiem dynamicznym i, podobnie jak społeczeństwo, podlega rozwojowi. Choć stanowi margines życia społecznego, poprzez swą intensywność i częstotliwość może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciskać dotkliwie piętno na jej funkcjonowaniu.

Według danych Posterunku Policji w Pruszczu, w 2015 roku w Gminie Pruszcz odnotowano 165 czyny karalne (w 2011 było ich 192), z czego, w toku prowadzonych czynności, potwierdzono 70 przestępstw (w 2011-64). Wśród nich zarejestrowano 37 czyny karalne przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (znaczna większość dotyczyła kierowania pojazdem w stanie nietrzeźwości) (w 2011-63), 22 przestępstw przeciwko mieniu (w 2011-60), 8 czynów karalne przeciwko życiu i zdrowiu (w 2011-3) oraz 3 przestępstwa przeciwko innym przepisom karnym (w 2011-36). Jak pokazują statystyki stopień przestępczości na terenie gminy maleje.

Posterunek Policji w Pruszczu obejmuje swoim zasięgiem trzy gminy: Pruszcz, Bukowiec oraz Świekatowo. Zasoby kadrowe przedstawiają się następująco: kierownik, za-ca kierownika, czterech dzielnicowych (z czego dwóch jest przydzielonych na gminę Pruszcz), dwóch dochodzeniowych oraz sześć osób w ogniwie patrolowo-interwencyjnego.

Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego

Na terenie gminy działa Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego, który wykonuje zadania zarządzania kryzysowego. Jego skład, organizację siedzibę oraz tryb pracy określa Wójt Gminy w zarządzeniu.

Do zadań Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego należy:

- ocena występujących i potencjalnych zagrożeń mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo publiczne,
- przekazywanie do publicznej wiadomości informacji związanych z zagrożeniem,
- przygotowanie propozycji działań i przedstawienie Wójtowi wniosków dotyczących wykonania, zmiany lub zaniechania działań ujętych w „Gminnym Planie Zarządzenia Kryzysowego”
- upowszechnianie wśród mieszkańców problematyki bezpieczeństwa,
- koordynowanie pomocy humanitarnej;

Zespół realizuje swoje zadania we wszystkich fazach procesu zarządzania sytuacją kryzysową, wynikającą z możliwości wystąpienia lub faktycznego wystąpienia klęski żywiołowej lub zdarzenia o znamionach klęski żywiołowej.

Na terenie gminy Pruszcz mogą wystąpić następujące zdarzenia kryzysowe:

- powódź
- susza
- silny wiatr powodujący zniszczenia budynków
- śnieżyce
- epidemie
- katastrofy komunikacyjne
- pożary

Powódź

Potencjalne zagrożenie powodziowe stwarza rzeka Wisła przebiegająca na odcinku 7 km przez dolinę w miejscowości Topolno. W przypadku przerwania wału przeciwpowodziowego zalanych zostanie 458ha gruntów w tym 341 gruntów ornych oraz 17,8 km dróg w tym 2,2 dróg krajowych, 5,1 dróg wojewódzkich i 10,5 km dróg gminnych. W strefie chronionej znajduje się 1 obiekt chroniony kościół. Stan zagrożenia powodziowego dla terenu gminy może stanowić również wystąpienie opadów atmosferycznych w wysokości przekraczającej 50 mm na dobę, oraz w wyniku gwałtownych roztopów przy istniejącej, znaczącej pokrywie śnieżnej.

W 2010r. Ochotnicza Straż Pożarna z terenu gminy uczestniczyła w akcji przeciwpowodziowej na rzece Wiśle. W akcji brało udział 108 strażaków z terenu gminy Pruszcz, którzy zabezpieczali wał przeciw powodziowy geowłókniną oraz workami z piaskiem. Do zabezpieczenia wału użyto 2 ciągniki, samochód ciężarowy oraz koparko – ładowarkę. Dzięki pracy wielu osób wzmocniony wał zabezpieczył gminę Pruszcz przed powodzią.

Susza

W ostatnich latach występują anomalie klimatyczne. W 2015r gminę dotknęła susza meteorologiczna, która doprowadziła do dużej utraty przez rolników plonów.

Pożary

Na stan zagrożenia pożarowego gminy Pruszcz wpływa cały szereg różnorodnych elementów. Większość pożarów powstaje na terenach w sektorze rolnym. Zabudowa wiejska to typowe indywidualne gospodarstwa rolne. W większości są to budynki murowane, chociaż występują jeszcze budynki drewniane.

Na zagrożenie pożarowe wpływa:

- zły stan zabudowy wiejskiej, a zwłaszcza duże powierzchnie i kubatury pomieszczeń,
- duży udział drewna w konstrukcji budynków,
- duże obciążenie ogniowe przy składowaniu płodów rolnych,
- zły stan urządzeń instalacji elektroenergetycznych,
- duże kompleksy upraw rolnych,
- wypalanie pozostałości roślinnych na polach i łąkach.
- zwarta zabudowa budynków mieszkalnych.
- podpalenia

Na terenie gminy zdarzają się pożary spowodowane czynnikami naturalnymi (np. uderzenie pioruna, samoistna reakcja chemiczna itp.) oraz podpalenia. Na skutek tych czynników powstają: pożary budynków mieszkalnych i gospodarskich wykonanych z materiałów łatwopalnych znajdujących się we wszystkich sołectwach gminy.

3.9.4. Sport, kultura i rekreacja.

Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji w Pruszczu.

Główną instytucją kultury w Gminie Pruszcz jest Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji z siedzibą w Pruszczu. Celami jego działania są: wspieranie i rozwijanie amatorskiego ruchu kulturalnego, propagowanie kultury fizycznej i rekreacji jako niezbędnego elementu społecznej integracji, edukacja kulturalna dzieci, młodzieży i osób dorosłych, motywowanie do uczestnictwa w życiu kulturalnym gminy oraz kształtowanie postaw i zachowań społecznie akceptowanych.

Ośrodek działa w wiejskich domach kultury w Łowinku i Serocku, w których funkcjonują koła zainteresowań, rozwijające amatorską twórczość zespołową i indywidualną w różnych dziedzinach. Na ich terenie organizowane są imprezy okolicznościowe i plenerowe. Ponadto w sali gimnastycznej w Pruszczu odbywają się zajęcia sportowe; otwarta jest także kawiarnia dla wszystkich mieszkańców gminy.

Do najważniejszych kulturalno-oświatowych imprez okolicznościowych organizowanych przez GOKSiR w partnerstwie z Gminą Pruszcz oraz organizacjami pozarządowymi, należą: Dni Gminy Pruszcz, Noc Świętojańska, Dożynki Gminne, Święto Pieczonego Ziemniaka, Piknik w Stuletnim Sadzie, Gminne Obchody Dni Strażaka, Przegląd Teatrów Ekologicznych „Eko-Teatr”, Turniej Piłki Nożnej o Puchar Pruszcza, Turniej Piłki Siatkowej o Puchar

Przewodniczącego Rady Gminy, Turniej Piłki Nożnej Oldboyów o Puchar Wójta Gminy Pruszcz, Deblowy Turniej Nocny Tenisa Stołowego im. Andrzeja Jońca.

Upowszechnianiu kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie służą istniejące na jej terenie obiekty rekreacyjno-sportowe. Należą do nich:

stadion Sportowy LKS „Start” Pruszcz,
stadion sportowy LKS „Pomorzanin” Serock,
sala gimnastyczna przy Zespole Szkół w Serocku,
mała sala gimnastyczna przy Gimnazjum Nr 3 w Zbrachlinie (18x9m),
mała sala gimnastyczna w GOKSiR w Pruszczu (20x10m),
trzy boiska wiejskie.

Krzewieniem kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych zajmują się poniższe organizacje:

Stowarzyszenie Ludowy Klub Sportowy „START” w Pruszczu,
Ludowy Klub Sportowy „POMORZANIN w Serocku,
Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „POMORZANIN” w Serocku,

Gminna Biblioteka Publiczna w Pruszczu

Instytucją, która prowadzi w gminie działalność kulturalną jest także: Gminna Biblioteka Publiczna w Pruszczu, i jej filia w Serocku. Poniższa diagnoza opiera się na strategii biblioteki, która stanowi część strategii Gminnej.

Siedziba biblioteki mieści się od 2015r w nowo wybudowanym budynku przy ul. Sportowej 1 w Pruszczu. Jest to parterowy budynek dostosowany dla osób niepełnosprawnych. Powierzchnia użytkowa obiektu to prawie 450 m². W budynku znajduje się wypożyczalnia, czytelnia czasopism gdzie zaprenumerowanych jest ponad 20 tytułów czasopism w tym również prasa codzienna (dodatkowo biblioteka kataloguje publikacje dotyczące regionu i Gminy Pruszcz) jest również kolorowy kącik dla najmłodszych czytelników, magazyn książek, sala audiowizualna, biura, sala komputerowa z 11 stanowiskami, pomieszczenie socjalne, sanitarne oraz kotłownia. Biblioteka wyposażona jest w system alarmowy, system monitorujący. Inwestycja powstała m.in. dzięki 76% dofinansowania ze środków programu Wieloletniego Kultura+ Projekt Biblioteka+

Infrastruktura bibliotek. To dzięki temu można było wybudować nowy obiekt i dostosować go do współczesnych standardów.

Gminna Biblioteka Publiczna w Pruszczu została utworzona na mocy uchwały Rady Gminy Pruszcz Nr XL/239/05 z dn. 28 października 2005 roku. Z dniem 01 stycznia została utworzona jako Instytucja Kultury. Organizatorem Biblioteki jest Gmina Pruszcz. Instytucja jest wpisana do rejestru Instytucji Kultury pod poz.1/2005 prowadzonego przez Organizatora. Realizuje zadania własne gminy Pruszcz w dziedzinie prowadzenia działalności kulturalnej. Gminna Biblioteka Publiczna jako samorządowa instytucja kultury samodzielnie gospodaruje powierzonym i nabytym mieniem oraz prowadzi samodzielną gospodarkę w ramach posiadanych środków w oparciu o plan działalności zatwierdzony przez Dyrektora, z dostosowaniem do dotacji uchwalonej w budżecie gminy Pruszcz na dany rok. Gminna Biblioteka Publiczna zatrudnia:

Dyrektor - 1 etat

Główny księgowy – 1/8 etatu

Bibliotekarz – 4 etaty

Bibliotekarz – ½ etatu, Filia GBP w Serocku

Do głównych zadań realizowanych przez Gminną Bibliotekę Publiczną należy:

- Gromadzenie i opracowywanie materiałów bibliotecznych, bez względu na ich formę, służącą zaspokojeniu potrzeb informacyjnych, edukacyjnych, samokształceniowych i kulturalnych środowiska, z uwzględnieniem materiałów dotyczących własnej gminy i regionu. Zakup nowości wydawniczych.
- Udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wymiany międzybibliotecznej, z uwzględnieniem potrzeb wszystkich mieszkańców gminy, a także chorych i niepełnosprawnych – wolontariat.
- Organizowanie różnego typu imprez popularyzujących wiedzę, kulturę, książkę i czytelnictwo, w tym spotkania autorskie, spotkania Dyskusyjnego Klubu Książki, zajęcia manualne dla dzieci. Biblioteka popularyzuje książkę i czytelnictwo oraz rozwija działalność kulturalno-oświatową poprzez organizowanie lekcji bibliotecznych, wystaw, konkursów, zajęć manualnych, gier, zabaw dla dzieci i młodzieży.

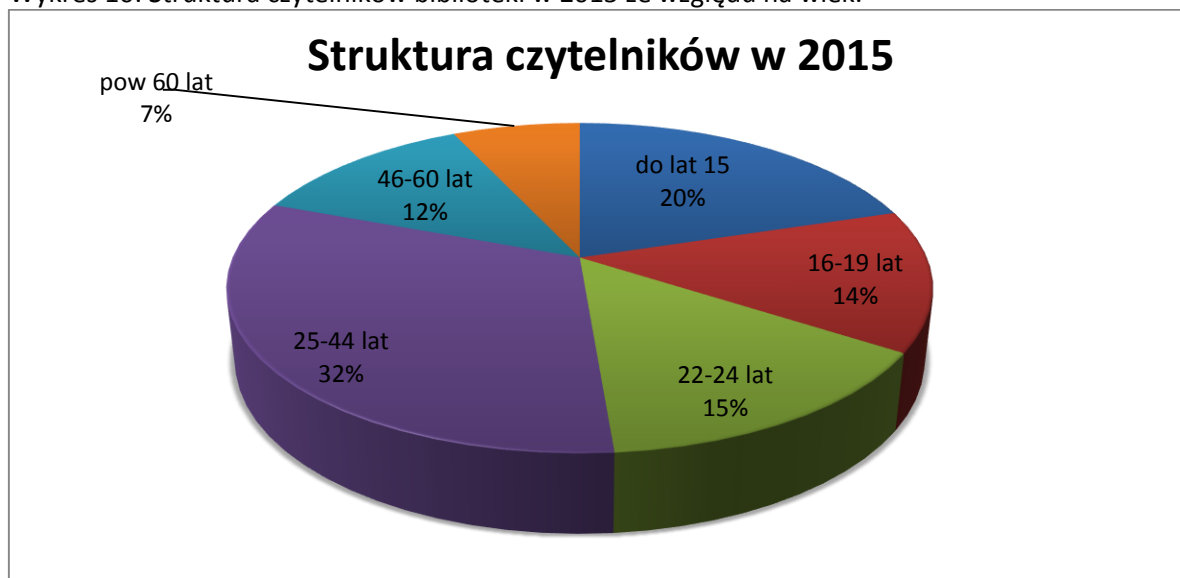
- Współdziałanie z bibliotekami wchodzącymi w skład ogólnokrajowej sieci bibliotecznej oraz z innymi bibliotekami, instytucjami, organizacjami na rzecz i dla dobra mieszkańców gminy i użytkowników biblioteki.
- Realizacja działań w zakresie wychowania, edukacji i upowszechnienia kultury.
- Wielokierunkowa działalność kulturalna i edukacyjna, zgodna z aktualnym zapotrzebowaniem społeczności lokalnej.

Parametry charakteryzujące funkcjonowanie biblioteki:

- Struktura czytelników w 2015 - ze względu na wiek

do lat 15 - 241, 16-19 lat - 165, 20-24 lat - 174, 25-44 lat - 381, 45-60 lat - 147, pow. 60 lat - 83 osób.

Wykres 10. Struktura czytelników biblioteki w 2015 ze względu na wiek.

- Struktura czytelników w 2015 wg zajęcia:

osoby uczące się - 614

osoby pracujące- 147

pozostali (os. Bezrobotne, renciści, emeryci) - 439

- Struktura wypożyczeń w 2015:

Na zewnątrz 10 831

Na miejscu 3 950

Struktura zakupu w 2015

- GBP w Pruszczu w 2015 roku powiększyła swój księgozbiór o 1096 woluminów
- Filia w Serocku w 2015 roku powiększyła swój księgozbiór o 118 woluminów

Stan księgozbioru na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosi po uwzględnieniu ubytków

GBP w Pruszczu .– 17 197 woluminów

Filia w Serocku - 10 704 woluminów

Księgozbiór Biblioteki ma charakter uniwersalny, obejmuje wszystkie dziedziny wiedzy. Zbiory są uzupełniane systematycznie dzięki zakupom oraz darom. Zakup prowadzi się w oparciu o ustawę o zamówieniach publicznych, środki pochodzą z budżetu biblioteki oraz dotacji z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „Zakup nowości wydawniczych”. Dokonując zakupu biblioteka gromadzi księgozbiór dla wszystkich grup czytelników, ze wszystkich dziedzin wiedzy w stopniu zapewniającym czytelnikom dostęp do szerokiego zakresu tematycznego polskiej i zagranicznej literatury. Księgozbiór biblioteki jest w 100% skatalogowany w programie Sowa2, wypożyczenia odbywają się przy użyciu skomputeryzowanej bazy danych czytelnika, i czytnika kodów kreskowych. Biblioteka posiada stronę internetową www.pruszcz.naszabiblioteka.com

Fot.16. Wnętrze Biblioteki.

Tabela 20. Analiza SWOT Biblioteki.

Mocne strony biblioteki	Słabe strony biblioteki
<ul style="list-style-type: none"> - dobra lokalizacja w centrum miejscowości - nowy budynek biblioteki - tytuł własności - pozytywny wizerunek, odbiór biblioteki w środowisku lokalnym - wykształcona kadra, chętna do współpracy w środowisku lokalnym - dobra współpraca z Urzędem Gminy i innymi instytucjami, oraz organizacjami - strona Internetowa , strona na Facebooku - automatyzacja i komputeryzacja procesów bibliotecznych (100% zbiorów bibliotecznych) - dogodnie godziny otwarcia biblioteki - zakup nowości bibliotecznych - prenumerata czasopism w tym prasy codziennej, ogólnopolskiej, tematycznej - stały, bezpłatny dostęp do komputerów i Internetu oraz Internet bezprzewodowy - stały kontakt z użytkownikami przez telefon, pocztę e-mail, - możliwość rezerwacji książki w katalogu on-line - szeroki zakres działalności - księgozbiór dostosowany do potrzeb czytelnika - kącik Malucha - `współpraca z lokalną prasą „Czas Świecia” 	<ul style="list-style-type: none"> - niedostateczna ilość nowości książkowych - słaba motywacja finansowa pracowników - słabo wyposażony księgozbiór tematyczny (literatura popularno-naukowa) - słabo wyposażony księgozbiór dla najmłodszych dzieci - mała ilość czytelników wśród dzieci w wieku przedszkolnym -przestarzały sprzęt komputerowy w Fili w Serocku - brak przestrzeni do prowadzenia działalności kulturalnej, na pracę grupową w Filii w Serocku -brak oprogramowania i dostosowanego sprzętu komputerowego dla osób niepełnosprawnych - brak czytników e-bookow -brak logo biblioteki
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> -rozszerzenie roli biblioteki do aktywnego centrum kultury -dotacje finansowe -wsparcie społeczeństwa lokalnego dla działalności biblioteki -rozwój społeczeństwa informacyjnego -zwiększenie ilości zbiorów multimedialnych -poszerzenie działalności o ofertę skierowaną dla dzieci w wieku przedszkolnym i seniorów - aktywne uczestnictwo biblioteki w promocji gminy ,dbałość o pozytywny wizerunek biblioteki 	<ul style="list-style-type: none"> -ograniczone nakłady finansowe na kulturę -wzrost wymagań użytkowników -spadek czytelnictwa - niedostateczny budżet na realizację zadań statutowych -rozwój bibliotek internetowych i cyfryzacji zbiorów -czasopisma, książki dostępne on-line -rosnące koszty utrzymania biblioteki -niewystarczające działania marketingowe biblioteki

Wizja i założenia rozwoju Gminnej Biblioteki Publicznej w Pruszczu.

Wizja: Gminna Biblioteka Publiczna "trzecim miejscem" dla członków społeczności lokalnej, przyjazną przestrzenią umożliwiającą rozwój intelektualny, zaspokajanie potrzeb informacyjnych i rekreacyjnych oraz rozwój zainteresowań.

Misja: efektywne zaspokajanie potrzeb edukacyjnych, informacyjnych i rekreacyjnych obecnych i potencjalnych użytkowników Biblioteki.

Cele strategiczne rozwoju Biblioteki na lata 2016-2021

I. Podnoszenie atrakcyjności Biblioteki.

- Zakup sprzętu komputerowego dostosowanego dla osób niepełnosprawnych.
- Zakup sprzętu komputerowego w urządzenie wielofunkcyjne w Filii w Serocku.
- Zakup czytników e-booków.
- Doposażenie terenu przy bibliotece w urządzenia zabawowe dla dzieci.

II. Zapewnienie dostępu on-line do usług Biblioteki.

- Zakończenie prac nad komputeryzacją i automatyzacją księgozbioru w Filii w Serocku.
- Zakup dostępu do ebooków (we współpracy z WiMBP w Bydgoszczy).

III. Poszerzenie zasobów Biblioteki

- Systematyczne uzupełnianie kolekcji książek.
- Systematyczne powiększanie kolekcji audiobooków.
- Systematyczne powiększanie kolekcji e-booków.
- Utworzenie kolekcji gier edukacyjnych.

IV. Integracja środowiska lokalnego wokół wydarzeń kulturalnych. Pozyskiwanie nowych odbiorców oferty Biblioteki.

- Organizacja wystaw promujących lokalnych twórców, spotkań autorskich, promocji książek.
- Udział w projekcie Dyskusyjne Kluby Książki.
- Prowadzenie Dyskusyjnego Klubu Filmowego.
- Realizowanie warsztatów artystycznych, manualnych zaangażowanie twórców lokalnych.
- Włączanie się do ogólnopolskiej akcji "Noc Bibliotek".
- Udział w ogólnopolskiej kampanii Cała Polska czyta dzieciom.
- Organizowanie konkursów wspierających promocję czytelnictwa.
- Usługa wolontariatu, nieodpłatne dostarczanie książek do domu.
- Badania ankietowe wśród mieszkańców dla rozpoznania potrzeb i aspiracji w zakresie

promocji czytelnictwa i kultury.

- Realizacja wypożyczeń międzybibliotecznych.
- Nieodpłatne udostępnianie Internetu i urządzeń peryferyjnych (drukarka, skaner).

V. Budowanie pozytywnego wizerunku Biblioteki i relacji ze środowiskiem.

- Promocja Biblioteki w mediach lokalnych.
- Opracowanie materiałów promocyjnych.
- Integracja i współpraca środowiska bibliotekarskiego.
- Współpraca ze szkołami, organizacjami i stowarzyszeniami, aktywnymi osobami ze środowiska lokalnego przy organizacji i realizacji wydarzeń kulturalnych.
- Edukacja biblioteczna tzw: lekcje biblioteczne.
- Prowadzenie profilu Biblioteki na portalach społecznościowych.

VI. Pozyskiwanie nowych grup użytkowników.

- Organizowanie szkoleń i warsztatów dla osób zagrożonych e-wykluczeniem.
- Opracowanie oferty dla najmłodszych użytkowników i ich rodziców i opiekunów.
- Realizacja punktów I-IV strategii.

VII. Podnoszenie kwalifikacji pracowników i stymulowanie ich aktywności zawodowej.

- Motywowanie pracowników do kształcenia ustawicznego ważnego z punktu widzenia bibliotek.
- Umożliwienie pracownikom uczestniczenia w szkoleniach, warsztatach i konferencjach organizowanych na potrzeby Bibliotek.
- Wymiana doświadczeń zdobytych podczas szkoleń, warsztatów i na konferencjach.

Za realizację Strategii Biblioteki odpowiada bezpośrednio Dyrektor Biblioteki. Pośrednio odpowiedzialność ponosi także Gmina Pruszcz jako organ prowadzący – zobowiązany do zapewniania warunków finansowych i organizacyjnych funkcjonowania oraz rozwijania potencjału Biblioteki. Ocena realizacji strategii zostanie dokonana w 2020 roku.

- Przeciętny roczny wskaźnik liczby zarejestrowanych czytelników ogółem dla okresu 2017-2019 nie powinien być niższy od wartości z roku 2016.
- Przeciętny roczny wskaźnik liczby wypożyczeń ogółem dla okresu 2017 -2019 nie powinien być niższy od wartości z roku 2016.

Wdrożenie strategii przyczyni się do poprawy polepszenia warunków funkcjonowania Gminnej Biblioteki Publicznej w Pruszczu:

- wzrost i znaczenie książki w procesie wychowania i edukacji dzieci i młodzieży,
- wzrost wykorzystania zasobów bibliotecznych,
- zwiększenie atrakcyjności Biblioteki jako aktywnego centrum kultury,
- zapewnienie dostępu on-line do usług Biblioteki.

9.3.5. Turystyka

Szlaki rowerowe i piesze:

Przez Topolno i Grabowo, miejscowości położone tuż nad Wisłą przebiegają:

- Czarny szlak rowerowy. Bydgoszcz - Świecie (59,3 km). Odcinek prowadzący wzdłuż stromych, wspaniale urzeźbionych, zboczy Doliny Wisły. Dzięki temu znajdują się tu zjazdy i podjazdy, gruntowe i asfaltowe drogi oraz wspaniałe widoki na dolinę.
- Zielony szlak rowerowy dookoła doliny Wisły. Bydgoszcz - Chełmno (90 km)

Szlak Nadwiślański - zielony szlak pieszy Bydgoszcz-Świecie (ok. 51 km) - atrakcyjny i łatwy.

Ścieżki edukacyjne:

Ścieżka dydaktyczna „Parów Cieleczyński” im. Kazimierza Łusiewicza.

Ścieżka obejmuje projektowany rezerwat geomorfologiczny, malowniczy głęboki parów wcinający się w krawędź Wysoczyzny Świeckiej. Została utworzona w 2003 roku na cześć jednego z odkrywcy piaskowców Kazimierza Łusiewicza. Ścieżka o długości ponad 2 km przebiega w obszarze o wysokich walorach przyrodniczych i geomorfologicznych.

Parów Cieleczyński

Rozciąga się między Grabowem, a Topolnem. Wiedzie do niego malownicza droga, u podnóża wysokich zboczy doliny Wisły. Podziwiać tu można piaskowce i zlepienie plejstańskie wykształcone na bazie piasków i żwirów wysycanych węglanem wapnia. Piaskowce w postaci ogromnych pakietów skalnych tworzą rzadko spotykane na Niżu Polskim formy jaskiniowe. Formy te zasługują na uwagę z powodu rzadkiego występowania, niezwykłego charakteru oraz zagadkowej ich genezy.

Występuje tu również potężny okap o szerokości prawie siedmiu metrów i wysokości jednego metra. Są to jedyne i największe okazy piaskowców jakie można spotkać w województwie kujawsko-pomorskim. Na tym niezwykle ciekawym obszarze projektowany

jest rezerwat geomorfologiczny. Niemal całą jego powierzchnię 35, 77 ha porasta las. Środkiem płynie strumień o nazwie Struga Niewieścińska.

Ścieżka dydaktyczna imienia Jana Pawła II zawiera 4 punkty informacyjne. Przybywający turyści zwiedzają Wzgórze i Źródło św. Rocha, grodzisko „Talerzyk” z XI wieku, barokowy kościół z XVII wieku, a także pałacyk z końca XIX wieku.

W Topolnie utworzono pierwszy w regionie quest pod nazwą " Topolnohistoria z tajemnic i cudów utkana ". Idąc szlakiem zagadek turyści poznają bogatą historię Topolna.

Baza noclegowa

Gospodarstwa agroturystyczne:

- Chomiczówka , Topolno 35, 86-120 Pruszcz
- Nadwiślańska Chata, Luskowo 26, 86-120 Pruszcz

Hotel Dasław, Zbrachlin , 86-120 Pruszcz

Motel S5 Zbrachlin 44 86-120 Pruszcz

W Nadwiślańskiej Chacie zgromadzono setki niezwykłych eksponatów. Są to przedmioty, które kiedyś służyły rolnikom w ich codziennym życiu i pracy, ozdobne elementy architektury wiejskiej a także przeróżne zabytki techniki.

3.9.6. Społeczeństwo i aktywność społeczna.

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

W 2015 roku w Gminie Pruszcz funkcjonowało 28 organizacji pozarządowych. Samorząd gminy, w oparciu o akt prawa miejscowego („Program współpracy Gminy Pruszcz z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”), podejmował z nimi współpracę, która

przybierała formę dofinansowania działalności statutowej organizacji, wsparcia lokalowego oraz doradztwa i konsultacji.

Lokalni liderzy stojący na czele organizacji pozarządowych skutecznie pozyskują środki finansowe na realizację projektów ożywiających środowisko społeczne gminy.

Tabela 21. Organizacje pozarządowe na terenie Gminy Pruszcz w 2015r.

lp.	nazwa i adres organizacji	charakterystyka działania
1.	Stowarzyszenie Wspierania Osób Niepełnosprawnych w Gołuszycach, Gołuszyce 26, 86-120 Pruszcz	Podmiot wspomagający działalność statutową Domu Pomocy Społecznej w Gołuszycach, którego członkami są pracownicy placówki, mieszkańcy wsi oraz pozostałe zainteresowane osoby z terenu gminy Pruszcz. Głównym celem jej działalności jest wspieranie osób niepełnosprawnych oraz ich integracja ze społecznością lokalną. Stowarzyszenie przygotowuje bowiem programy oraz wnioski w celu zdobycia środków finansowych przeznaczonych m.in. na organizację turnusów rehabilitacyjnych, imprez dla osób niepełnosprawnych i zakup sprzętu rehabilitacyjnego. Członkowie stowarzyszenia prowadzą również szkolenia z zakresu rehabilitacji psychicznej i ruchowej osób oraz wypożyczają sprzęt rehabilitacyjny.
2.	Towarzystwo Rozwoju Gminy Pruszcz w Pruszczu, ul. Główna 33, 86-120 Pruszcz	Celem działania towarzystwa jest pobudzanie mieszkańców gminy Pruszcz do podejmowania wspólnych działań na rzecz rozwoju środowiska lokalnego.
3.	Stowarzyszenie Aktywna Młodzież w Serocku, Serock, ul. Wyzwolenia 47, 86-120 Pruszcz	Wszechstronna działalność na rzecz dzieci i młodzieży, wyrównywanie szans edukacyjnych, aktywizowanie i wyrównywanie szans edukacyjnych dla uczniów z terenów wiejskich.
4.	Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Inwalidów Gminy Pruszcz, ul. Główna 33, 86-120 Pruszcz	Zrzeszanie emerytów, rencistów i inwalidów dla poprawy ich warunków socjalno-bytowych oraz organizowanie ich uczestnictwa w życiu społecznym i publicznym.
5.	Stowarzyszenie Rodzina Kolpinga w Niewieścinnie, Niewieścין 19a, 86-120 Pruszcz	Kształtowanie zdrowego ducha religijnego i obywatelskiego, prowadzenie działalności na rzecz ogółu społeczności dla urzeczywistnienia idei bł. A. Kolpinga w Polsce, wykonywanie zadań w zakresie pomocy społecznej, ochrony i promocji zdrowia na rzecz osób niepełnosprawnych, promocji zatrudnienia, nauki, edukacji, oświaty, wychowania, krajoznawstwa, wypoczynku dzieci i młodzieży, kultury, sztuki oraz sportu.
6.	Stowarzyszenie Ludowy Klub Sportowy „START” w Pruszczu, ul. Sportowa 8, 86-120 Pruszcz	Krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych oraz promocja gminy poprzez uczestnictwo drużyny piłki nożnej w rozgrywkach futbolowych na szczeblu okręgu.

7.	Stowarzyszenie „Miś - My i Świat”, Zbrachlin 34, 86-120 Pruszcz	Wspieranie i pomoc dzieciom, młodzieży oraz osobom dorosłym w dostępie do edukacji.
8.	Bydgoskie Stowarzyszenie Hodowców Gołębi Rasowych i Drobnego Inwentarza, Serock, ul. Powstańców Wielkopolskich 6, 86-120 Pruszcz	Zrzeszanie hodowców i miłośników gołębi rasowych, drobnego inwentarza oraz podnoszenie i doskonalenie poziomu hodowli gołębi i drobnego inwentarza.
9.	Ochotnicza Straż Pożarna, Brzeźno 18a, 86-120 Pruszcz	Naczelną zasadą przyświecającą działaniu druhow z jednostek OSP jest zapewnienie mieszkańcom swoich sołectw bezpieczeństwa w zakresie szeroko rozumianej ochrony przeciwpożarowej poprzez walkę z pożarami i innymi miejscowymi zagrożeniami. Ponadto członkowie OSP angażują się w wykonywanie szeregu różnych prac na rzecz swoich miejscowości, np. przy utwardzaniu gruntowych dróg wiejskich, dając piękny przykład aktywizacji lokalnej społeczności w celu podejmowania wspólnych działań wpływających pozytywnie na wizerunek ich „małej ojczyzny”. Strażacy uczestniczą także w różnego rodzaju obchodach świąt państwowych, czy kościelnych, prezentując przy tych okazjach sztandary swoich macierzystych jednostek.
10.	Ochotnicza Straż Pożarna, Cielešzyn, 86-120 Pruszcz	
11.	Ochotnicza Straż Pożarna, Gołuszyce, 86-120 Pruszcz	
12.	Ochotnicza Straż Pożarna, Luskówko, 86-120 Pruszcz	
13.	Ochotnicza Straż Pożarna, Łaszewo 22, 86-120 Pruszcz	
14.	Ochotnicza Straż Pożarna, Łowin 26, 86-120 Pruszcz	
15.	Ochotnicza Straż Pożarna, Łowinek, ul. Jedności 2, 86-120 Pruszcz	
16.	Ochotnicza Straż Pożarna, Mirowice, 86-120 Pruszcz	
17.	Ochotnicza Straż Pożarna, Parlin 53a, 86-120 Pruszcz	
18.	Ochotnicza Straż Pożarna, ul. Sportowa 10, 86-120 Pruszcz	
19.	Ochotnicza Straż Pożarna, Serock, ul. Wyzwolenia 17, 86-120 Pruszcz	

20.	Ochotnicza Straż Pożarna, Topolno, 86-120 Pruszcz	
21.	Ochotnicza Straż Pożarna, Wałdowo 35, 86-120 Pruszcz	
22.	Ochotnicza Straż Pożarna, Zawada, 86-120 Pruszcz	
23.	Ludowy Klub Sportowy „POMORZANIN” w Serocku, Serock, ul. Dworcowa 31, 86-120 Pruszcz	Krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych oraz wychowanie dzieci i młodzieży przez kulturę fizyczną i sport oraz promocja gminy poprzez uczestnictwo drużyny piłki nożnej w rozgrywkach futbolowych na szczeblu okręgu.
24.	Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „POMORZANIN” w Serocku, Serock, ul. Wyzwolenia 47, 86-120 Pruszcz	Organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów oraz wspieranie działalności rekreacyjno-rehabilitacyjnej dzieci, młodzieży i dorosłych. LUKS umożliwia m.in. poprzez działania w zakresie rozwoju tężyzny fizycznej, poszerzanie zainteresowań wśród dzieci Szkoły Podstawowej i młodzieży gimnazjalnej. W ramach działalności prowadzone są treningi z koszykówki, piłki nożnej, biegów krótkich i długich, tenisa stołowego, pchnięcia kulą, aerobiku.
25.	Stowarzyszenie Broni Czarnoprochowej i Strzelectwa Historycznego "Dominus" Poniatowskiego 17a 86-120 Pruszcz	Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości, rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej
26.	Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich Na Rzecz Rozwoju Wsi i Okolic "TOPOLANKI", Topolno 60, 86-120 Pruszcz.	Aktywizacja i integracja mieszkańców wsi, dbałość o kulturę, tradycję i dziedzictwo kulturowe, działalność prozdrowotna, pielęgnowanie polskości i świadomości narodowej.
27.	Stowarzyszenie ALE! ZAWADA, Zawada 34, 86-120 Pruszcz	Cele - m.in. zachowanie i propagowanie lokalnej kultury, w tym tradycji kulinarnej, działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, ochrony środowiska i zasobów kulturowych oraz przyrodniczych, działalność opiekuńcza, edukacyjna, kulturalna, wspieranie inicjatyw społecznych oraz promocja zdrowia wśród społeczności lokalnej, działalność profilaktyczna i przeciwdziałanie patologiom społecznym, promocja regionu, działalność wspomagająca wychowanie i wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży.

28.	Stowarzyszenie TERRAZ ,Małociechowo 32, 86- 120 Pruszcz	Działanie na rzecz: ochrony i poprawy środowiska naturalnego przed zanieczyszczeniem i skażeniem, rozwoju kultury, ochrony dziedzictwa narodowego oraz zdrowia.
-----	---	---

3.10. Analiza finansów Gminy Pruszcz

3.10.1. Zestawienie finansów Gminy Pruszcz w latach 2012,2013,2014,2015.

Tabela 22. Zestawienie budżetu Gminy Pruszcz w latach 2012,2013,2014,2015.

ROK	2012	2013	2014	2015*
DOCHODY BUDŻETU GMINY OGÓŁEM	26 931 660,92 zł	27 190 122,34 zł	28 666 919,80 zł	31 798 464,40 zł
<i>w tym:</i>				
dochody majątkowe	1 401 520,86 zł	559 201,53 zł	814 511,85 zł	2 367 595,18 zł
dochody bieżące	25 530 140,06 zł	26 630 920,81 zł	27 852 407,95 zł	29 430 869,22 zł
<i>w tym:</i>				
dochody własne	8 255 037,03 zł	8 626 290,96 zł	9 796 992,32 zł	10 489 082,63 zł
<i>w tym:</i>				
<i>dochody bieżące</i>	<i>8 090 689,95 zł</i>	<i>8 595 131,19 zł</i>	<i>9 677 932,91 zł</i>	<i>10 421 094,84 zł</i>
<i>dochody majątkowe</i>	<i>164 347,08 zł</i>	<i>31 159,77 zł</i>	<i>119 059,41 zł</i>	<i>67 987,79 zł</i>
subwencja	12 213 103,00 zł	12 478 959,00 zł	11 953 624,00 zł	12 582 826,00 zł
dotacje	5 110 221,00 zł	5 481 921,94 zł	6 338 211,78 zł	7 638 557,78 zł
środki z funduszy strukturalnych	1 237 173,78 zł	568 950,76 zł	548 092,00 zł	1 069 998,00 zł
środki z WFOŚiGW	27 499,44 zł	33 999 68 zł	29 999,70 zł	17 999,99 zł
pozostałe	88 626,67 zł	0 zł	0,00 zł	0,00 zł

* dane uwzględnione bez ostatecznej informacji o należnych udziałach dla jst z wpływu podatku dochodowego PIT.

WYDATKI BUDŻETU GMINY OGÓŁEM	24 627 481,31 zł	25 742 088,47 zł	30 013 307,40 zł	31 451 706,51 zł
<i>w tym:</i>				
wydatki bieżące	23 495 934,54 zł	23 931 652,95 zł	25 599 686,21 zł	26 243 918,12 zł
<i>w tym:</i>				
wynagrodzenia i składki	12 034 624,12 zł	12 459 124,56 zł	13 126 501,63 zł	13 501 590,80 zł
wydatki na statutowe zadania gminy	4 963 049,02 zł	6 172 296,27 zł	7 030 036,85 zł	5 322 113,62 zł
dotacje na zadania bieżące	1 232 253,30 zł	1 023 673,20 zł	1 014 854,37 zł	1 076 126,78 zł
świadczenia na rzecz osób fizycznych	4 713 145,23 zł	4 016 872,49 zł	4 214 673,54 zł	6 133 875,30 zł
wydatki na programy z udziałem środków z UE	104 232,98 zł	1 110 428,96 zł	1 191 306,43 zł	25 215,00 zł
wydatki na obsługę długu gminy	448 629,89 zł	259 686,43 zł	213 619,82 zł	184 996,62 zł
wydatki majątkowe	1 131 546,77 zł	1 810 435,52 zł	4 413 621,19 zł	5 207 788,39 zł
<i>w tym:</i>				
wydatki na inwestycje i zakupy w ramach środków z UE	1 081 546,77 zł	1 810 432,52 zł	4 295 621,19 zł	5 207 788,39 zł
wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego	50 000,00 zł	0,00 zł	118 000,00 zł	0,00 zł

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz

W roku 2012 Gmina Pruszcz uzyskała dochody w kwocie 26.931.660,92 zł, a wydatki ogółem wyniosły 24.627.481,31 zł co stanowi 93,1 % wykonania. Gmina otrzymała dotacje w wysokości 5.110.221,00 zł, subwencję w wysokości 12.213.103,00 zł oraz kwotę 1.237.173,78 zł ze środków funduszy strukturalnych, 2.499,44 zł środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, środki z budżetu europejskiego 74.390,18 zł.

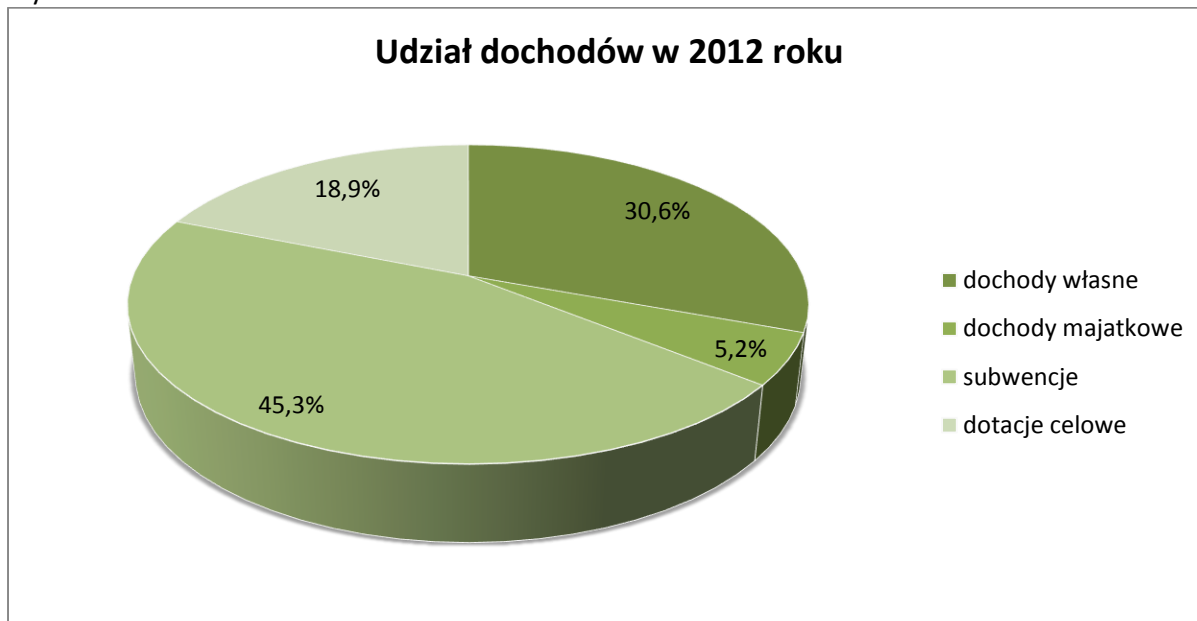
Główne inwestycje wykonane w tym rozpoczęte i zakończone w 2012 roku:

- utwardzenie działki przy ul. Dworcowej w Pruszczu, przebudowa gabinetu lekarskiego w Gminnym Ośrodku Rehabilitacji za kwotę 27.060,00 zł, budowa kanalizacji przy ul. Głównej, Sportowej i Zamkniętej za kwotę 3.690,00 zł, w ramach dotacji dla Starostwa Świeckiego „Budowa chodnika przy drodze powiatowej 1277C” za kwotę 104.921,74 zł, w ramach dotacji dla Starostwa Świeckiego „Przebudowa w ciągu dróg powiatowych nr 1266C, 1271C i 1272C na terenie Gminy Pruszcz wraz z budową ronda w miejscowości Pruszcz – II etap” za kwotę 548.912,00 zł, modernizacja samochodu OSP Pruszcz za kwotę 119 999,99 zł, modernizacja w Szkole Podstawowej w Łowinku za kwotę 44.992,50 zł, modernizacja pieca c.o. w Gimnazjum w Zbrachlinie za kwotę 30.750,00 zł, przebudowa kotłowni w Gimnazjum w Zbrachlinie za kwotę 13.954,35 zł, modernizacja świetlicy w Zawadzie za kwotę 24.999,75 zł, budowa targowiska za kwotę 18.942,00 zł, przebudowa placu zabaw w Pruszczu za kwotę 18.585,89 zł, przebudowa placu zabaw przy świetlicy w Zawadzie za kwotę 36.470,36 zł.

Źródła dochodów oraz ich udział w stosunku do całości dochodów przedstawiają się następująco:

- dochody własne 30,6%,
- dochody majątkowe 5,2%
- subwencja ogólna 45,3%,
- dotacje celowe 18,9%.

Wykres 11. Udział dochodów w 2012.

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz.

Dochody własne w największej kwocie zasiliły :

- podatek od nieruchomości 25,5% dochodów własnych,
- udział w podatku dochodowym od osób fizycznych 38,3% dochodów własnych,
- podatek rolny 18,1% dochodów własnych.

Wydatki w roku 2012 wykonano w kwocie 24.627.481,31 zł, tj. 93,1% planu, a wydatki majątkowe wyniosły 1.131.546,77 zł, co stanowi 50% planu.

W roku 2013 gmina Pruszcz uzyskała dochody w kwocie 27.190.122,34 zł, a wydatki ogółem wyniosły 25.752.088,47 zł co stanowi 94,7% wykonania. Gmina otrzymała dotacje:

- w ramach dotacji celowej z budżetu państwa na realizację zadań bieżących z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych gminie w kwocie 4.221.850,46 zł,
- w ramach dotacji celowej z budżetu państwa na realizację zadań własnych bieżących gminy w kwocie 1.139.553,84 zł,
- w ramach dotacji celowej z powiatu na zadania bieżące realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego w kwocie 86.856,33 zł,
- w ramach dotacji celowej z budżetu państwa na zadania bieżące realizowane przez gminę na podstawie porozumień z organami administracji rządowej w kwocie 13.500,00 zł,
- w ramach dotacji celowych otrzymanych z budżetu państwa na realizację zadań bieżących gmin z zakresu edukacyjnej opieki wychowawczej finansowanych w całości przez budżet państwa w ramach programów rządowych w kwocie 17.761,31 zł,

- w ramach dotacji celowej otrzymanych z budżetu państwa na realizację inwestycji i zakupów inwestycyjnych gmin w kwocie 2.400,00 zł.

Dochody bieżące w 2013 wyniosły 8.626.290,96 zł, otrzymano subwencję w wysokości 12.478.959,00 zł i środki z funduszy strukturalnych w kwocie 568.950,76 zł oraz środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w kwocie 33.999,68 zł.

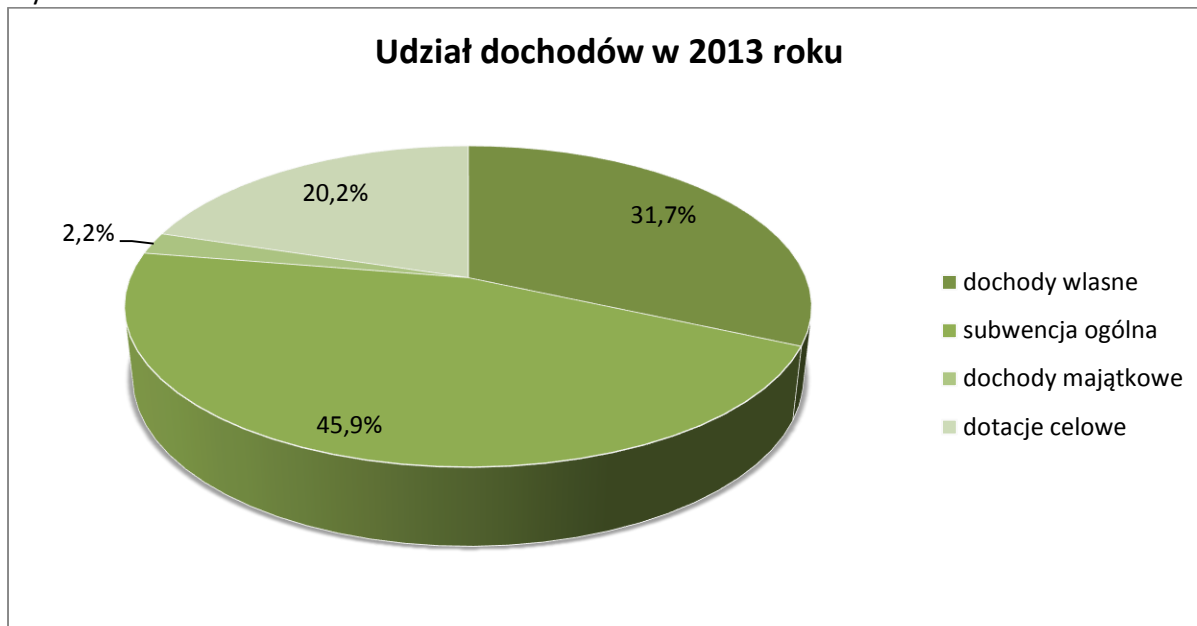
Pozyskane środki wraz ze środkami własnymi gminy pozwoliły na realizację inwestycji, w tym m.in.:

- z pomocą finansową Starostwa Powiatowego w Świeciu wyremontowano drogę Pruszcz – Trzebień za kwotę 81.888,01 zł, wyremontowano ulicę w miejscowości Pruszcz na kwotę 1.018.550,24 zł, przebudowano drogę gminną nr 031126C w miejscowości Zawada na kwotę 55.979,85 zł, sporządzono dokumentacją projektową na budowę dróg za kwotę 91.696,00 zł, remont pieca c.o. Szkoły Podstawowej w Pruszczu za kwotę 29.999,70 zł, wybudowano place zabaw w miejscowości Niewieścín, Grabówko, Brzeźno, Wałdowo, Łowin, Serock i Gołuszyce na łączną kwotę 38.739,12 zł, przebudowano świetlicę wiejską we wsi Łowin za kwotę 24.745,10 zł, w ramach funduszu celowego zakupiono samochód dla policji za kwotę 35.000,00 zł, wybudowano chodnik w wjazd przy świetlicy w Zawadzie za kwotę 10.000,00 zł, przeznaczono 148.584,00 zł na modernizację samochodu OSP Wałdowo, przebudowano i rozbudowano remizę strażacką w Serocku za kwotę 122.970,10 zł, przeprowadzono termomodernizację Sali gimnastycznej w Zbrachlinie za kwotę 69.999,71 zł, zmodernizowano świetlicę w Parlinie za kwotę 19.997,56 zł, wykonano przyłącze elektroenergetyczne do przepompowni ścieków za kwotę 16.974,00 zł.

Źródła dochodów oraz ich udział w stosunku do całości dochodów przedstawiają się następująco:

- dochody własne 31,7%,
- subwencja ogólna 45,9%,
- dochody majątkowe 2,2%
- dotacje celowe 20,2%.

Wykres 12. Udział dochodów w 2013r.

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz

Dochody własne w największej kwocie zasiliły :

- podatek od nieruchomości 25,4% dochodów własnych,
- udział w podatku dochodowym od osób fizycznych 37,2% dochodów własnych,
- podatek rolny 18,3% dochodów własnych.

Wydatki w roku 2013 wykonano w kwocie 25.742.088,47 zł, tj. 93,5% planu, a wydatki majątkowe wyniosły 1.810.435,52 zł, co stanowi 70,5% planu.

W roku 2014 Gmina Pruszcz uzyskała dochody w kwocie 28.666.919,80 zł, a wydatki ogółem wyniosły 30.013.307,40 wykonania. Gmina otrzymała środki w ramach dotacji celowych:

- otrzymane z budżetu państwa na realizację zadań bieżących z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych gminie w kwocie 4.558.554,58 zł,
- otrzymane z budżetu państwa na realizację własnych zadań bieżących gmin w kwocie 1.484.592,00 zł,
- otrzymane z powiatu na zadania bieżące realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego w kwocie 109.488,27 zł,
- otrzymane od samorządu województwa na zadania bieżące realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego w kwocie 15.163,69 zł,

- otrzymane z budżetu państwa na zadania bieżące realizowane przez gminę na podstawie porozumień z organami administracji rządowej w kwocie 1.999,98 zł,
- otrzymane z budżetu państwa na realizację inwestycji i zakupów inwestycyjnych własnych gmin w kwocie 16.110,44 zł,
- otrzymane od samorządu województwa na inwestycje realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego w kwocie 131.250,00 zł,
- otrzymane z gminy na zadania bieżące realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego w kwocie 21.053,20 zł.

Dzięki pozyskanym środkom przy jednoczesnym wkładzie własnym gmina zrealizowała inwestycje, m.in.:

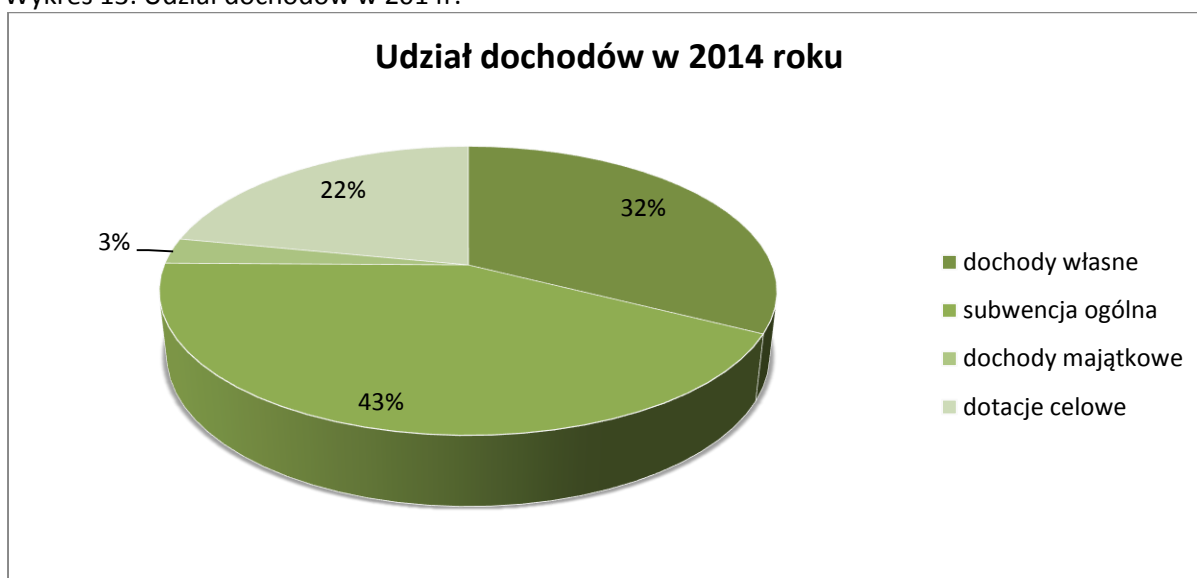
- w ramach pomocy finansowej dla Starostwa Powiatowego w Świeciu przebudowano drogi powiatowe Stążki – Gruczno oraz Pruszcz – Gołuszyce oraz Serock – Wudzyn na kwotę 950.000,00 zł, przebudowano drogi gminne (n.in. Serock ul. Krótka, Parkowa, Wąska, w Łowinku, przebudowano drogę dojazdową do miejscowości Rudki, przebudowano drogi gminne w miejscowości Pruszcz obejmującą rozbudowę skrzyżowania drogi gminnej 031114C ul. Równej z ul. Ogrodową i Okrężną wraz z przebudową ul. Ogrodowej i ul. Różanej), wykupiono grunty i działki pod drogi za łączną kwotę 1.494.020,17 zł, zmodernizowano budynek użyteczności publicznej przy ul. Głównej 33 w Pruszczu na kwotę 255.327,97 zł, zakupiono agregatu prądotwórczego za kwotę 32.370,00 zł, w ramach dotacji dla Urzędu Marszałkowskiego Infostrada Pomorza i Kujaw – eAdministracja zrealizowano program za kwotę 1.621,76 zł, zakupiono samochód dla OSP Łowinek w ramach funduszu celowego za kwotę 70.000,00 zł, dokonano termomodernizacji budynku Szkoły Podstawowej w Niewieście za kwotę 129.986,40 zł, zakupiono i zamontowano na terenie gminy sprzęt rehabilitacyjny za kwotę 6.999,93 zł, przekazano dotację dla Gminnego Ośrodka Rehabilitacji w kwocie 10.000,00 zł, dokonano budowy II etapu kanalizacji sanitarnej w aglomeracji Pruszcz, obejmującej zadanie 8,9,10,12,i 13 we wsi Pruszcz w ulicach Zamkniętej, Sportowej, kwiatowej, Wyzwolenia, Torowej oraz części ul. Głównej i Równej za kwotę 684.951,87 zł, wybudowano place zabaw w Niewieście, Grabówku, Brzeźnie, Wałdowie, Łowinku za kwotę 25.688,68 zł, wniesiono udziały do Spółki Błysk w kwocie 118.000,00 zł, przebudowano budynek kultury i sportu w ramach I etapu „Centrum Edukacji, Kultury, Sportu i Rekreacji” w Pruszczu za kwotę 310.319,93 zł, przebudowano świetlicę wiejską we wsi Łowin za kwotę 251.959,92 zł, w ramach dotacji celowej wyposażono Gminną Bibliotekę

Publiczną w kwocie 57.374,56 zł, w ramach dotacji celowej dokonano konserwacji kościoła w Topolnie w kwocie 15.000,00 zł.

Źródła dochodów oraz ich udział w stosunku do całości dochodów przedstawiają się następująco:

- dochody własne 34,1%,
- dochody majątkowe 2,8%
- subwencja ogólna 41,7%,
- dotacje celowe 21,4%.

Wykres 13. Udział dochodów w 2014r.

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz.

Dochody własne w największej kwocie zasiliły :

- podatek od nieruchomości 23,9% dochodów własnych,
- udział w podatku dochodowym od osób fizycznych 38% dochodów własnych,
- podatek rolny 16,4% dochodów własnych.

Wydatki w roku 2014 wykonano w kwocie 30.013.307,40 zł, tj. 93,4% planu, a wydatki majątkowe wyniosły 4.413.621,19 zł.

W roku 2015 Gmina Pruszcz uzyskała dochody w kwocie 31.798.464,40 zł, a wydatki ogółem wyniosły 31.451.706,51 zł, co stanowi 98,9% wykonania. Główne źródła pozyskanych dotacji celowych to:

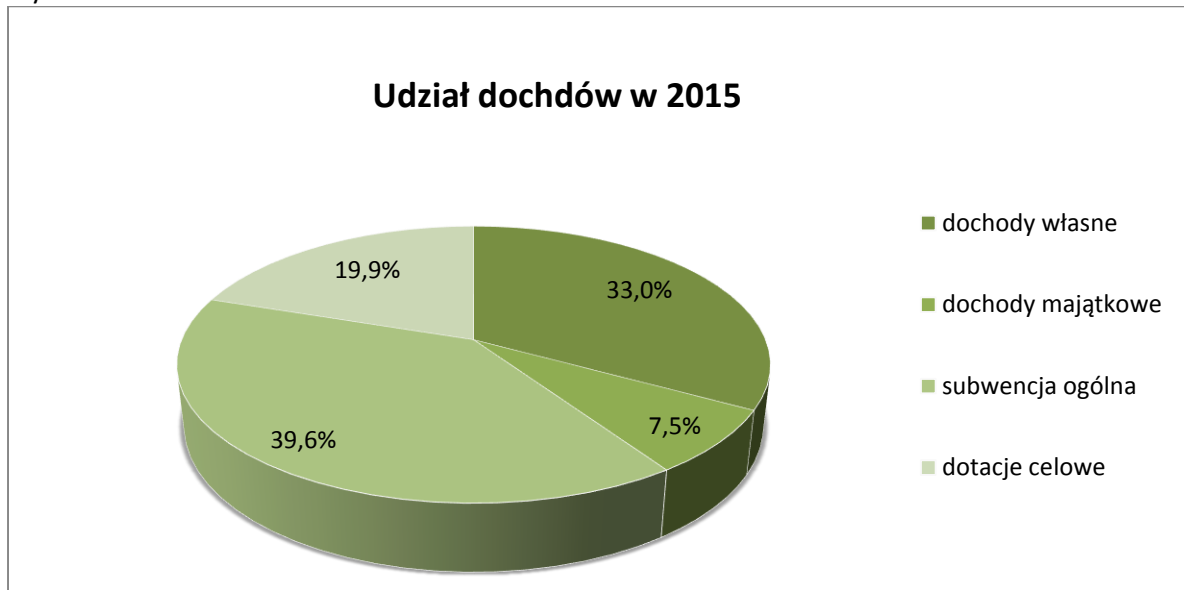
- dotacja z budżetu państwa na realizację zadań bieżących z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych gminie w kwocie 4.689.949,73 zł,
- dotacje z budżetu państwa na realizację własnych zadań bieżących gminy w kwocie 1.613.550,68 zł,
- dotacja otrzymana z powiatu na zadania bieżące realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego w kwocie 21.330,16 zł,
- dotacje z budżetu państwa na zadania bieżące realizowane przez gminę na podstawie porozumień z organami administracji rządowej w kwocie 2.000,00 zł,
- dotacje z budżetu państwa na realizację inwestycji i zakupów inwestycyjnych własnych gminy w kwocie 919.609,39 zł,
- dotacja z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jst na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych i zakupów inwestycyjnych na kwotę 310.000,00 zł,
- dotacja z gminy na zadania bieżące realizowane na podstawie porozumień między jst w kwocie 74.144,64 zł,
- dotacja z budżetu państwa na realizację zadań bieżących gmin z zakresu edukacyjnej opieki wychowawczej finansowanej w całości przez budżet państwa w ramach programów rządowych w kwocie 7.973,18 zł.

Dochody własne w 2015 roku wyniosły 10.489.082,63 zł, otrzymano subwencję w kwocie 12.582.826,00 zł i pozyskano środki z funduszy strukturalnych na kwotę 1.069.998,00 zł oraz środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w kwocie 17.999,99 zł.

Źródła dochodów oraz ich udział w stosunku do całości dochodów przedstawiają się następująco:

- dochody własne 33%,
- dochody majątkowe 7,5%
- subwencja ogólna 39,6%,
- dotacje celowe 19,9%.

Wykres 14. Udział dochodów w 2015r.

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz.

Dochody własne w największej kwocie zasiły :

- podatek od nieruchomości 23,3% dochodów własnych,
- udział w podatku dochodowym od osób fizycznych 40,8% dochodów własnych,
- podatek rolny 16% dochodów własnych.

W ramach środków zrealizowano inwestycje, tj.:

- ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej wykonano budowę II etapu kanalizacji w aglomeracji Pruszcz: ulic Zamkniętej, Sportowej, Kwiatowej, Wyzwolenia, Torowej oraz części ulicy Głównej i Równej za kwotę 1.435.244,45 zł. Przebudowano budynek kultury i sportu w ramach zadania: I etapu „Centrum Edukacji, Kultury, Sportu i Rekreacji” w Pruszczu za kwotę 192.859,97 zł. Opracowano dokumentację dla zadania „Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Pruszcz” za kwotę 25.215,00 zł.

Pozostałe zadania inwestycyjne zrealizowane w 2015 roku to m.in.:

- przebudowa dróg powiatowych nr 1036C Szumiąca -Klonowo -Stążki i nr 1282 Stążki-Gruczno etap I za kwotę 660.000,00 zł.
- przebudowa dróg gminnych na terenie gminy Pruszcz za kwotę 30.390,00 zł.

- rozbudowano i przebudowano drogi gminne w miejscowości Pruszcz obejmująca rozbudowę skrzyżowania drogi gminnej nr 031114C ul. Różanej z ul. Ogrodową i ul. Różaną za kwotę 1.842.502,14 zł.
- przebudowano drogę gminną w miejscowości Serock ul. Krótka – część II (107 mb dł.) za kwotę 120.892,92 zł.
- przebudowano drogę gminną w miejscowości Serock – ul. Wąska za kwotę 500.349,50 zł.
- w ramach dotacji dla Urzędu Marszałkowskiego zrealizowano zadanie - Infostrada Pomorza i Kujaw za kwotę 16.815,69 zł.
- wykonano kompleksową termomodernizację energetyczną budynków Gminy Pruszcz tj. szkoły podstawowej w Niewieście i Łowinku za kwotę 80.144,50 zł.
- realizowano program systemu umocowanej edukacji w województwie kujawsko-pomorskim poprzez zbudowanie systemu dystrybucji treści edukacyjnych Nr RPKPO4.02.00-04-008/13.
- dokonano przebudowy budynku Przedszkola w Serocku – budowa komina za kwotę 10.999,89 zł.
- wybudowano place zabaw za kwotę 12.747,65 zł.
- w ramach dotacji celowej wyposażono Gminną Bibliotekę Publiczną w Pruszczu za kwotę 238.596,68 zł.
- w ramach dotacji celowej wykonano zabiegi konserwatorskie Kościoła w Topolnie za kwotę 25.000,00 zł.
- dofinansowano zakup sprzętu nagłaśniającego dla zabytkowego Kościoła w Wałdowie za kwotę 2.496,90 zł.

Tabela 23. Szczegółowa analiza dochodów własnych gminy Pruszcz w latach 2012-2014.

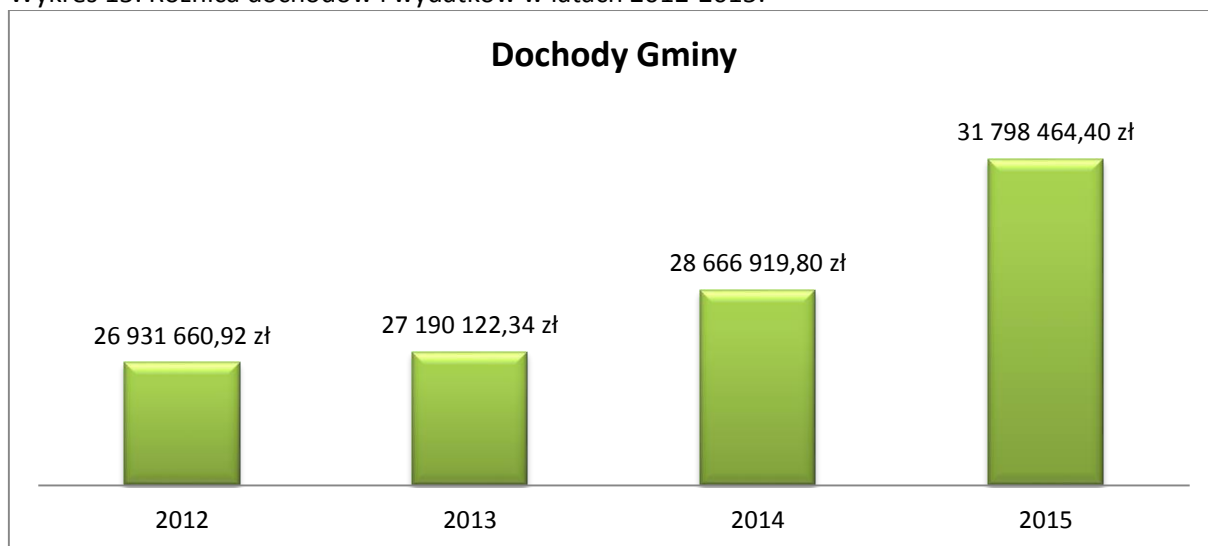
		2012	2013	2014	2015*
1	DOCHODY WŁASNE	8 255 037,03 zł	8 626 290,96 zł	9 796 992,32 zł	10 489 082,63 zł
1.1	DOCHODY BIEŻĄCE	8 090 689,95 zł	8 595 131,19 zł	9 677 932,91 zł	10 421 094,84 zł
	<i>z tego:</i>				
	podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych opłacony w formie karty podatkowej	3 142,96 zł	2 767,05 zł	2 236,72 zł	3 121,71 zł
	podatek od nieruchomości	2 107 344,58 zł	2 192 206,07 zł	2 340 702,25 zł	2 447 384,07 zł
	podatek rolny	1 498 566,31 zł	1 583 297,72 zł	1 610 062,63 zł	1 677 470,03 zł
	podatek leśny	7 474,00 zł	7 733,00 zł	7 474,00 zł	8 411,00 zł
	podatek od środków transportowych	127 531,16 zł	116 706,80 zł	126 542,45 zł	129 166,90 zł

	wpływy z opłaty skarbowej	30 033,00 zł	28 805,00 zł	22 107,00 zł	25 887,00 zł
	udział gminy w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	3 220 792,27 zł	3 309 596,95 zł	3 860 830,60 zł	4 439 583,89 zł
	<i>w tym</i>				
	<i>podatek od osób fizycznych</i>	<i>3 157 697,00 zł</i>	<i>3 210 771,00 zł</i>	<i>3 753 067,00 zł</i>	<i>4 274 463,00 zł</i>
	<i>podatek od osób prawnych</i>	<i>63 095,27 zł</i>	<i>98 825,95 zł</i>	<i>107 763,60 zł</i>	<i>165 120,89 zł*</i>
	- podatek od czynności cywilno-prawnych	138 007,50 zł	120 889,50 zł	154 419,60 zł	182 934,40 zł
	- wpływy z opłat za zezwolenia na sprzedaż alkoholu	149 369,20 zł	155 557,69 zł	150 194,34 zł	163 787,41 zł
	- wpływy związane z gromadzeniem środków z opłat i kar za korzystanie ze środowiska	60 274,07 zł	24 964,19 zł	35 564,03 zł	21 885,31 zł
	- wpływy z lokalnych opłat	163 564,60 zł	211 688,11 zł	89 482,73 zł	30 552,08 zł
	- opłaty za wywóz śmieci	0,00 zł	349 649,30 zł	814 973,36 zł	856 456,53 zł
	- czynsze i dzierżawy	160 014,72 zł	159 934,89 zł	152 592,97 zł	155 577,48 zł
	- pozostałe wpływy	424.575,58 zł	331 334,92 zł	310 750,23 zł	278 877,03 zł
1.2	DOCHODY MAJĄTKOWE	164 347,08 zł	31 159,77 zł	119 059,41 zł	67 987,79 zł
	<i>z tego:</i>				
	- wpływy ze sprzedaży wyrobów i składników majątkowych i przekształcenia	164 347,08 zł	31 159,77 zł	119 059,41 zł	67 987,79 zł
2.	DOTACJE CELOWE	5 110 221,00 zł	5 481 921,94 zł	6 338 211,78 zł	7 638 557,78 zł
	- otrzymane z budżetu państwa na realizację zadań bieżących z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych gminie	4 149 515,97 zł	4 221 850,46 zł	4 558 554,58 zł	4 689 949,73 zł
	- otrzymana z budżetu państwa na realizację własnych zadań bieżących	885 441,90 zł	1 139 553,84 zł	1 464 877,90 zł	1 613 550,68 zł
	- otrzymane z powiatu na zadania bieżące realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego	59 263,13 zł	86 856,33 zł	109 488,27	21 330,16 zł
	- otrzymane z budżetu państwa na zadania bieżące realizowane przez gminę na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	1 000,00 zł	13 500,00 zł	15 163,69	2000,00 zł
	- otrzymane z budżetu państwa na realizację zadań bieżących gmin z zakresu edukacyjnej opieki wychowawczej		17 761,31 zł	19 713,72 zł	7 973,18 zł

finansowanych w całości przez budżet państwa w ramach programów razowych				
- otrzymane z budżetu państwa na realizację inwestycji i zakupów inwestycyjnych własnych gmin		2 400,00 zł	16 110,44 zł	919 609,39 zł
- otrzymane od samorządu województwa na inwestycje realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego			131 250,00 zł	
- otrzymane z gminy na zadania bieżące realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego	15 000,00 zł		21 053,20 zł	74 144,64 zł
- otrzymane z budżetu państwa na zadania bieżące realizowane przez gminę na podstawie porozumień z organami administracji rządowej			1 999,98 zł	310 000,00 zł

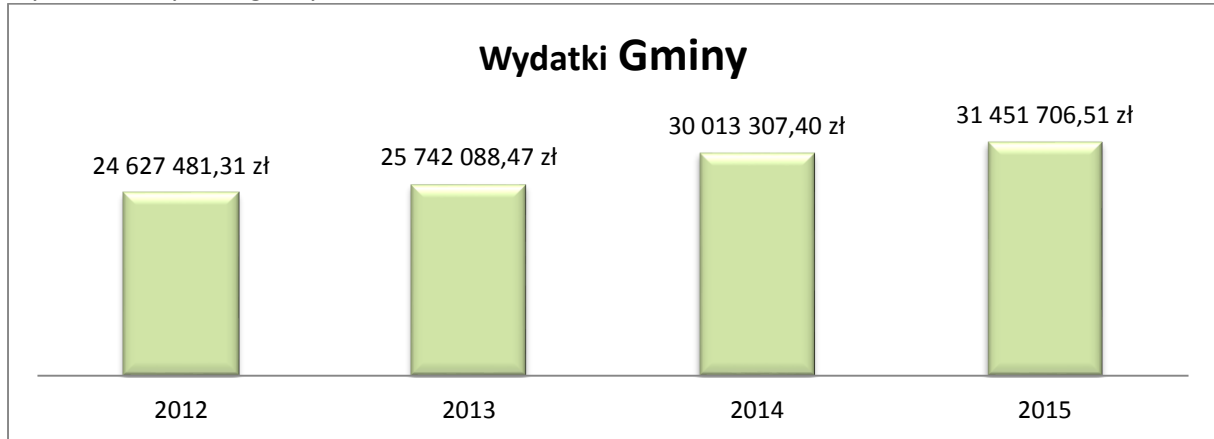
* dane uwzględnione bez ostatecznej informacji o należnych udziałach dla jst z wpływu podatku dochodowego PIT

Wykres 15. Różnica dochodów i wydatków w latach 2012-2015.

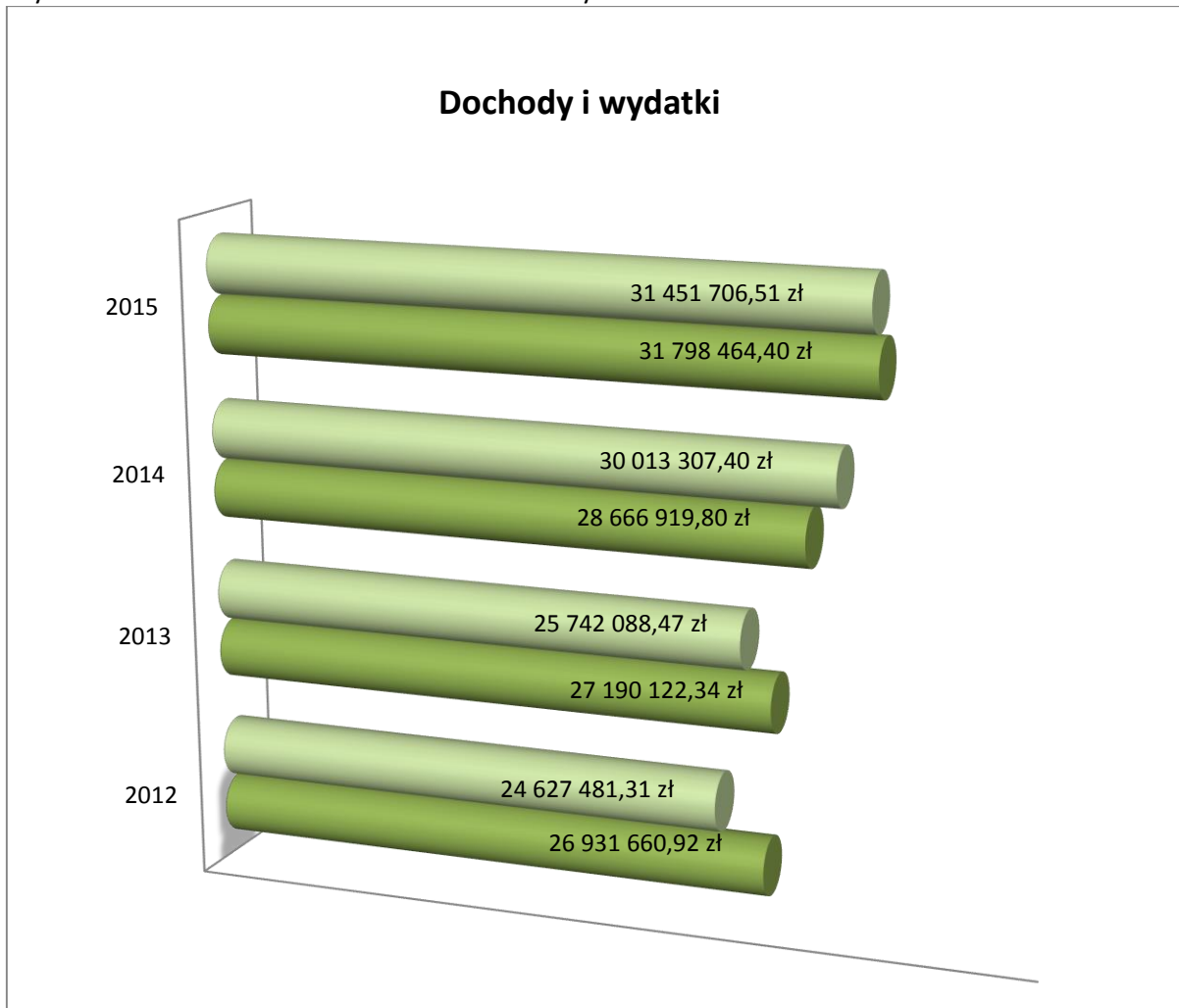
Źródło: Urząd Gminy Pruszcz.

Wykres 16. Wydatki gminy 2012-2015.

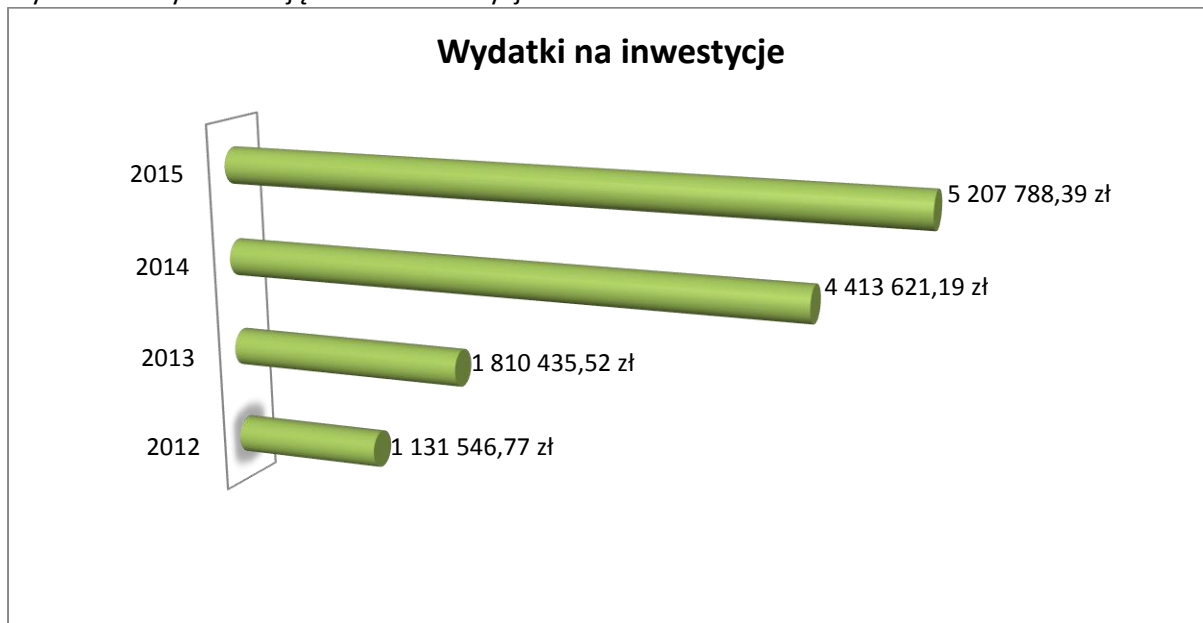
Źródło: Urząd Gminy Pruszcz.

Wykres 17. Kwota dochodów w odniesieniu do wydatków w latach 2012-2015.

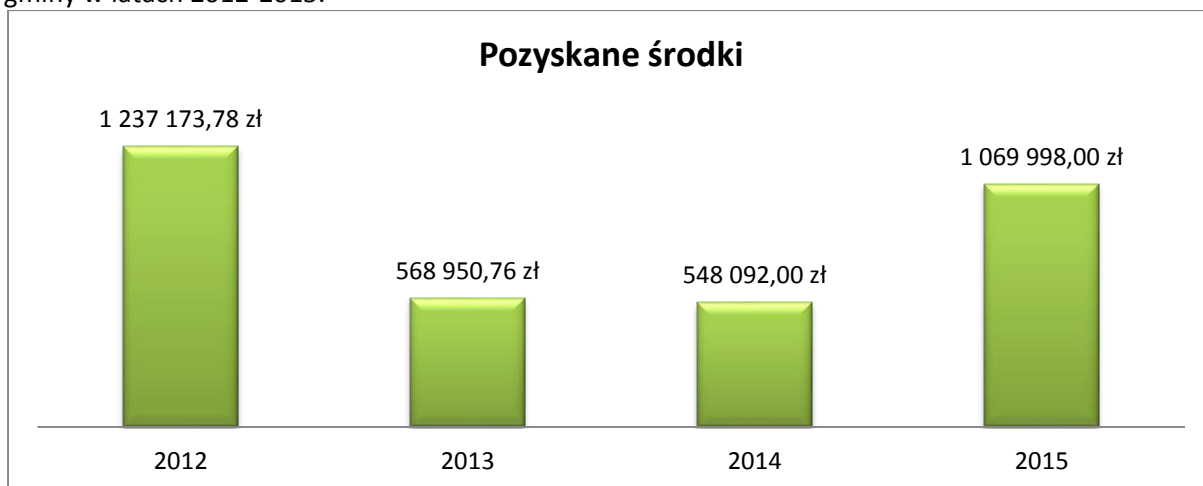
Źródło: Urząd Gminy Pruszcz.

Wykres 18. Wydatki majątkowe – inwestycje w latach 2012 – 2015.

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz.

Wykres 19. Wykaz pozyskanych środków finansowych ze środków Unii Europejskiej na inwestycje gminy w latach 2012-2015.

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz.

Tabela 24. Przeliczenie środków finansowych pozyskanych ze środków UE w latach 2012-2015 w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy.

a) W przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy:

	Liczba mieszkańców	Kwota przypadająca na 1 mieszkańca
2012	9457	139 zł
2013	9494	60 zł
2014	9437	58 zł
2015	9599	111 zł

b) W przeliczeniu na nieruchomość na terenie gminy:

	Liczba nieruchomości	Kwota przypadająca na nieruchomość
2012	2 949	445 zł
2013	2 997	190 zł
2014	3 040	180 zł
2015	3 077	348 zł

Źródło: Urząd Gminy Pruszcz.

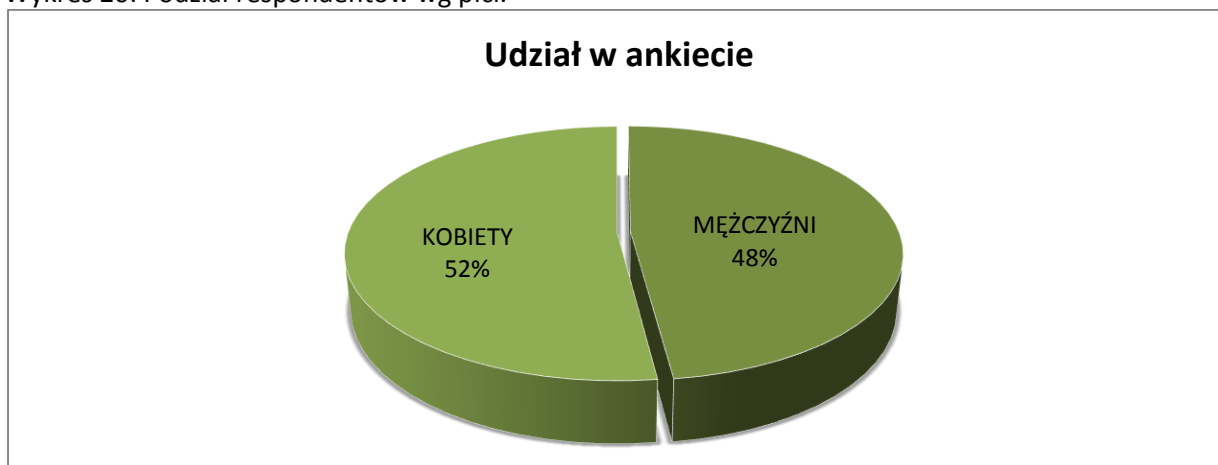
Przedstawiona analiza dochodów i wydatków gminy Pruszcz w latach 2012 - 2015 obrazuje znaczny rozwój i wzrost zadań inwestycyjnych, mających bezpośredni wpływ na życie mieszkańców.

W celu dalszego rozwoju Gminy Pruszcz zgodnie z założeniami wskazanymi w przedmiotowej strategii na kolejne lata zaplanowano inwestycje w zakresie rolnictwa i łowiectwa, transportu i łączności, w obszarze jednostek budżetowych, działalności oświaty i wychowanie, ochronie zdrowia, gospodarce komunalnej i ochronę środowiska, w zakresie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz w dziale kultury fizycznej.

4. Raport z badań ankietowych

W ramach budowy Strategii Rozwoju Gminy Pruszcz na lata 2016-2022 przeprowadzono badania opinii mieszkańców gminy na temat kierunków rozwoju. Celem badania było wskazanie słabych i mocnych stron Gminy Pruszcz, zdiagnozowanie potencjalnych szans i zagrożeń rozwoju oraz ustalenie priorytetowych obszarów strategicznych. W perspektywie tworzenia strategii rozwoju przyjęto założenie, że diagnozowanie teraźniejszości a szczególnie artykułowanie potrzeb jest przede wszystkim zadaniem mieszkańców. Przyjęcie takiej perspektywy pozwala na zbudowanie strategii uwzględniającej oczekiwania lokalnej społeczności. W celu poznania opinii społeczeństwa zostały rozdyskrebowane ankiety, które wypełniło 75 osób.

Wykres 20. Podział respondentów wg płci.

Opracowanie własne – badania ankietowe.

Ankieta składała się z trzech części. Pierwsza dotyczyła oceny jakości życia w 27 najważniejszych zakresach społeczno-gospodarczych. W drugiej części respondenci zaznaczali trzy najważniejsze ich zdaniem kierunki rozwoju, które Gmina Pruszcz powinna realizować w pierwszej kolejności. A w trzeciej części badani proponowali konkretne inwestycje.

Z przeprowadzonego badania wynikają następujące wnioski:

- Mieszkańców Gminy Pruszcz poproszono o ocenę poszczególnych obszarów jej funkcjonowania na 5-cio stopniowej skali. Ze średniej oceny wynika, że ankietowani najlepiej oceniają dostęp do obiektów handlowo-usługowych (3,88), gospodarkę odpadami (3,48), dostęp do opieki zdrowotnej (3,40).
- Do najgorzej ocenianych obszarów należą: dostępność miejsc pracy (2,34), dostępność opieki nad dziećmi do lat 3 żłobki i kluby dziecięce (2,34) oraz infrastruktura drogowa (2,36)
- Zdaniem ankietowanych, podstawowymi obszarami inwestycji w Gminie, powinny być:

Modernizacja i budowa dróg gminnych

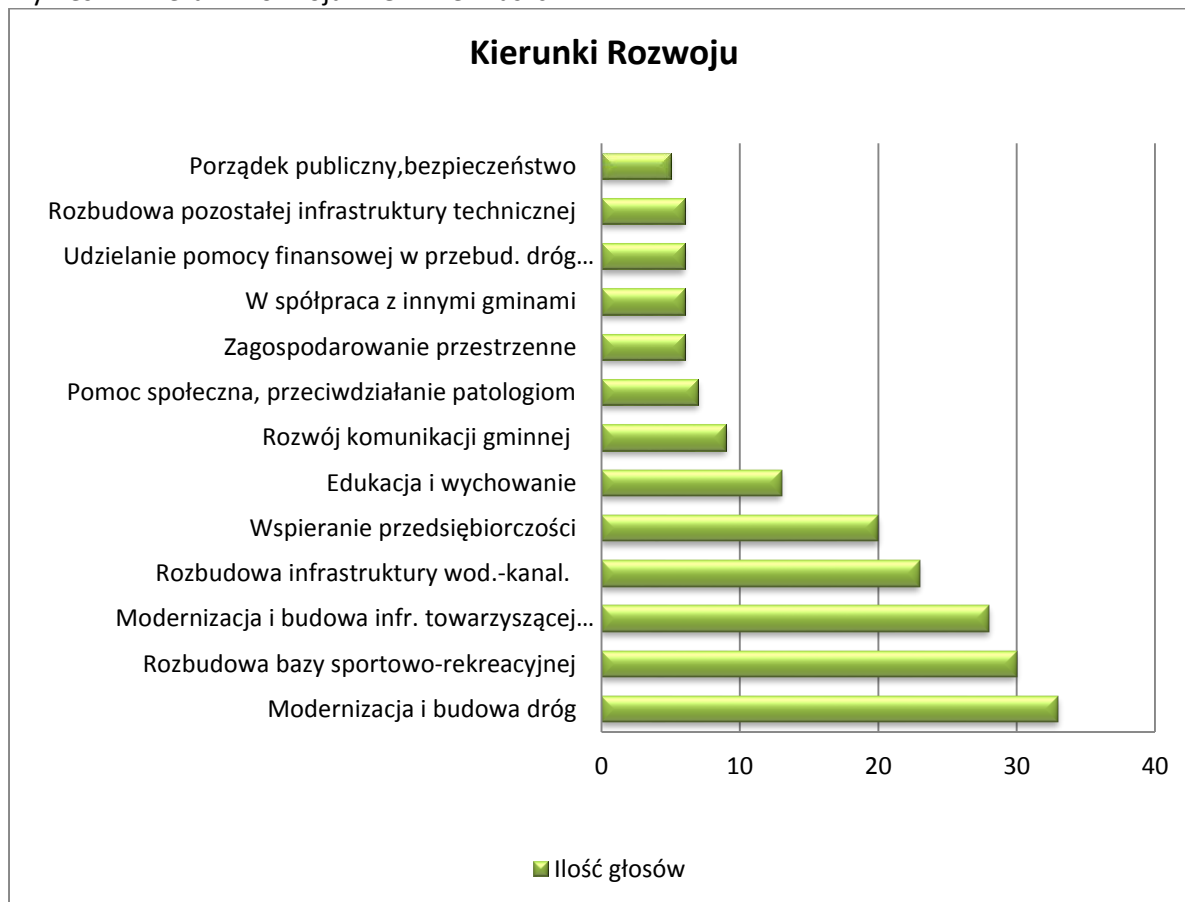
Rozbudowa bazy sportowo-rekreacyjnej

Modernizacja i budowa infrastruktury towarzyszącej drogom – ścieżki rowerowe

Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej

Wspieranie przedsiębiorczości

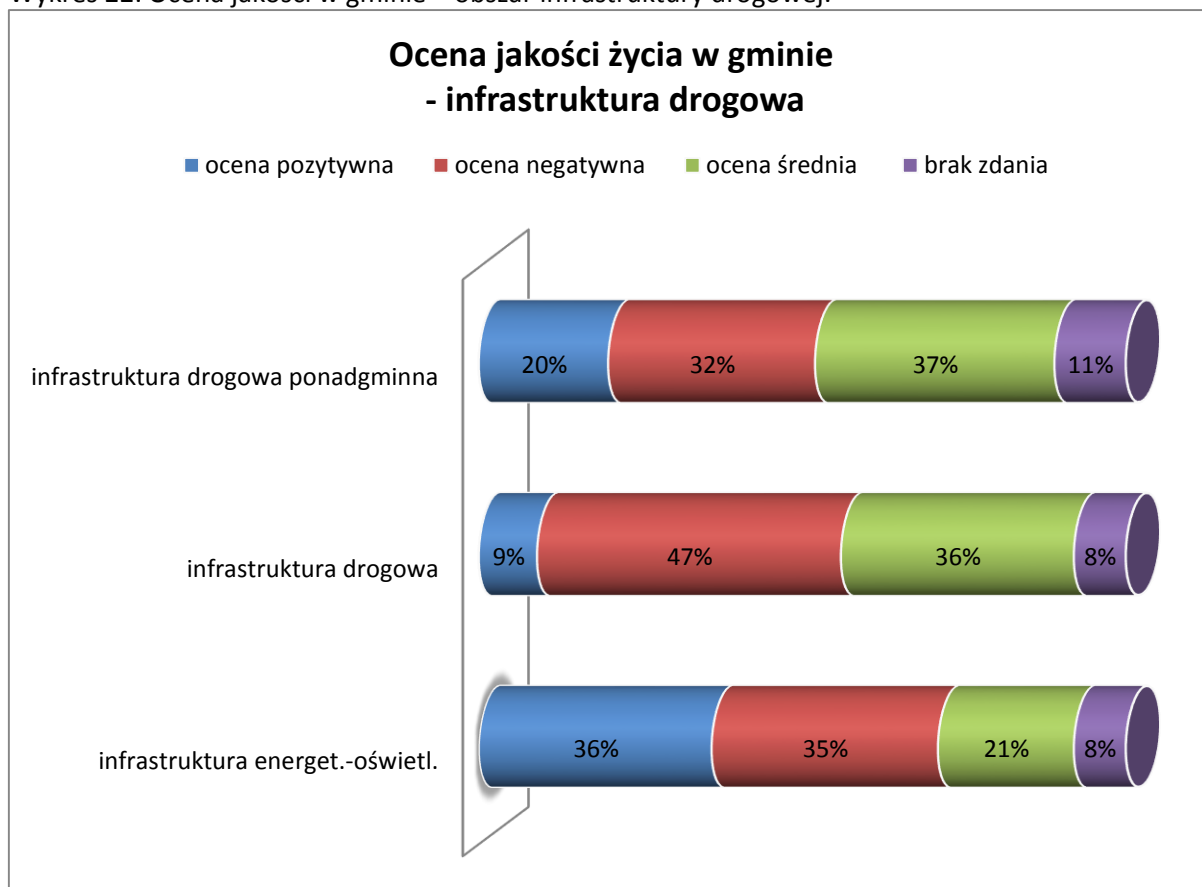
Wykres 21. Kierunki rozwoju w Gminie Pruszcz.

Opracowanie własne – badania ankietowe.

Ocena jakości życia.

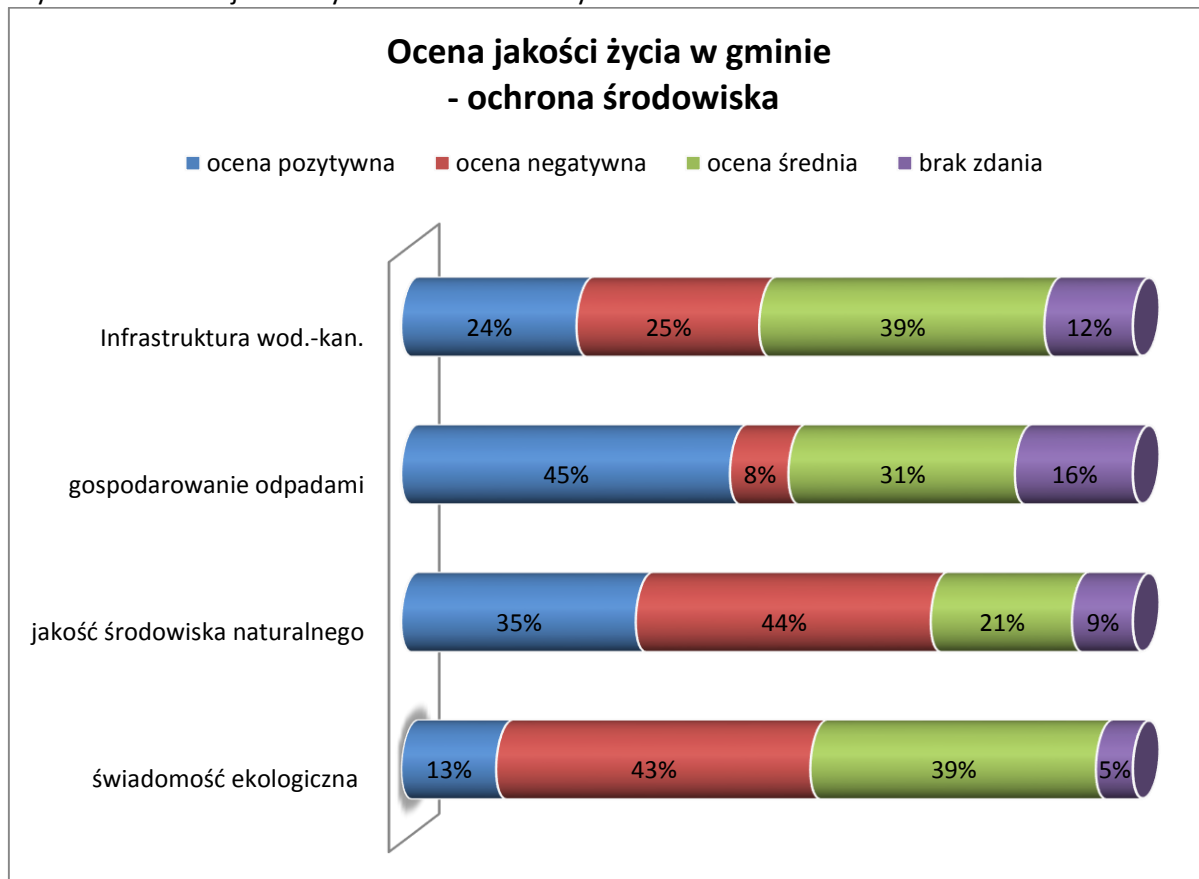
Wykres 22. Ocena jakości w gminie – obszar infrastruktury drogowej.

Opracowanie własne – badania ankietowe.

Przeprowadzone badania wskazują, że 47% respondentów negatywnie ocenia gminną infrastrukturę drogową. Należy też zauważyć, że ponad 35% mieszkańców oceniło dany obszar na ocenę średnią, co by wskazywało na stan infrastruktury do przyjęcia. Biorąc pod uwagę dane z analizy finansów Gminy Pruszcz wynika, że na przestrzeni ostatnich lat inwestowano w drogi zarówno gminne, jak i powiatowe. W ramach działań strategicznych należy dążyć do dalszej modernizacji infrastruktury drogowej.

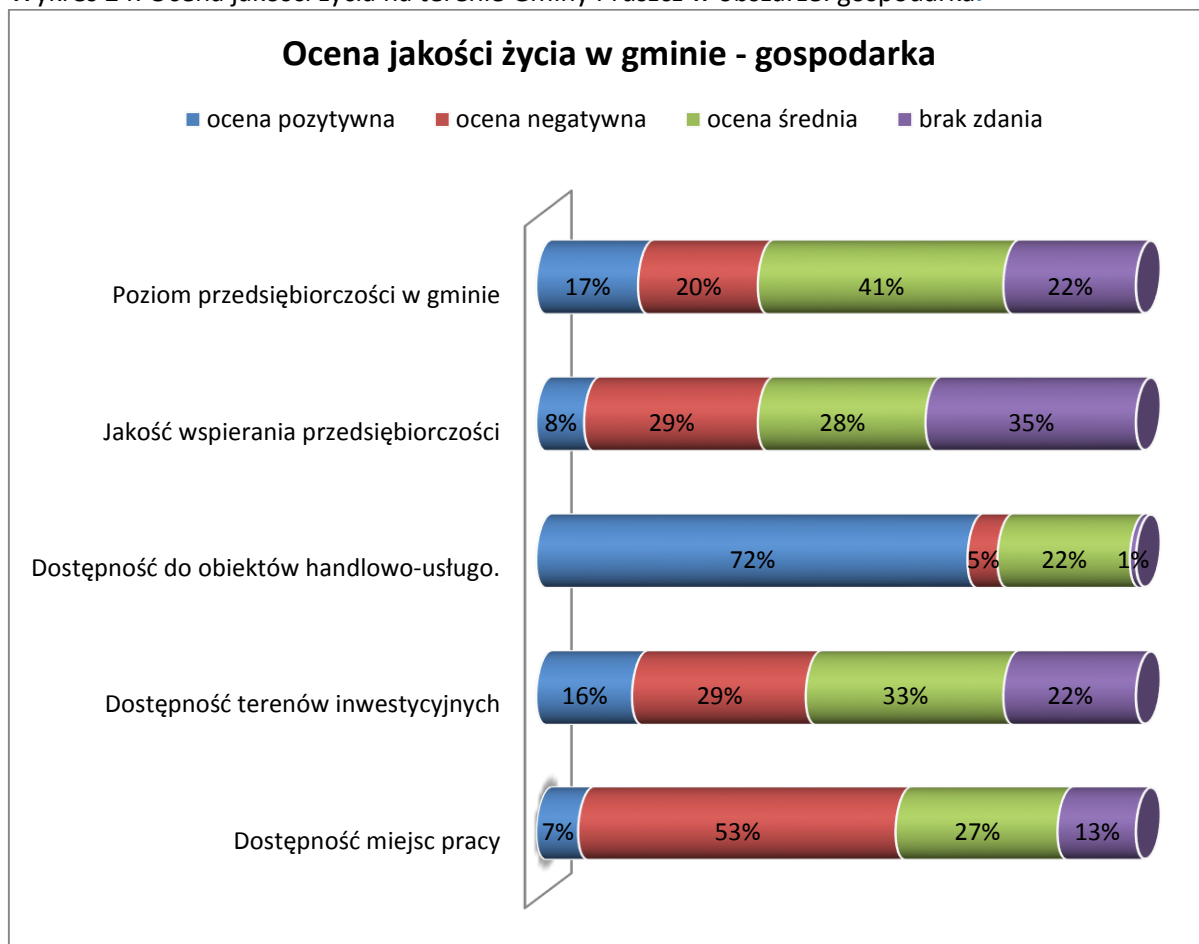
Wykres 23. Ocena jakości życia na terenie Gminy Pruszcz w obszarze: ochrona środowiska.

Opracowanie własne – badania ankietowe.

Plan strategiczny powinien uwzględniać działania proekologiczne ponieważ ok. 43% badanych ocenia negatywnie świadomość ekologiczną i jakość środowiska naturalnego. Mieszkańcy są jednak zadowolenie z polityki gospodarowania odpadami na terenie gminy. Zdania są równo podzielone jeżeli chodzi o infrastrukturę wodno-kanalizacyjną. Generalnie 39% badanych ocenia ją na średnim poziomie, jednak tylko 1% stanowi różnica pomiędzy oceną negatywną, a pozytywną. Biorąc też pod uwagę wskazane przez mieszkańców kierunki rozwoju istnieje zapotrzebowanie na inwestycje w tym zakresie.

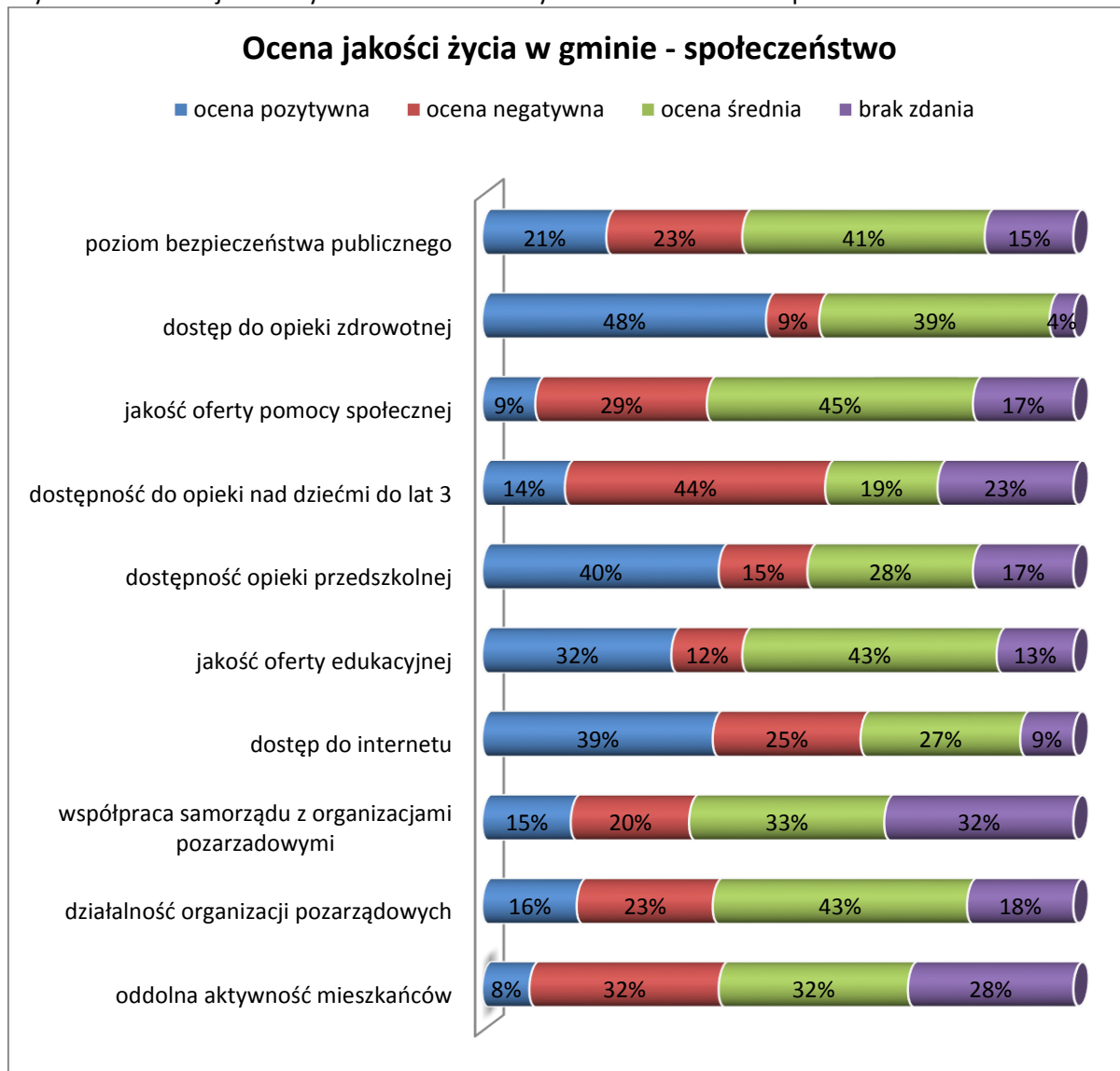
Wykres 24. Ocena jakości życia na terenie Gminy Pruszcz w obszarze: gospodarka.

Opracowanie własne – badania ankietowe.

Według badań ankietowani oczekują zwiększenia ilości miejsc pracy. Ponad połowa respondentów oceniła negatywnie ich dostępność na terenie gminy. Pomimo, że 72% mieszkańców jest zadowolona z dostępności do obiektów handlowo-usługowych, a poziom przedsiębiorczości został oceniony jako średni, to jednak obszar wspierania przedsiębiorczości oraz dostępność terenów inwestycyjnych charakteryzują się przewagą głosów negatywnych nad pozytywnymi. To zapewne przekłada się na małą atrakcyjność gospodarczą gminy.

Wykres 25. Ocena jakości życia na terenie Gminy Pruszcz w obszarze: społeczeństwo.

Opracowanie własne – badania ankietowe.

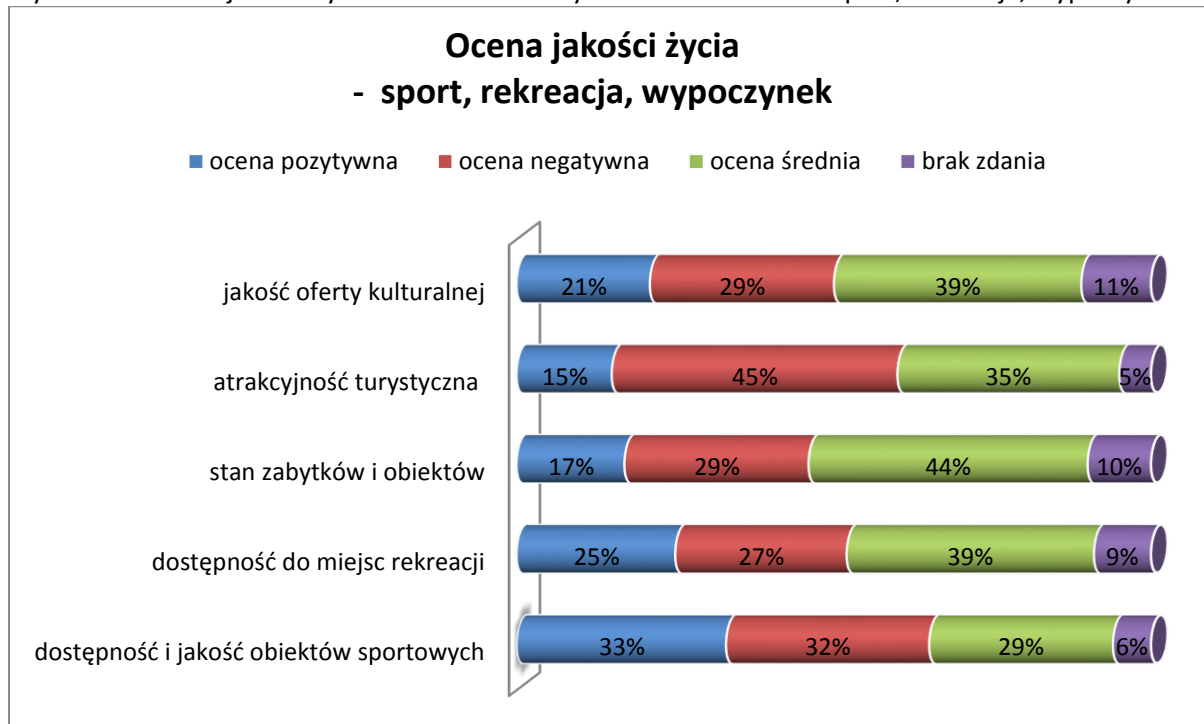
Największym problemem społecznym według respondentów jest brak oferty zapewniającej opiekę dzieciom do lat 3. Natomiast 40% badanych pozytywnie oceniło dostępność opieki przedszkolnej. Jakość edukacyjną oceniono na poziomie średnim.

Dla 48% badanych zadowalający jest dostęp do opieki zdrowotnej. Natomiast jakość oferty pomocy społecznej nie satysfakcjonuje 29% respondentów, przy czym dla 45% jest ona na średnim poziomie.

Znacznie korzystniej została oceniona strefa bezpieczeństwa publicznego uzyskując ocenę średnią.

Aktywność mieszkańców i współpracę samorządu z organizacjami oceniono na poziomie średnim. Około 30 % badanych nie ma na ten temat wyrobionego zdania, co by wskazywało w dużej mierze na brak zaangażowania w działania społeczne.

Wykres 26. Ocena jakości życia na terenie Gminy Pruszcz w obszarze: sport, rekreacja, wypoczynek.

Opracowanie własne – badania ankietowe.

Dostępność do miejsc rekreacji została oceniona na poziomie średnim. Natomiast rozkład głosów w zakresie dostępności i jakości obiektów sportowych na terenie gminy jest wyrównany. Jedna trzecia badanych ocenia tę sferę pozytywnie, jedna trzecia negatywnie i jedna trzecia średnio. Biorąc pod uwagę wybrane przez mieszkańców kierunki rozwoju, gdzie rozbudowa bazy sportowo-rekreacyjnej znalazła się na drugiej pozycji, można zauważyć, że istnieje duża potrzeba inwestowania w powyższą infrastrukturę, dla osiągnięcia wyższego poziomu technicznego.

Jakość oferty kulturalnej według badanych kształtuje się na średnim poziomie. W powiązaniu ze wskazanymi w dalszej części problemami można wnioskować, że brakuje w tym zakresie innowacyjnych propozycji.

Pomimo, że część terenów gminy położona jest w malowniczej Dolinie Dolnej Wisły, mieszkańcy negatywnie oceniają atrakcyjność turystyczną gminy. Za tą opinią idzie średnio zadowolający stan zabytków. Na takie spojrzenie ma zapewne wpływ słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna i niewystarczająca promocja atrakcji turystycznych. Biorąc pod uwagę ocenę respondentów, należy w przyszłości podjąć działania wzmacniające jakość i dostępność oferty w obszarze rekreacyjno-wypoczynkowym.

5. Analiza SWOT Gminy Pruszcz

Opracowanie strategii zostało poprzedzone przeprowadzeniem kompleksowej analizy czynników wewnętrznych i zewnętrznych związanych z rozwojem gminy. Analiza SWOT jest jedną z technik wspomagających porządkowanie danych i informacji wykorzystywaną powszechnie w uspołecznionym procesie planowania. Polega ona na ocenie szans i zagrożeń procesu rozwoju w kontekście własnych atutów (silnych stron) i słabości. Pomocnym przy identyfikacji czynników analizy był schemat dzielący czynniki analizy SWOT na cztery kategorie:

zewnętrzne pozytywne (szanse lub okazje) - kluczowe w otoczeniu czynniki, które pozwolą na utrzymanie pozycji lub jej ekspansję, a jednocześnie osłabią zagrożenia; szanse mają pozytywny wpływ na rozwój i pokonywanie barier płynących z otoczenia.

zewnętrzne negatywne (zagrożenia) - zidentyfikowane w otoczeniu kluczowe czynniki, które są przeszkodą dla utrzymania pozycji, rozwoju lub ekspansji. Zagrożenia mają negatywny wpływ przede wszystkim na utrzymanie pozycji, jak również na perspektywy rozwoju. Skuteczna ich identyfikacja jest podstawą opracowania prawidłowej strategii. Czynniki zewnętrzne mogą w jednym przypadku być szansą, a w innych są zagrożeniem.

wewnętrzne pozytywne (mocne strony) - identyfikacja mocnych stron wynika ze znajomości przedmiotu analizy. Im ta znajomość jest głębsza, tym wynik analizy jest bardziej efektywny. Mocne strony zależą od rodzaju przedmiotu analizy. Praktycznie w każdym przypadku mocne strony są wynikiem wszelkiego rodzaju zasobów i kwalifikacji przedmiotu analizy.

wewnętrzne negatywne (słabe strony) - identyfikacja słabych stron przebiega podobnie jak identyfikacja mocnych stron przedmiotu analizy i jest wynikiem znajomości przedmiotu analizy. Praktycznie w każdym przypadku mocne strony są wynikiem braku różnego rodzaju zasobów i kwalifikacji przedmiotu analizy.

Tabela 25. Analiza SWOT - obszar społeczny.

Silne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostęp do edukacji podstawowej i gimnazjalnej 2. Dostęp do placówek służby zdrowia 3. Dostęp do nowego budynku biblioteki 4. Ilość placów zabaw 5. Aktywne społeczeństwo (działalność organizacji pozarządowych, wiejskich, klubów sportowych, grup artystycznych) 6. Doświadczenie liderów w realizacji operacji, pozyskiwaniu środków unijnych. 7. Tradycje ludowe, obyczaje, 8. Potencjał do wytwarzania produktów lokalnych 9. Umiejscowienie na terenie placówek DPS, MOO, Gminny Ośrodek Rehabilitacyjny 10. Wysoki poziom wykształcenia OSP 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak dostępu do szkolnictwa ponadgimnazjalnego na terenie gminy 2. Brak placówek zapewniających opiekę dzieciom do lat 3 3. Ograniczona ilość miejsc w przedszkolach 4. Niezadowalający stan techniczny i funkcjonalność obiektów oświatowych 5. Brak placówek zapewniających dzienną opiekę dla osób starszych 6. Niewystarczająca ilość obiektów sportowo-rekreacyjnych 7. Ograniczony dostęp do poradnictwa specjalistycznego dla mieszkańców gminy 8. Ograniczona ilość opiekunów środowiskowych dla osób starszych i schorowanych 9. Niewystarczająca ilość lokali socjalnych 10. Niewystarczająca ilość terenów rekreacyjno- sportowych 11. Niewykorzystane świetlice wiejskie, wymagające przystosowania technicznego i funkcjonalnego 12. Niewystarczająca ilość ofert spędzania wolnego czasu 13. Niewystarczająca ilość inicjatyw integracyjnych dla osób niepełnosprawnych 14. Brak ścieżek rowerowych 15. Mała liczba lekarzy specjalistów 16. Brak wystarczających działań z profilaktyki zdrowotnej 17. Mała współpraca między organizacjami 18. Małe zaangażowanie mieszkańców Brak wsparcia instytucjonalnego dla rozwoju produktu lokalnego 19. Brak ekspertów/praktyków w zakresie Ekonomii Społecznej 20. Znaczący stopień bezrobocia
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Możliwość pozyskania bezzwrotnych środków UE 2. Realizowanie programów edukacyjnych 3. Rosnąca świadomość mieszkańców 4. Zainteresowanie gminą jako atrakcyjnym miejscem zamieszkania/promocja gminy 5. Tworzenie nowych miejsc pracy 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost patologii społecznej (uzależnienia, przemoc, bieda) 2. Starzejące się społeczeństwo 3. Migracja zarobkowa 4. Likwidowanie wiejskich placówek oświaty 5. Zanik tradycji i więzi społecznych

Opracowanie własne.

Tabela 26. Środowisko naturalne oraz Infrastruktura techniczna

Silne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobry układ sieci osadniczej 2. Dobry układ drogowy 3. Zwodociągowanie gminy 4. Istniejące oczyszczalnie ścieków 5. Dobrze zorganizowana selektywna zbiórka odpadów 6. Usystematyzowana gospodarka odpadami 7. Skanalizowana aglomeracja Pruszcz 8. Składowisko Odpadów Niebezpiecznych 9. Atrakcyjne położenie części gminy w Dolinie Dolnej Wisły (obszar Natura 2000) 10. Bogate zasoby dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego (częściowe położenie w Dolinie Wisły, zabytki, kościoły) 11. Zamknięte składowisko. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niezadawalający stan techniczny dróg, istniejących chodników 2. Niezadawalająca ilość chodników 3. Brak ścieżek rowerowych 4. Niewystarczający poziom kanalizacji sanitarnej, deszczowej na obszarze gminy 5. Mała ilość przydomowych oczyszczalni 6. Brak gazyfikacji 7. Duża ilość azbestu koniecznego do likwidacji 8. Mała ilość niskoemisyjnych urządzeń grzewczych 9. Mała ilość zastosowań odnawialnych źródeł energii 10. Niski poziom w zakresie edukacji ekologicznej 11. Istniejące dzikie wysypiska śmieci 12. Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna 13. Niski wskaźnik lesistości 14. Brak bezkolizyjnych skrzyżowań na przejazdach PKP w Pruszczu 15. Brak dostępu do szybkiego (szerokopasmowego) internetu 16. Niewystarczający teren pod cmentarze 17. Niewystarczające nakłady na ochronę zabytków
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrastająca atrakcyjność środowiska naturalnego 2. Dostępność środków unijnych 3. Programy budujące świadomość ekologiczną społeczeństwa 4. Produkcja żywności ekologicznej 5. Rozwój turystyki weekendowej i agroturystyki 6. Rozwój odnawialnych źródeł energii 7. Rozwój przedsiębiorczości wdrażającej nowoczesne technologie ekologiczne 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Trudne procedury aplikacyjne o środki unijne 2. Budowa S5 dla Niewieścina i Zbrachlina 3. Niewystarczający monitoring zagrożeń dla środowiska 4. Zły wpływ gospodarki 5. Intensyfikacja gospodarki rolnej (pogorszenie stanu środowiska)

Opracowanie własne.

Tabela 27. Obszar gospodarczy.

Silne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobre położenie komunikacyjne (PKP, sieć dróg , projektowana S5) 2. Rozwinięte przetwórstwo mięsne, spożywcze 3. Rozwinięta baza usługowo – handlowa 4. Korzystne warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa ekologicznego 5. Potencjał rolniczy 6. Produkty, które mogą stać się marką obszaru 7. Potencjał siły nabywczej 8. Miejscowe Plany Zagospodarowania przestrzennego w Pruszczu (do uszczegółowienia) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mało atrakcyjne połączenie Pruszcz – Świecie 2. Niewystarczająca ilość miejsc pracy 3. Niski poziom działalności innowacyjnej 4. Niewystarczające wykorzystanie potencjału produktów lokalnych 5. Brak targowiska 6. Mało rozwinięta przedsiębiorczość społeczna 7. Brak przemysłowych terenów inwestycyjnych w obszarze projektowanej S5 8. Ograniczona możliwość uzbrojenia nowych terenów pod inwestycje 9. Brak wyspecjalizowanych pracowników 10. Niewystarczająca współpraca między podmiotami zajmującymi się produktami lokalnymi 11. Niewystarczająca wiedza i słaba informacja o źródłach finansowanych 12. Rozproszona promocja
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa S5 2. Wyznaczenie nowych terenów inwestycyjnych w obrębie S5 3. Bliskość dużych miejscowości 4. Środki zewnętrzne na wsparcie inwestycji mikro i małych przedsiębiorstw 5. Wsparcie środków unijnych dla przemysłu przetwórczego 6. Coraz większa świadomość społeczna w zakresie zdrowego odżywiania 7. Produkcja spożywcza ekologiczna, produkty lokalne, tradycyjne 8. Potencjalny rynek zbytu dla produktów w lokalnych – otoczenie dużych miast Bydgoszcz, Toruń, Świecie 9. Rosnące zainteresowanie przedsiębiorstw, pracowników innowacjami 10. Utworzenie inkubatora dla małych przedsiębiorstw w gminach wiejskich 11. Rozwój istniejącej infrastruktury 12. Budowa elektrowni wiatrowych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczająca ilość podmiotów gospodarczych zapewniających miejsca pracy 2. Niewystarczający poziom pracowników z kwalifikacjami odpowiadającymi potrzebom rynku pracy 3. Niewielkie zainteresowanie inwestorów zewnętrznych 4. Niewystarczająca promocja terenów inwestycyjnych 5. Niestabilność prawa 6. Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej 7. Zbyt wysokie wymagania sanitarne i skarbowe 8. Biurokracja w zakładaniu i prowadzeniu firmy 9. Konkurencja na rynku 10. Emigracja zarobkowa 11. Ubożenie społeczeństwa

Opracowanie własne.

6. Analiza problemów oraz uwarunkowań zewnętrznych

6.1. Informacje ogólne

Analizę problemów oparto na informacjach zebranych od mieszkańców Gminy Pruszcz podczas warsztatów strategicznych poprzez dokonanie analizy SWOT oraz analizy przyczynowo – skutkowej najważniejszych problemów rozwojowych Gminy. Ponadto opinie mieszkańców zostały zbadane w formie ankietowej.

Tabela 28. Logiczna struktura planowania strategicznego.

Analiza	ANALIZA PROBLEMÓW <ul style="list-style-type: none"> • Identyfikacja problemów • Poszukiwanie powiązań pomiędzy przyczynami i skutkami 	Obszary priorytetowe	LOGICZNA STRUKTURA <ul style="list-style-type: none"> • Struktura strategii • Wewnętrzne uporządkowanie priorytetów • Określenie celów i mierzalnych wskaźników
Wnioskowanie	ANALIZA CELÓW <ul style="list-style-type: none"> • Wyznaczenie celów w oparciu o zidentyfikowane problemy • Poszukiwanie powiązań pomiędzy środkami a efektami 	Harmonogram	PORZĄDKOWANIE CZYNNOŚCI <ul style="list-style-type: none"> • Określenie harmonogramu zadań/projektów • Oszacowanie czasu ich trwania • Określenie krytycznych etapów oraz przypisanie odpowiedzialności
Wybór	ANALIZA STRATEGII <ul style="list-style-type: none"> • Identyfikacja różnych rozwiązań służących osiągnięciu celów • Określenie celów ogólnych i szczegółowych 	Konieczne zasoby	PLANOWANIE ZASOBÓW <ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie potrzebnych zasobów oraz budżetu na podstawie listy zadań/projektów

Analiza problemów jest ważnym etapem budowania strategii rozwoju gminy, dzięki któremu dokonuje się identyfikacji kluczowych problemów rozwojowych gminy, wynikających zarówno z danych zebranych w diagnozie, jak i opinii mieszkańców gminy oceniających możliwości rozwojowe gminy. Kluczowe problemy są istotne dla większości mieszkańców Gminy i wymagają interwencji na poziomie samorządu lokalnego.

Analiza problemów przeprowadzona przez mieszkańców po wcześniejszej prezentacji diagnozy i realnych danych statystycznych składała się z następujących etapów:

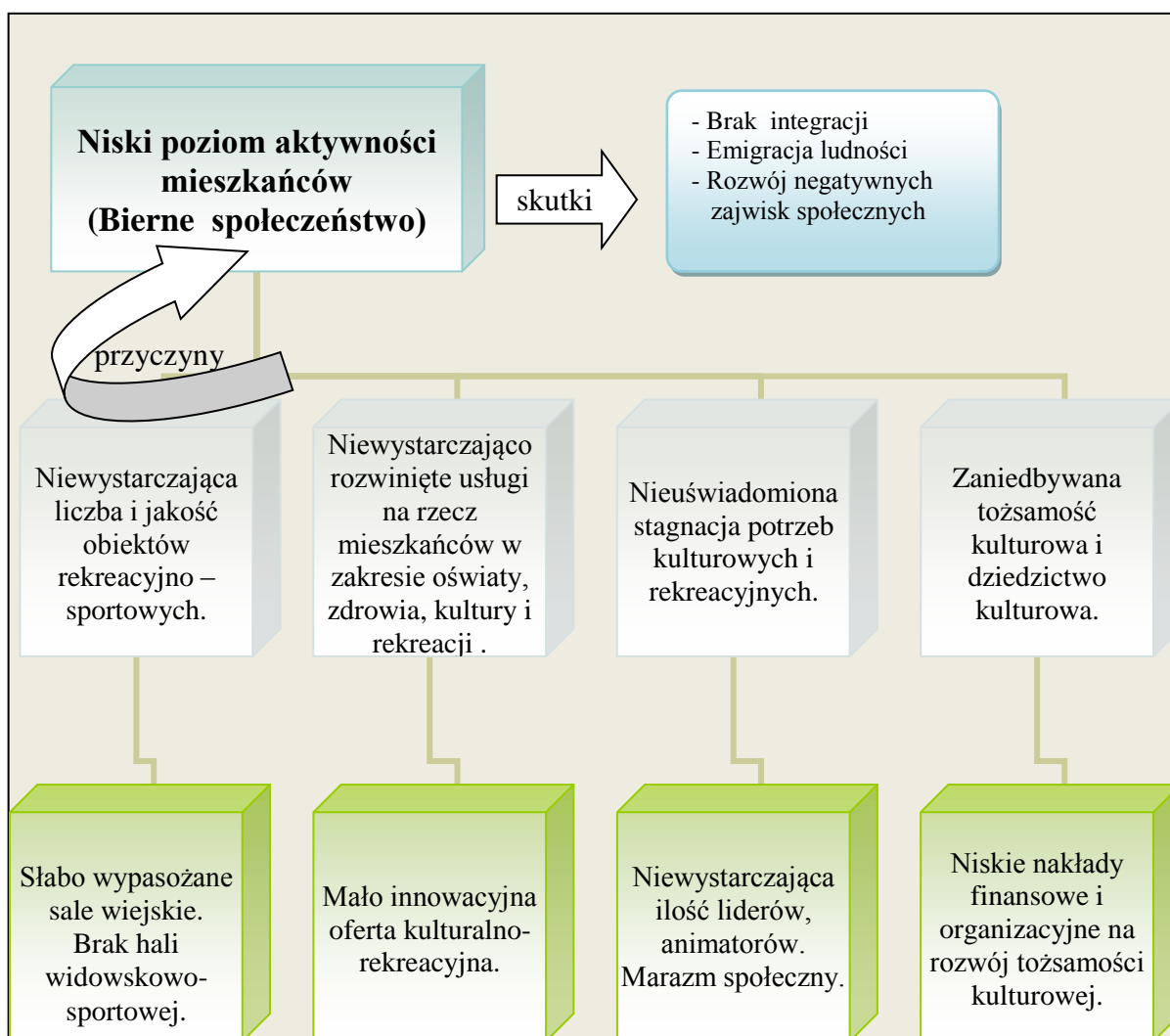
1. Przegląd aktualnej sytuacji gminy

2. Przedyskutowanie przyczyn oraz czynników wpływających na każdy z podstawowych problemów
3. Określenie problemów kluczowych.
4. Określenie każdego z podstawowych problemów w relacji powiązań przyczynowo - skutkowych.
5. Skonstruowanie schematu blokowego, przedstawiającego całościowo relacje przyczyn i skutków poszczególnych problemów.
6. Przegląd grafu z punktu widzenia logiki związków przyczyn i skutków („jeśli – to”).

6.2. Obraz zidentyfikowanych problemów mieszkańców Gminy Pruszcz

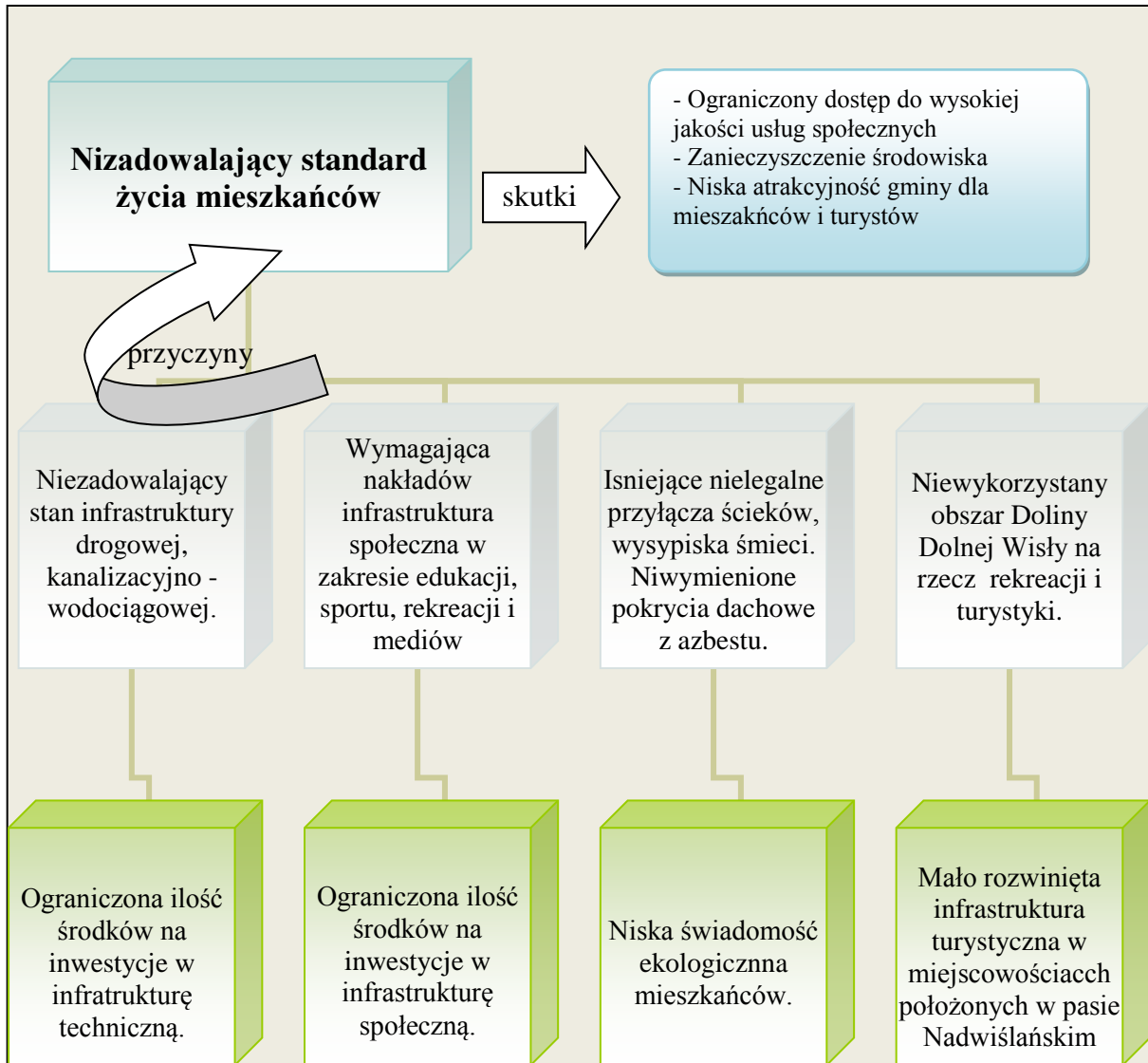
Trzy kluczowe problemy w istotnych obszarach, pokazujące relacje przyczynowo-skutkowe.

Diagram 1. Drzewo problemów w obszarze społecznym

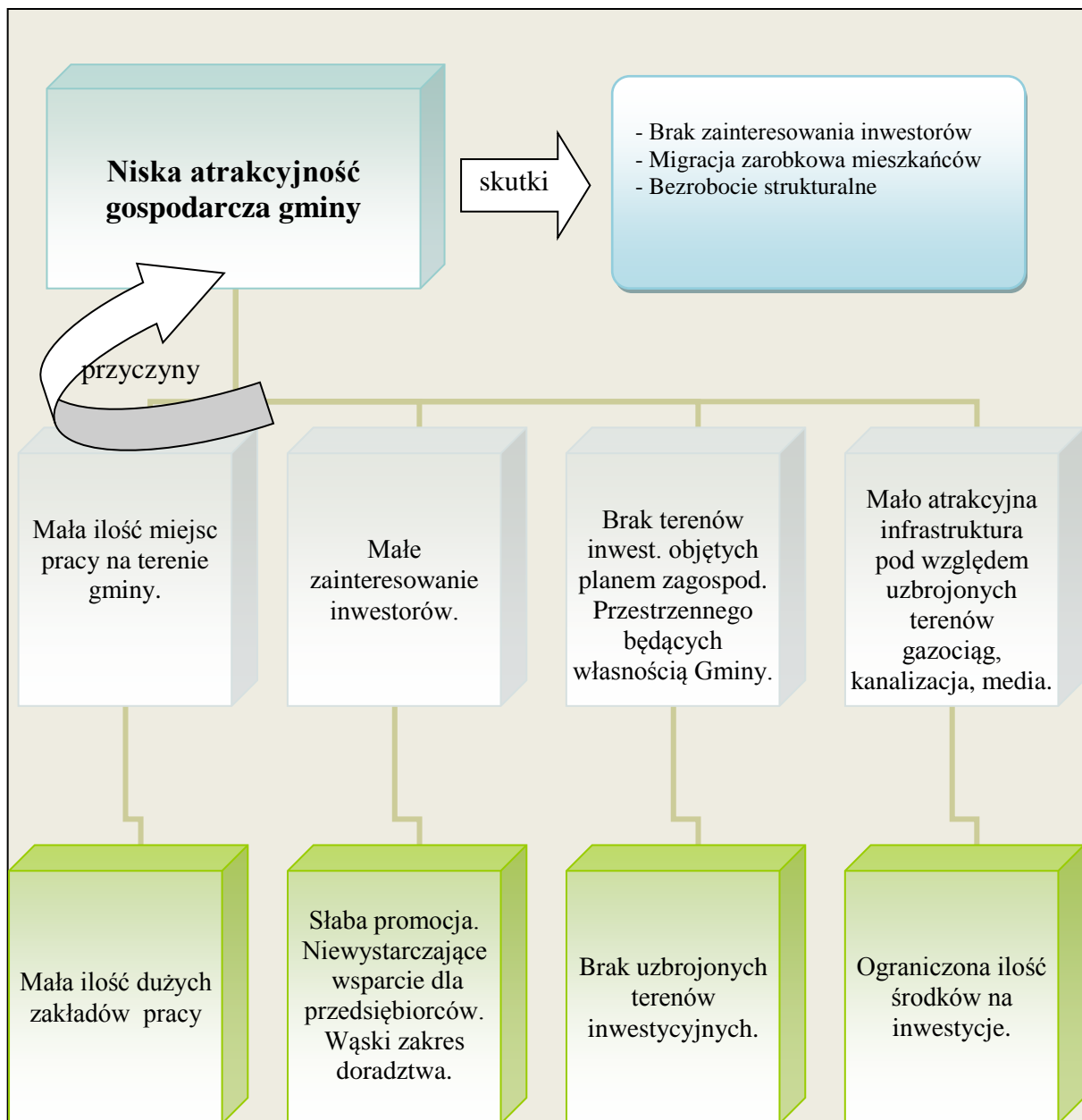
Opracowanie własne.

Diagram 2. Drzewo problemów w obszarze „Środowisko naturalne oraz infrastruktura techniczna”

Opracowanie własne.

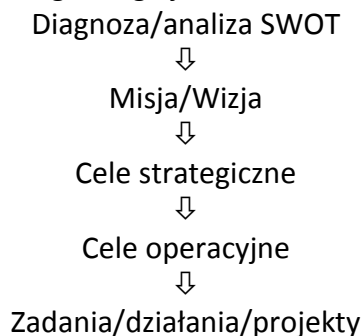
Diagram 3. Drzewo problemów w obszarze „Gospodarka i przedsiębiorczość”

Opracowanie własne.

7. Wizja i misja Gminy Pruszcz

Typowy proces planowania strategicznego jest realizowany według następującej sekwencji

Określenie **WIZJI** jest pierwszym elementem planu strategicznego, określającym pożądany stan docelowy gminy, do którego będzie się dążyć poprzez realizację strategii. Z wizji wynikają cele strategiczne, z nich zaś cele operacyjne, które na ostatnim etapie planowania są przekładane na konkretne zadania, działania i projekty. W typowym procesie budowania strategii wyznaczanie **wizji rozwoju** to określanie pożądanego stanu docelowego w perspektywie kilku – kilkunastu lat. Wizja zawiera też uwarunkowania, które służą do wyboru i formułowania realnych priorytetów strategicznych.

Wizja Rozwoju Gminy Pruszcz GMINA PRUSZCZ NOWOCZESNA, EKOLOGICZNA, PRZYJAZNA DLA MIESZKAŃCÓW I PRZEDSIĘBIORCÓW

Misja odnosi się do podmiotu odpowiedzialnego za wdrażanie strategii i dlatego **określa ona rolę lub deklarowany sposób działania gminy w osiągnięciu stanu docelowego** (celów strategicznych, dalekosiężnych).

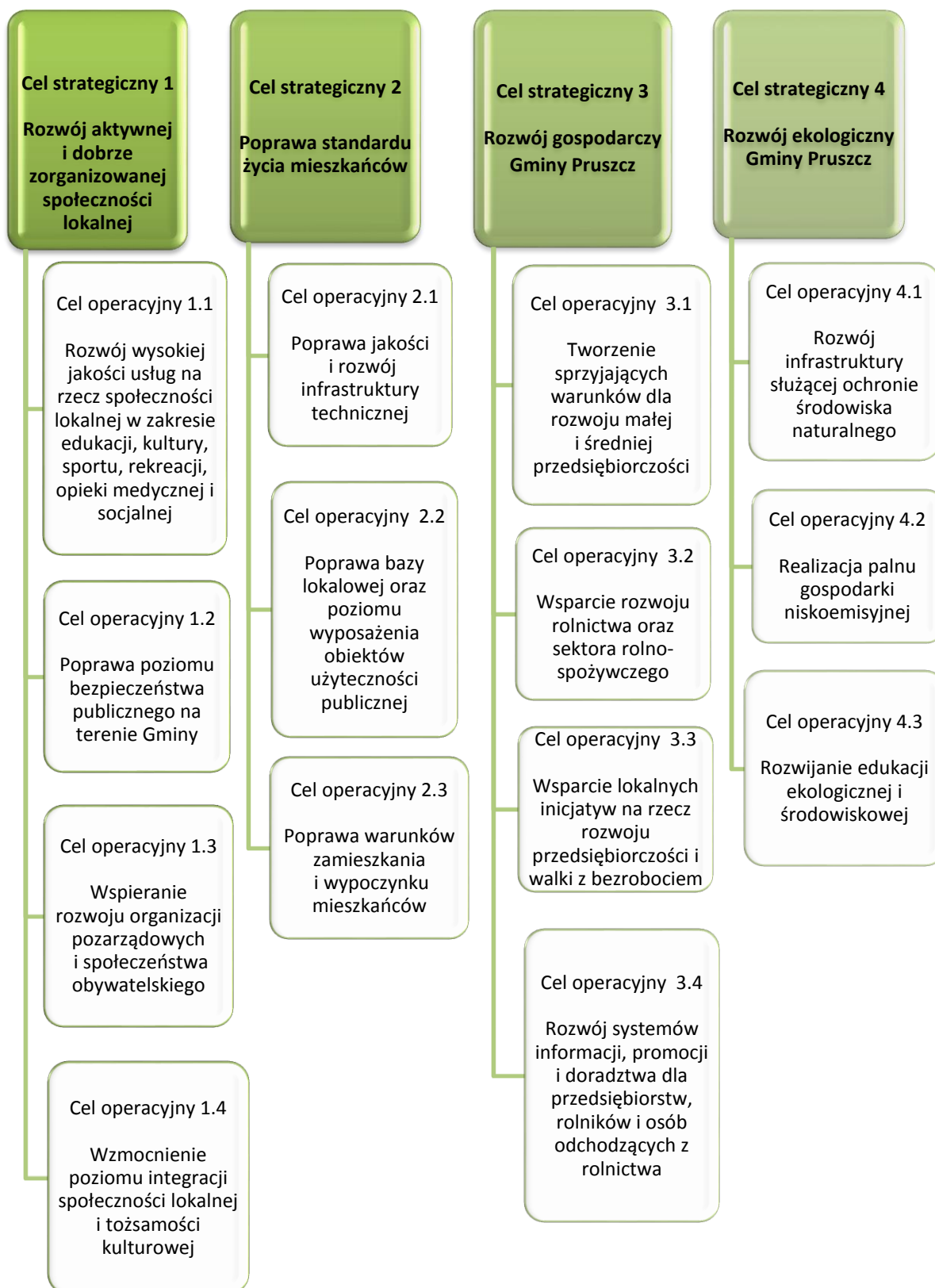
Misja

Misją Gminy Pruszcz jest integrować mieszkańców wokół wspólnych problemów i rozwijać się w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju, gdzie zachowana jest stabilna równowaga pomiędzy zaspokajaniem potrzeb społeczności lokalnych, rozwojem gospodarki oraz ochroną środowiska.

Wizja i misja zostały wytyczone z udziałem liderów społeczności lokalnej Gminy Pruszcz podczas warsztatów strategicznych.

8. Cele strategiczne, operacyjne i zadania

Diagram 4. Cele strategiczne i operacyjne.

CEL STRATEGICZNY 1	
Rozwój aktywnej i dobrze zorganizowanej społeczności lokalnej	
<p>Cel operacyjny 1.1.</p> <p>Rozwój wysokiej jakości usług na rzecz społeczności lokalnej w zakresie edukacji, kultury, sportu, rekreacji, opieki medycznej i socjalnej</p>	<p>Zadania:</p> <p>1.1.1. Rozszerzenie oferty działalności pozalekcyjnej</p> <p>1.1.2. Wsparcie organizacyjne i finansowe kół zainteresowań</p> <p>1.1.3. Realizacja „Strategii Rozwoju dla Gminnej Biblioteki Publicznej”</p> <p>1.1.4. Promocja i wsparcie różnych form kształcenia ustawicznego</p> <p>1.1.5. Wzbogacenie i uatrakcyjnienie oferty placówek kultury dla różnych grup wiekowych mieszkańców gminy, rozwój oferty kulturalnej o znaczeniu lokalnym,</p> <p>1.1.6. Wspieranie działalności klubów i stowarzyszeń sportowych</p> <p>1.1.7. Stworzenie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców gminy</p> <p>1.1.8. Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców gminy</p> <p>1.1.9. Zwiększenie dostępności usług medycznych na poziomie specjalistycznym (zwiększenie liczby lekarzy specjalistów w placówkach medycznych działających na terenie gminy Pruszcz)</p> <p>1.1.10. Rozwój profilaktyki zdrowotnej i promocji zdrowia oraz aktywności fizycznej</p> <p>1.1.11. Rozwój efektywnego systemu pomocy społecznej w gminie</p> <p>1.1.12. Rozwój form opieki dla realizacji potrzeb starzejącego się społeczeństwa i ludności niesamodzielnej</p> <p>1.1.13. Budowa systemu wspierania rodziny</p> <p>1.1.14. Polepszenie dostępu do usług edukacyjnych w zakresie wychowania przedszkolnego</p> <p>1.1.15. Wsparcie osób pełniących funkcje opiekuńcze nad dziećmi do lat 3</p> <p>1.1.16. Rozwój bazy wychowania żłobkowego i przedszkolnego</p> <p>1.1.17. Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej w celu polepszenia jakości usług edukacyjnych</p>
<p>Cel operacyjny 1.2.</p> <p>Poprawa poziomu bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy</p>	<p>Zadania:</p> <p>1.2.1. Wsparcie szkoleń specjalistycznych dla OSP</p> <p>1.2.2. Dostosowanie i wyposażenie remiz strażackich OSP do aktualnych potrzeb</p> <p>1.2.3. Zwiększenie nadzoru policji na terenie gminy</p> <p>1.2.4. Projekty edukacyjne dla mieszkańców gminy w zakresie m.in. bhp, udzielania pierwszej pomocy, uczestniczenia w ruchu drogowym</p> <p>1.2.5. Wsparcie akcji informacyjnych policji i straży pożarnej</p> <p>1.2.6. Rozbudowa systemu zwalczania patologii społecznych, w tym przeciwdziałania przestępczości nieletnich</p> <p>1.2.7. Wsparcie systemów zarządzania kryzysowego w kierunku zachowania bezpieczeństwa drogowego, kolejowego, przeciwpowodziowego.</p>

<p>Cel operacyjny 1.3.</p> <p>Wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych i społeczeństwa obywatelskiego</p>	<p>Zadania:</p> <p>1.3.1. Rozwój organizacji pozarządowych</p> <p>1.3.2. Wsparcie tworzenia i działalności organizacji społecznych poprzez konkursy gminne</p> <p>1.3.3. Rozwój partnerstwa organizacji społecznych i samorządu lokalnego</p> <p>1.3.4. Wsparcie rozwoju partnerstwa trójsektorowego na poziomie ponadgminnym w ramach Lokalnej Grupy Działania „Gminy Powiatu Świeckiego”</p> <p>1.3.5. Wsparcie systemu poradnictwa obywatelskiego</p>
<p>Cel operacyjny 1.4.</p> <p>Wzmocnienie poziomu integracji społeczności lokalnej i tożsamości kulturowej</p>	<p>Zadania:</p> <p>1.4.1. Wsparcie organizacji imprez sołeckich i gminnych integrujących mieszkańców</p> <p>1.4.2. Promocja dziedzictwa kulturowego poprzez organizację wydarzeń o charakterze kulturotwórczym, w tym wystaw, plenerów malarskich, sesji fotograficznych</p> <p>1.4.3. Wsparcie i promocja lokalnego rękodzieła oraz twórczości lokalnych artystów</p> <p>1.4.4. Tworzenie i ochrona miejsc tradycji i pamięci</p> <p>1.4.5. Odnowa obiektów zabytkowych i ich adaptacja na cele społeczne i kulturalne</p> <p>1.4.6. Zachowanie elementów tradycyjnej architektury wiejskiej</p> <p>1.4.7. Promocja i kultywowanie tradycji i lokalnych obyczajów</p>

CEL STRATEGICZNY 2	
Poprawa standardu życia mieszkańców	
<p>Cel operacyjny 2.1.</p> <p>Poprawa jakości i rozwój infrastruktury technicznej</p>	<p>Zadania:</p> <p>2.1.1. Przebudowa i modernizacja dróg gminnych i powiatowych w tym zapewniających połączenia z siecią TEN-T</p> <p>2.1.2. Modernizacja ujęć wody i sieci wodociągowej</p> <p>2.1.3. Budowa kanalizacji sanitarnej i modernizacja urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków, w tym przydomowych oczyszczalni ścieków</p> <p>2.1.4. Budowa sieci gazowej</p> <p>2.1.5. Modernizacja sieci elektrycznych</p> <p>2.1.6. Budowa i modernizacja urządzeń teleinformatycznych</p> <p>2.1.7. Wsparcie budowy bezkolizyjnego skrzyżowania drogi lokalnej z linią kolejową Nr 131 w miejscowości Pruszcz oraz podniesienia standardu bezpieczeństwa na pozostałych przejazdach kolejowych w ramach modernizacji sieci kolejowej i infrastruktury na liniach 131 i 201.</p> <p>2.1.8. Modernizacja/przebudowa/doposażenie istniejących targowisk</p> <p>2.1.9. Poszerzenie (rozbudowa) cmentarza w Pruszczu</p> <p>2.1.10. Rozwój publicznego transportu zbiorowego</p>
<p>Cel operacyjny 2.2.</p> <p>Poprawa bazy lokalowej oraz poziomu wyposażenia obiektów użyteczności publicznej</p>	<p>Zadania:</p> <p>2.2.1. Budowa i modernizacja lokalnej bazy kulturalnej</p> <p>2.2.2. Budowa i modernizacja lokalnej infrastruktury edukacyjnej i sportowej j w tym min. budowa Hali sportowej w Pruszczu,</p> <p>2.2.3. Wyposażenie placówek oświatowych i wychowawczych w nowoczesne pomoce dydaktyczne</p> <p>2.2.4. Budowa i modernizacja lokalnej infrastruktury ochrony zdrowia oraz zakup nowoczesnego sprzętu medycznego</p> <p>2.2.5. Eliminacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych</p>
<p>Cel operacyjny 2.3.</p> <p>Poprawa warunków zamieszkania i wypoczynku mieszkańców</p>	<p>Zadania:</p> <p>2.3.1. Przygotowanie terenów pod rozwój budownictwa mieszkaniowego</p> <p>2.3.2. Budowa lub adaptacja istniejących obiektów na cele mieszkaniowe (mieszkania socjalne)</p> <p>2.3.3. Budowa i modernizacja lokalnej bazy turystycznej, agroturystycznej i rekreacyjnej</p> <p>2.3.4. Budowa chodników i ścieżek rowerowych</p> <p>2.3.5. Oświetlenie najważniejszych punktów miejscowości</p> <p>2.3.6. Uporządkowanie i ochrona terenów zielonych, w tym parków, pomników przyrody, alei starych drzew</p> <p>2.3.7. Nasadzenia w miejscowościach</p> <p>2.3.8. Kształtowanie przestrzeni publicznej w tym min. zagospodarowanie centrów wsi</p> <p>2.3.9. Promocja estetyki wsi poprzez organizację gminnych konkursów</p> <p>2.3.10. Realizacja infrastruktury dla rozwoju rekreacji i sportu konkursów</p>

CEL STRATEGICZNY 3 Rozwój gospodarczy Gminy Pruszcz	
<p>Cel operacyjny 3.1.</p> <p>Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości</p>	<p>Zadania:</p> <p>3.1.1. Wytyczenie i przygotowanie terenów inwestycyjnych</p> <p>3.1.2. Lokalizacja inwestycji na przygotowanych terenach inwestycyjnych</p> <p>3.1.3. Opracowanie systemu ułatwień administracyjnych oraz ulg podatkowych dla przedsiębiorców</p> <p>3.1.4. Usprawnienie obsługi przedsiębiorstw przez administrację samorządową</p> <p>3.1.5. Wpieranie wdrażania nowych technologii w gospodarce lokalnej</p> <p>3.1.6. Wspieranie zwiększenia poziomu handlu zagranicznego sektora MŚP</p>
<p>Cel operacyjny 3.2.</p> <p>Wsparcie rozwoju rolnictwa oraz sektora rolno-spożywczego</p>	<p>Zadania:</p> <p>3.2.1. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników</p> <p>3.2.2. Wspieranie spółdzielczości i tworzenia grup producenckich</p> <p>3.2.3. Rozwój i promocja lokalnych produktów rolno-spożywczych</p> <p>3.2.4. Wsparcie rozwoju lokalnego rzemiosła</p> <p>3.2.5. Wsparcie tworzenie punktów skupu produktów lokalnych i baz do przechowywania produktów</p> <p>3.2.6. Wsparcie zwiększenia zatrudnienia osób odchodzących z rolnictwa</p> <p>3.2.7. Rozwój produkcji biomasy na cele energetyczne</p> <p>3.2.8. Rozwój produkcji żywności ekologicznej</p>
<p>Cel operacyjny 3.3.</p> <p>Wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i walki z bezrobociem</p>	<p>Zadania:</p> <p>3.3.1. Wsparcie programów skierowanych do osób bezrobotnych</p> <p>3.3.2. Przeciwdziałanie bezrobociu strukturalnemu poprzez wsparcie zmian kwalifikacji zawodowych</p> <p>3.3.3. Organizacja lokalnych konkursów dotyczących promocji przedsiębiorczości</p> <p>3.3.4. Wsparcie programów na rzecz zatrudnienia na lokalnym rynku pracy</p>
<p>Cel operacyjny 3.4.</p> <p>Rozwój systemów informacji, promocji i doradztwa dla przedsiębiorstw, rolników i osób odchodzących z rolnictwa</p>	<p>Zadania:</p> <p>3.4.1. Szkolenia dla rolników i przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych</p> <p>3.4.2. Szkolenia w zakresie tworzenia i funkcjonowania grup producenckich</p> <p>3.4.3. Organizowanie szkoleń z zakresu przedsiębiorczości</p> <p>3.4.4. Wsparcie doradcze i szkoleniowe dla osób bezrobotnych i odchodzących z rolnictwa</p>

CEL STRATEGICZNY 4 Rozwój ekologiczny Gminy Pruszcz	
<p>Cel operacyjny 4.1.</p> <p>Rozwój infrastruktury służącej ochronie środowiska naturalnego</p>	<p>Zadania:</p> <p>4.1.1. Rekultywacja gminnego składowiska odpadów</p> <p>4.1.2. Likwidacja dzikich wysypisk i rekultywacja terenów po tych wysypiskach</p> <p>4.1.3. Rozbudowa istniejącego Gminnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych i ewentualna budowa nowego GPSZOK</p> <p>4.1.4. Utworzenie stacji przeładunkowej odpadów komunalnych</p> <p>4.1.5. Realizacja „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Pruszcz na lata 2013-2032”</p> <p>4.1.6. Realizacja „Programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Pruszcz”</p> <p>4.1.7. Modernizacja stacji uzdatniania wody wraz z siecią wodociągową</p> <p>4.1.8. Modernizacja oczyszczalni ścieków w Pruszczu wraz z rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej</p> <p>4.1.9. Modernizacja melioracji i odbudowa cieków wodnych na terenie Gminy</p> <p>4.1.10. Rozwój gminnego systemu selektywnego zbierania i recyklingu odpadów komunalnych</p>
<p>Cel operacyjny 4.2.</p> <p>Realizacja planu gospodarki niskoemisyjnej</p>	<p>Zadania:</p> <p>4.2.1. Redukcja emisji CO₂</p> <p>4.2.2. Redukcja zużycia energii końcowej</p> <p>4.2.3. Wzrost udziału energii pochodzącej z Odnawialnych Źródeł Energii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozbudowa systemu grzewczego z wykorzystaniem biomasy i energii słonecznej - Wspieranie budowy farm wiatrowych <p>4.2.4. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (zwiększenie efektywności energetycznej budynków)</p> <p>4.2.5. Poprawa jakości i efektywności oświetlenia ulicznego na terenie gminy Pruszcz z wykorzystaniem rozwiązań energooszczędnych</p>
<p>Cel operacyjny 4.3.</p> <p>Rozwijanie edukacji ekologicznej i środowiskowej</p>	<p>Zadania:</p> <p>4.3.1. Organizacja akcji i konkursów promujących ekologię</p> <p>4.3.2. Rozwój gminnego systemu gospodarki odpadami komunalnymi</p> <p>4.3.3. Dbałość i promocja form ochrony przyrody na terenie gminy Pruszcz w tym: obszarów objętych Europejską Siecią</p>

	<p>Ekologiczną NATURA 2000, turystyczne wykorzystanie</p> <p>4.3.4. Promocja zalesień i zadrzewień</p> <p>4.3.5. Wymiana doświadczeń w zakresie ekologii poprzez udział w programach międzynarodowych</p>
--	---

Opracowanie własne.

9. Wdrażanie i monitoring strategii

Strategia Rozwoju Gminy Pruszcz na lata 2016-2022 jest dokumentem, który w swoich zapisach nie ogranicza się tylko do zadań realizowanych bezpośrednio przez Urząd Gminy w Pruszczu, ale proponuje zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji oraz środowisk działających na rzecz rozwoju gminy. Wdrażanie i realizacja strategii powinny zatem opierać się na zasadach partnerstwa i współpracy trójsektorowej (publiczno – prywatno – społecznej). Zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

Dla skutecznej realizacji Strategii Rozwoju Gminy Pruszcz konieczne jest określenie systemu jej wdrażania. Punktem wyjścia jest tu jasno określony zbiór działań i zadań, wynikających z potrzeb gminy. System wdrażania Strategii zostanie oparty na istniejącej strukturze instytucjonalnej gminy (Wójt, Rada Gminy). W proces będą zaangażowani pracownicy Urzędu Gminy w Pruszczu, jednostki organizacyjne gminy oraz partnerzy reprezentujący sektor społeczno – gospodarczy.

Efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze będzie zależała od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem czyli Urzędu Gminy w Pruszczu. Jednym z najważniejszych zadań będzie poszukiwanie środków finansowych, umożliwiających zrealizowanie Strategii.

Władze Gminy Pruszcz będą dokonywać okresowej oceny realizacji celów zawartych w Strategii poprzez stały monitoring. Monitoring realizacji Strategii ma zatem dwie funkcje: sprawdzającą i korygującą. Funkcja sprawdzająca to systematyczne, najlepiej coroczne, zestawienie wykonanych przedsięwzięć w relacji do zapisanych celów. Należy tu określić zadania (wykonane i niewykonane), a także podać przyczyny odchylenia od zapisów. Chodzi tu oczywiście nie tylko o zadania rzeczowe, ale również o zadania organizacyjno-finansowe (montaż finansowy). Funkcja korygująca to wprowadzanie do zapisów Strategii zmian wynikających ze szczególnie istotnych okoliczności, których nie dało się przewidzieć w fazie tworzenia Strategii, lub co do których przyjęto niewłaściwe założenie.

Efektywność realizacji Strategii będzie oceniana na podstawie przyjętych wskaźników/mierników celów operacyjnych.

CEL STRATEGICZNY 1

Rozwój aktywnej i dobrze zorganizowanej społeczności lokalnej

Cel operacyjny	Miernik/wskaźnik	Instytucje odpowiedzialne za miernik/wskaźnik
1.1. Rozwój wysokiej jakości usług na rzecz społeczności lokalnej w zakresie edukacji, kultury, sportu, rekreacji, opieki medycznej i socjalnej	<ul style="list-style-type: none"> - liczba nowych zajęć pozalekcyjnych i kół zainteresowań - liczba dzieci i młodzieży uczestnicząca w zajęciach pozaszkolnych - zwiększenie liczby księgozbioru bibliotek - liczba szkoleń dla osób dorosłych - liczba zrealizowanych imprez kulturalnych, gminnych i sportowych - liczba nowoprzyjętych lekarzy specjalistów - Liczba osób korzystających z objętej wsparciem infrastruktury przedszkolnej - liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej - liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 	Urząd Gminy, Jednostki organizacyjne Gminy (ZEAS, GOKSiR, Gminna Biblioteka Publiczna), Przychodnie POZ (Podstawowej Opieki Zdrowotnej)
1.2. Poprawa poziomu bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy	<ul style="list-style-type: none"> - liczba szkoleń dla OSP - liczba zmodernizowanych i wyposażonych OSP - liczba projektów edukacyjnych, których celem jest przeciwdziałanie patologiom społecznym 	Urząd Gminy OSP, Policja, Centrum Zarządzania Kryzysowego
1.3. Wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych i społeczeństwa obywatelskiego	<ul style="list-style-type: none"> - liczba nowych organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie gminy - liczba zrealizowanych inicjatyw lokalnych 	Urząd Gminy Urząd Statystyczny
1.4. Wzmocnienie poziomu integracji społeczności lokalnej i tożsamości kulturowej	<ul style="list-style-type: none"> - liczba organizowanych imprez integrujących mieszkańców - liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń kulturalnych - liczba utworzonych miejsc/obiektów kultywujących lokalne dziedzictwo kulturowe - liczba odnowionych zabytków - liczba programów służących integracji społecznej 	Urząd Gminy Parafie Kościoła Rzymsko-katolickiego

CEL STRATEGICZNY 2

Poprawa standardu życia mieszkańców

Cel operacyjny	Miernik/wskaźnik	Informację o mierniku/wskaźniku
2.1. Poprawa jakości i rozwój infrastruktury technicznej	<ul style="list-style-type: none"> - liczba kilometrów zbudowanych i zmodernizowanych dróg - liczba zmodernizowanych stacji i ujęć wody - liczba wybudowanych kilometrów sieci kanalizacyjnych - liczba zmodernizowanych oczyszczalni ścieków - liczba zbudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków - obciążenie oczyszczalni ścieków (w %) - liczba zmodernizowanych składowisk odpadów - liczba kilometrów nowej sieci gazowej - liczba kilometrów zmodernizowanych sieci elektrycznych 	Urząd Gminy Jednostki Organizacyjne Gminy
2.2. Poprawa bazy lokalowej oraz poziomu wyposażenia obiektów użyteczności publicznej	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zmodernizowanych obiektów edukacyjnych, kulturalnych, sportowych i opieki zdrowotnej - liczba powstałych boisk wiejskich i przyszkolnych - liczba zakupionych pomocy dydaktycznych i programów multimedialnych - liczba zmodernizowanych placówek służby zdrowia 	Urząd Gminy Jednostki organizacyjne Gminy
2.3. Poprawa warunków zamieszkania i wypoczynku mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia udostępnionych terenów pod budownictwo mieszkaniowe - liczba oddanych do użytku mieszkań socjalnych - liczba kilometrów wybudowanych lub zmodernizowanych chodników i ścieżek rowerowych - liczba nowych obiektów turystyczno-rekreacyjnych - liczba zagospodarowanych centrów wsi - liczba nasadzeń we wsiach - liczba punktów oświetlenia - liczba uporządkowanych terenów zielonych 	Urząd Gminy Sołectwa

CEL STRATEGICZNY 3

Rozwój gospodarczy Gminy Pruszcz

Cel operacyjny	Miernik/wskaźnik	Informację o mierniku/wskaźniku
3.1. Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia udostępnionych terenów inwestycyjnych - liczba nowych inwestycji zrealizowanych przez przedsiębiorców - liczba zarejestrowanych nowych podmiotów gospodarczych - wzrost wpływów do budżetu gminy z podatku PIT oraz CIT - liczba nowych usług i produktów 	Urząd Gminy GUS
3. 2. Wsparcie rozwoju rolnictwa oraz sektora rolno-spożywczego	<ul style="list-style-type: none"> - liczba nowo powstałych grup producenckich - liczba nowych przetwórni - liczba wniosków o dotację z funduszy złożonych przez rolników z terenu Gminy - liczba osób objętych wsparciem działań z zakresu reorientacji zawodowej w tym min. rolników 	Urząd Gminy Ośrodek Doradztwa Rolniczego ARiMR
3. 3. Wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i walki z bezrobociem	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie liczby zarejestrowanych bezrobotnych - liczba szkoleń dla osób bezrobotnych - liczba osób zdobywających nowe kwalifikacje - liczba inicjatyw promujących przedsiębiorczość - liczba zrealizowanych programów na rzecz rozwoju lokalnego rynku pracy 	Urząd Gminy GOPS PUP, WUP
3. 4. Rozwój systemów informacji, promocji i doradztwa dla przedsiębiorstw, rolników i osób odchodzących z rolnictwa	<ul style="list-style-type: none"> - liczba szkoleń dla rolników i przedsiębiorców - liczba osób przeszkolonych - liczba udzielonych porad - liczba wniosków o dotację z funduszy złożonych przez rolników z terenu gminy 	Urząd Gminy ODR PUP, WUP Urząd Marszałkowski

CEL STRATEGICZNY 4

Rozwój ekologiczny Gminy Pruszcz

Cel operacyjny	Miernik/wskaźnik	Informację o mierniku/wskaźniku
<p>4.1. Rozwój infrastruktury służącej ochronie środowiska naturalnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zrekultywowanych składowisk odpadów - liczba zlikwidowanych dzikich wysypisk śmieci - liczba rozbudowanych i wybudowanych GPSZOK - ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w (Mg) - ilość wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków - liczba zmodernizowanych stacji uzdatniania wody - liczba kilometrów zmodernizowanej sieci wodociągowej - liczba zmodernizowanych oczyszczalni ścieków - liczba kilometrów zmodernizowanych cieków wodnych 	<p>Urząd Gminy Spółka Komunalna BLYSK , Spółka wodna</p>
<p>4.2. Rozwijanie i upowszechnianie nowoczesnych technologii w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ilość zredukowanego CO2 (%) - ilość zredukowanej energii końcowej (%) - ilość OZE na terenie gminy (%) - ilość zmodernizowanych budynków użyteczności publicznej (szt.) 	<p>Urząd Gminy / Mieszkańcy</p>
<p>4.3. Rozwijanie edukacji ekologicznej i środowiskowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba działań promocyjnych, których celem jest poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców - liczba osób objętych selektywną zbiórką odpadów komunalnych - liczba form ochrony przyrody objęta ochroną - liczba hektarów przeznaczonych do zalesienia i zadrzewienia - liczba projektów promujących Gminę zagranicą 	<p>Urząd Gminy</p>

Opracowanie własne.

Spis tabel i wykresów

Tabela 1 . Klasy strefy kujawsko-pomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2014 r. dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia.	13
Tabela 2. Rejestr pomników przyrody – Gmina Pruszcz stan na 31.12.2015 r.....	19
Tabela 3. Zestawienie liczbowe pomników przyrody występujących na terenie Gminy Pruszcz.	22
Tabela 4. Obiekty wpisane do rejestru zabytków prowadzonego przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu Delegatura w Bydgoszczy.	23
Tabela 5. Stosunek liczby urodzeń do zgonów w gminie Pruszcz.	38
Tabela 6. Wskaźnik dynamiki demograficznej.....	41
Tabela 7. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych.	42
Tabela 8. Gmina Pruszcz - liczba gospodarstw rolnych z podziałem na powierzchnię.	43
Tabela 9. Sytuacja agrarna w Gminie Pruszcz, 2015.	44
Tabela 10. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Pruszcz w roku 2015.	45
Tabela 11. Bezrobotni według wieku i płci w latach 2011-2015.	48
Tabela 12. Bezrobotni według wykształcenia i płci w latach 2011-2015.	49
Tabela 13. Zatrudnienie w latach 2011-2015.	50
Tabela 14. Długość dróg na terenie gminy.	53
Tabela 15. Długości kanalizacji sanitarnej (bez przykanalików i przyłączy) na terenie Gminy Pruszcz.	59
Tabela 16. Placówki oświatowo-wychowawcze w gminie w roku szkolnym 2015/2016.....	68
Tabela 17. Wykaz Placówek NZOZ działających na terenie gminy.....	69
Tabela 18. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2013-2015.....	69
Tabela 19. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez GOPS w latach 2009-2011.	70
Tabela 20. Analiza SWOT Biblioteki.....	80
Tabela 21. Organizacje pozarządowe na terenie Gminy Pruszcz w 2015r.	85
Tabela 22. Zestawienie budżetu Gminy Pruszcz w latach 2012,2013,2014,2015.....	89
Tabela 23. Szczegółowa analiza dochodów własnych gminy Pruszcz w latach 2012-2014.	98
Tabela 24. Przeliczenie środków finansowych pozyskanych ze środków UE w latach 2012-2015 w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy.	102
Tabela 25. Analiza SWOT - obszar społeczny.	112
Tabela 26. Środowisko naturalne oraz Infrastruktura techniczna.....	113
Tabela 27. Obszar gospodarczy.	114
Tabela 28. Logiczna struktura planowania strategicznego.	115
Wykres 1. Gęstość zaludnienia na 1 km kwadratowy w latach 2010 – 2014.....	36
Wykres 2. Liczba ludności Gminy Pruszcz w latach 2010 – 2015.	38
Wykres 3. Wskaźnik feminizacji na terenie gminy w latach 2010 – 2015.....	39
Wykres 4. Liczba kobiet i mężczyzn w wieku produkcyjnym na terenie gminy w latach 2010 – 2015.	40
Wykres 5. Liczba gospodarstw rolnych w gminie Pruszcz, 2015.	43
Wykres 6. Liczba osób bezrobotnych w latach 2011-2015.	47
Wykres 7. Liczba osób bezrobotnych według przedziałów wiekowych w latach 2011-2015.	48
Wykres 8. Liczba osób bezrobotnych według wykształcenia w latach 2011-2015.	49
Wykres 9. Liczba osób bezrobotnych, które podjęły pracę, rozpoczęły staż i szkolenie w latach 2011-2015.	50
Wykres 10. Struktura czytelników biblioteki w 2015 ze względu na wiek.	78
Wykres 11. Udział dochodów w 2012.	91
Wykres 12. Udział dochodów w 2013r.....	93
Wykres 13. Udział dochodów w 2014r.....	95
Wykres 14. Udział dochodów w 2015r.....	97
Wykres 15. Różnica dochodów i wydatków w latach 2012-2015.	100
Wykres 16. Wydatki gminy 2012-2015.	101
Wykres 17. Kwota dochodów w odniesieniu do wydatków w latach 2012-2015.....	101

Wykres 18. Wydatki majątkowe – inwestycje w latach 2012 – 2015.	102
Wykres 19. Wykaz pozyskanych środków finansowych ze środków Unii Europejskiej na inwestycje gminy w latach 2012-2015.	102
Wykres 20. Podział respondentów wg płci.....	104
Wykres 21. Kierunki rozwoju w Gminie Pruszcz.....	105
Wykres 22. Ocena jakości w gminie – obszar infrastruktury drogowej.	106
Wykres 23. Ocena jakości życia na terenie Gminy Pruszcz w obszarze: ochrona środowiska.....	107
Wykres 24. Ocena jakości życia na terenie Gminy Pruszcz w obszarze: gospodarka.....	108
Wykres 25. Ocena jakości życia na terenie Gminy Pruszcz w obszarze: społeczeństwo.....	109
Wykres 26. Ocena jakości życia na terenie Gminy Pruszcz w obszarze: sport, rekreacja, wypoczynek.	110